



## Saateks

Vastavalt 54. Maailma Terviseassamblee otsusele on Maailma Terviseorganisatsiooni (MTO) liikmesriigid kohustatud oma teaduslikus uurimistöös, epidemioloogilises järelevalves ja aruandluses kasutama käesolevas käsiraamatus sisalduvat Rahvusvahelist funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsiooni – RFK (*International Classification of Functioning, Disability and Health - ICF*). Seda klassifikatsiooni soovitatakse kasutada koos RHK-10ga (Rahvusvaheline haiguste klassifikatsioon), mille järgi saab kodeerida haigust või tervisehäiret, lisades RFK järgi kodeeritud infot organismi funktsioneerimisvõime, struktuuride, inimeste tegutsemise ja osaluse ning kõike eelnevat mõjutavate keskkonnategurite kohta.

MTO on teinud EV Sotsiaalministeeriumile ülesandeks käesoleva klassifikatsiooni tõlkimise eesti keelde. Võrreldes MTO poolt 1980.a välja antud Puute, vaegurluse ja invaliidsuse klassifikatsiooniga (*International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps*) on kogu kodeerimissüsteem täiesti muutunud, kasutatakse uusi mõisteid ja hoopis teistsugust lähenemisviisi. Rõhutatakse, et termineid kasutatakse spetsiifilises tähenduses, mis võib erineda nende tavakasutusest. Uutele mõistetele eestikeelsete vastete leidmine oli SM Meditsiiniterminoloogia Komisjoni ühise töö tulemus. Samuti on see 16-liikmeline meditsiinispetsialistidest ja filoloogidest koosnev komisjon oma koosolekul ja kodutööna läbi vaadanud suurema osa selle raamatu eestikeelsest versioonist. Tõlkimisel on kasutatud lisaks ingliskeelsele algtekstile ka klassifikatsiooni saksa-, prantsuse-, soome- ja venekeelset tõlget.

Kogu klassifikatsiooni läbivad põhiterminid ja nende määratlused on toodud Lisas 1. Sellest olekski soovitatav klassifikatsiooniga tutvumist alustada. Samas on ka selgitused klassifikatsiooni struktuurilise ülesehituse kohta, mis on väga oluline kogu selle süsteemi mõistmiseks.

Tõlkida saab aga alati paremini. Kuna klassifikatsioon hõlmab ääretult laia valdkonda, oleme kindlad, et on mõisteid ja definitsioone, mida annaks eesti keeles paremini väljendada. Siit meie palve – **oleme väga tänulikud kõigi parandusettepanekute eest**. Klassifikatsiooni hakkavad lisaks meedikutele kasutama teadlased, statistikud, haridus- ja sotsiaaltöötajad, ja on meie kõigi huvides, et see oleks võimalikult arusaadav ja ühtmoodi mõistetav. Tõlkimise ja toimetamise ning diskussioonidega on olnud seotud peamiselt meedikud ja meditsiiniga seotud filoloogid ning väga piiratud on olnud teiste erialade esindajate osalemine - vaja läheks aga ka juristide, inseneride, sotsiaaltöötajate jt abi.

RFK inglise-, prantsuse- ja venekeelne variant on aadressil <http://www3.who.int/icf/icftemplate.cfm>

Kõik parandusettepanekud arutatakse läbi Meditsiiniterminoloogia Komisjoni koosolekul. Täname Teid nende eest juba ette.

Lugupidamisega

Marje Liibek (tõlkija)  
Jaak Põlluste (toimetaja)

# RFK (ICF) - SISSEJUHATUS

## 1. Eessõna

Käesolevas köites on *Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsioon (RFK)*, ingliskeelne lühend ICF<sup>1</sup>. Selle klassifikatsiooni põhieesmärk on anda ühtne standardkeel ja -raamistik tervise ning tervisega seotud seisundite kirjeldamiseks. RFK määratleb tervise koostisosi ja mõningaid tervisega seotud heaolu koostisosi (nagu nt haridus või töö). RFKs sisalduvaid valdkondi e domeene (*ingl. domains*) võib seega vaadelda kui *tervisevaldkondi* ja *tervisega seotud valdkondi*. RFK esitab neid valdkondi inimese organismi, indiviidi ja ühiskonnaliikme seisukohalt lähtudes kahe põhiloeteluna: (1) Organismi funktsioonid e. talitlused ja struktuurid ning (2) Tegutsemine ja osalus<sup>2</sup>. Klassifikatsioonina rühmitab RFK süstemaatiliselt mingi terviseolukorraga indiviidi tervise erinevad valdkonnad<sup>3</sup> (nt mida haige või tervisehäirega isik teeb või mida ta teha saab). *Funktsioneerimisvõime e talitlusvõime* on üldtermin organismi funktsioonide, inimese tegutsemise ja osaluse kirjeldamiseks, nii nagu *vaegused* on üldtermin puute, tegutsemis- või osaluspiirangute kohta. RFK loetleb ka keskkonnategureid, mis võivad kõiki neid tarindeid (*constructs*) mõjutada. Sel moel saab kasutaja registreerida indiviidi organismi funktsioneerimise, vaeguste ja terviseseisundite omapära erinevates valdkondades.

RFK kuulub Maailma Terviseorganisatsiooni (MTO) rahvusvaheliste klassifikatsioonide “perekonda” ja on mõeldud erinevate terviseaspektide kirjeldamiseks. MTO rahvusvahelised klassifikatsioonid annavad raamistiku tervise kohta käiva suure hulga info kodeerimiseks (nt diagnoos, funktsioneerimisvõime ja -vaegused, terviseteenistustega kontakti võtmise põhjused), kasutades ühtset standardkeelt, mis võimaldab paljude distsipliinide ja teadusharude spetsialistidel tervise- ja tervishoiualase info vahetamist kogu maailmas.

---

<sup>1</sup> See tekst on täiendatud variant 1980.a esmakordselt prooviversioonina avaldatud Maailma Terviseorganisatsiooni raamatust “Rahvusvaheline puute, vaegurluse ja invaliidsuse klassifikatsioon”, (eesti keeles ilmunud 1997). Viimase viie aasta jooksul on seda süstemaatiliste erialaste ja rahvusvaheliste konsultatsioonide käigus täiendatud ja 54. Maailma Tervishoiuassamblee kinnitas praeguse RFK rahvusvaheliseks kasutamiseks 22.mail 2001 (otsus WHA54.21).

<sup>2</sup> Need terminid, mis asendavad siiani kasutatud termineid “puue”, “vaegurlus” ja “invaliidsus” laiendavad klassifikatsiooni ulatust ja võimaldavad kirjeldada positiivseid kogemusi. Uusi termineid määratletakse käesolevas eessõnas ja selgitatakse detailsemalt klassifikatsioonis. Oluline on rõhutada, et termineid kasutatakse spetsiifilises tähenduses, mis võib erineda nende tavakasutusest.

<sup>3</sup> Valdkond e domeen, ingl *domain* on vastastikusel seoses olevate füsioloogiliste funktsioonide, anatoomiliste struktuuride, tegevuste, ülesannete või elualade praktiline ja tähenduslik kogum.

MTO rahvusvahelistes klassifikatsioonides on terviseolukorrad (nt haigused, hälbed, traumad) liigitatud eelkõige kogumikus RHK-10,<sup>4</sup> mis määratleb nende etioloogilise raamistiku. Organismi funktsioneerimisvõimet ja terviseolukordadest tingitud elutegevuse piiranguid klassifitseeritakse RFK abil. RHK-10 ja RFK seega täiendavad teineteist<sup>5</sup> ja on soovitatav neid kaht MTO rahvusvahelist klassifikatsiooni koos kasutada. RHK-10 annab haiguste, tervisehäirete või muude terviseolukordade “diagnoosi”, mida saab täiendada RFK järgi lisainfoga organismi funktsioneerimisvõime kohta.<sup>6</sup> Teave diagnoosi kohta ning teave funktsioneerimisvõime kohta annavad koos laiema ja tähenduslikuma pildi inimeste või populatsioonide tervisest ning seda infot saab kasutada otsuste tegemisel.

MTO rahvusvahelised klassifikatsioonid on väärtuslik vahend populatsioonide tervise kirjeldamisel ja võrdlemisel rahvusvahelisel tasemel. Teavet suremuse (RHK-10 järgi) ja tervishoiusüsteemi tulemuslikkuse kohta (RFK järgi) saab populatsioonide tervisealastes uuringutes kombineerida, et jälgida populatsioonide tervist, selle struktuuri ning hinnata erinevate surma- ja haigestumispõhjuste osatähtsust.

RFK ei ole enam “haiguse tagajärgede” klassifikatsioon (1980.a versioon), vaid sellest on saanud “tervise koostisosade” klassifikatsioon. “Tervise koostisosad” määratlevad tervise komponente, kuna “tagajärjed” rõhutavad haiguste või nendest tuleneda võivate terviseolukordade mõju. Seega on RFK etioloogia osas neutraalsel seisukohal, nii et uurijad saavad sobivaid teaduslikke meetodeid rakendades teha järeldusi põhjuslikkuse kohta. See lähenemisviis erineb ka “tervise determinantide” või “riskitegurite” omast. Determinantide või riskitegurite uurimise hõlbustamiseks on RFKs keskkonnategurite loetelu, mis kirjeldab seda olustikku, kus inivid elavad.

---

<sup>4</sup> International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, Tenth Revision, Vols. 1-3. Geneva, World Health Organization, 1992-1994 ; Rahvusvaheline haiguste ja tervisega seotud probleemide statistiline klassifikatsioon, kümnes väljaanne (RHK-10). Tallinn, Eesti Sotsiaalministeerium, 1994-1998.

<sup>5</sup> Samuti on oluline teada RHK-10 ja RFK osalist kattuvust. Mõlemad klassifikatsioonid lähtuvad anatoomilistest süsteemidest. Puuded on seotud organismi funktsioonide ja struktuuridega, mis on tavaliselt “haigusprotsessi” osad ja seetõttu ka RHK-10s. Siiski käsitleb RHK-10 puudeid (tunnuste või sümptomitena) kui asjaolude kokkusattumist, mis tingib “haiguse” või põhjustab vahel arstiabi otsimist, kuna RFK süsteemis on puuded terviseolukorraga seotud organismi funktsioonide ja struktuuride probleemid.

<sup>6</sup> Kahel sama haigust põdeval inimesel võivad olla organismi funktsioneerimisvõime eri tasandid ja kahel ühesuguse organismi funktsioneerimisvõime tasandiga inimesel ei pea tingimata olema samasugune terviseolukord. Klassifikatsioonide kooskasutamine parandab seega meditsiiniandmete kvaliteeti. RFK kasutamine ei vähenda mingil moel tavaliste meditsiinis kasutatavate diagnostiliste protseduuride olulisust. Muudel juhtudel võib aga kasutada ka ainult RFKd.

## 2. RFK eesmärgid

RFK on paljuotstarbeline klassifikatsioon, mis on koostatud eri distsipliinide ja elualade tarvis. Selle spetsiifilised eesmärgid võib kokku võtta järgmiselt:

- anda teaduslik alus tervise ja tervisega seotud seisundite, nendest tulenevate tagajärgede ja determinantide e mõjurite mõistmiseks ning uurimiseks;
- luua ühtne keel tervise ja tervisega seotud seisundite kirjeldamiseks, et parandada eri kasutajate, nagu tervishoiutöötajad, teadlased, poliitikud ja tavakasutajad (sh ka puuetega), üksteisemõistmist;
- võimaldada andmete võrdlemist erinevate riikide, meditsiinierialade, terviseteenistuste ning perioodide vahel;
- anda süstemaatiline kodeerimisskeem terviseteabesüsteemidele.

Need eesmärgid on omavahel seotud, sest vajadus oli just nimelt mõistliku ja praktilise süsteemi järele, mida saavad kasutada eri kultuuride mitmesuguste erialade spetsialistid tervishoiupoliitika, selle kvaliteedi ja efektiivsuse hindamiseks.

### 2.1. RFK kasutusala

Alates prooviversiooni avaldamisest 1980.aastal on seda klassifikatsiooni kasutatud mitmesugustel eesmärkidel, nagu:

- statistikas – andmete kogumisel ja registreerimisel (nt populatsiooniuuringutes ja –küsitlustes või juhtimise infosüsteemides);
- teadusuuringutes – haiguste tagajärgede, elukvaliteedi või keskkonnategurite hindamiseks;
- praktilises meditsiinis – vajaduste, kutsesobivuse, ravi- ja taastusravi tulemuste hindamisel ning spetsiifilistele tervisehäiretele sobivaima ravi leidmisel;
- sotsiaalpoliitikas – sotsiaalhoolduse kavandamisel;
- kompensatsioonisüsteemide ja –poliitika kavandamisel ning elluviimisel;
- hariduses – õppekavade koostamisel teadlikkuse ning ühiskondliku aktiivsuse tõstmiseks.

Kuigi RFK on eelkõige tervise ja tervisega seotud klassifikatsioon, kasutavad seda ka kindlustuse, sotsiaalhoolduse, tööhõive, hariduse, majanduse, sotsiaalpoliitika, üldise seadusandluse ning keskkonnakujunduse spetsialistid. Seda on tunnustatud kui üht ÜRO sotsiaalset klassifikatsiooni, millele toetub ja mis on kooskõlas *Puuetega Inimestele Võrdsete Võimaluste Loomise Standardreeglitega*.<sup>7</sup> Seega on RFK sobiv

---

<sup>7</sup> The Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities. Vastu võetud ÜRO Peaassamblee 48. istungjärgul 20.detsembril 1993 (otsus 48/96). New York, United Nations Department of Public Information, 1994.

abivahend nii vastuvõetud rahvusvaheliste inimõigustealaste mandaatide kui ka riikide õigusaktide täitmisel.

RFKd sobib kasutada laia spektriga rakendusvaldkondades, näiteks sotsiaalkindlustuses, tervishoiukorralduse hindamisel, aga ka kohalikes, riiklikes ning rahvusvahelistes populatsiooniuringutes. See annab informatsioonile kontseptuaalse struktuuri, mida saab rakendada indiviidide tervise kaitsmisel, ja mis hõlmab ennetust, tervise tugevdamist ja osaluse parandamist, leevendades või kõrvaldades ühiskonna seatud takistusi ning edendades sotsiaalabi ja -toetuste süsteeme. RFKd saab kasutada ka tervishoiusüsteemide uurimisel, nende hindamisel või tervishoiupoliitika kujundamisel.

### 3. RFK omadused

Klassifikatsioon peab olema klassifitseeritava suhtes selge: tema üldkontseptsioon, ulatus, jaotised, ülesehitus ja kuidas need elemendid moodustavad omavahelise seose alusel struktuuri. Järgnevad osad selgitavad neid RFK põhiomadusi.

#### 3.1 RFK üldkontseptsioon

RFK hõlmab kõiki inimese tervise aspekte ja mõningaid tervisest olenevaid heaolukomponente ning kirjeldab neid *tervisevaldkondade* ja *tervisega seotud valdkondade* terminitega.<sup>8</sup> Klassifikatsioon haarab laia tervisekonteksti, kuid ei hõlma tervisega seondumatuid olukordi, nagu nt neid, mida põhjustavad sotsiaalmajanduslikud tegurid. Näiteks rass, sugu, religioon või muud sotsiaalmajanduslikud omadused võivad inimesi takistada mingite ülesannete täitmisel nende praeguses elukeskkonnas, need aga pole RFKs klassifitseeritud kui tervisest olenevad osaluspiirangud.

Laialt on levinud väärarusaam, et RFK käib ainult puuetega inimeste kohta. Tegelikult käib see *kõigi inimeste* kohta. RFK abil saab kirjeldada tervist ja suvalise tervisehäirega seotud seisundeid. Teiste sõnadega: RFK kasutamine on universaalne.<sup>9</sup>

#### 3.2. RFK ulatus

RFK võimaldab kirjeldada situatsioone, mis on seotud inimkeha funktsioneerimisvõime ja selle piirangutega ning kujutab endast raamistikku selle info süstematiseerimisel. Info esitatakse tähendusliku, seostatud ja hõlpsalt kasutatava struktuurina.

RFK jaotab info kaheks: I osa hõlmab organismi funktsioneerimisvõimet ja -vaegusi, II osa taustategureid. Mõlemas osas on kaks jagu:

1. Organismi funktsioneerimisvõime ja -vaeguste jaod

<sup>8</sup> Tervisevaldkondade näited on nägemine, kuulmine, käimine, õppimine ja mälu, tervisega seotud valdkondade näited on liikuvus, haridus ja sotsiaalsed suhted.

<sup>9</sup> Bickenbach JE, Chatterji S, Badley EM, Üstün TB. Models of disablement, universalism and the ICIDH, *Social Science and Medicine*, 1999, 48:1173-1187.

**Organismi jagu** hõlmab kaht klassifikatsiooni, üks on organismi funktsioonide ja teine organismi struktuuride kohta. Mõlema klassifikatsiooni peatükid on süstematiseeritud keha elundsüsteemide järgi.

**Tegutsemise ja osaluse jagu** hõlmab kõiki neid valdkondi, mis tähistavad funktsioneerimisvõime individuaalseid ja sotsiaalseid aspekte.

## 2. Taustategurite jaod

Taustategurite esimene jagu on **keskkonnategurite** loetelu. Keskkonnateguritel on mõju kõigile funktsioneerimisvõime ja -vaeguste aspektidele ning need on süstematiseeritud alates indiviidi kõige vahetumast ümbrusest üldise keskkonnani.

**Personaalsed tegurid** on samuti üks taustategurite jagu, seda aga ei ole RFKs toodud, sest sellega seonduvad suured sotsiaalsed ja kultuurilised erinevused.

RFK esimese, funktsioneerimisvõime ja -vaeguste osa jagusid võib vaadelda kahel viisil. Ühest küljest viitavad need probleemidele (nt puue, tegutsemis- või osaluspiirang on kokku võetud üldtermini *vaegused (disability)* alla); teisest küljest võivad need osutada mitteprobleemsetele (s.t neutraalsetele) terviseaspektidele või tervisega seotud seisunditele, mis on viidud üldtermini *funktsioneerimisvõime (functioning)* alla.

Neid funktsioneerimisvõime ja -vaeguste komponente tõlgendatakse nelja eraldi, aga omavahel seotud *tarindi (construct)* abil, mis määratletakse *määrajate (qualifiers)* kasutamisega. Organismi funktsioone ja struktuure saab esitada füsioloogiliste süsteemide või anatoomiliste struktuuride muutustena. Tegutsemise ja osaluse jaos on kaks tarindit: *suutlikkus (capacity)* ja *sooritus (performance)*, vt alajaotis 4.2.

Indiviidi funktsioneerimisvõimet ja -vaegusi esitatakse kui tema terviseolukordade (nt haigused, hälbed, vigastused, traumad) ja taustategurite dünaamilist vastastikust mõju.<sup>10</sup> Nagu ülalpool mainitud, hõlmavad taustategurid nii personaalseid kui ka keskkonnategureid. RFK sisaldab põhjalikku keskkonnategurite loetelu, mis on üks selle klassifikatsiooni põhikomponent. Keskkonnategurid mõjutavad kõiki organismi funktsioneerimisvõime ja -vaeguste komponente. Keskkonnategurite jao põhitarind on füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku maailma omaduste mõju takistamine või kergendamine.

### 3.3 Klassifikatsiooni ühik

RFK klassifitseerib terviseseisundeid ja tervisega seotud seisundeid. Klassifikatsiooniühikud on seega tervise ja tervisega seotud valdkondade *jaotised (categories)*. Oluline on mainida, et RFK klassifikatsiooniühikud ei ole inimesed; see tähendab, et RFK ei liigita inimesi, vaid kirjeldab iga indiviidi seisundit tervise või tervisega seotud valdkondade väärtuste skaalal. Veelgi enam, seda kirjeldatakse alati personaal- ja keskkonnategurite kontekstis.

---

<sup>10</sup> Kasutaja vaatenurgast olenevalt võib see vastastikune mõju olla kas *protsess* või *tulemus*.

### 3.4. RFK versioonid

RFK on kahes detailide poolest erinevas versioonis, rahuldamiseks kõiki kasutajaid. Selles köites sisalduv RFK *täisversioon* annab klassifikatsiooni neljatasandilisena. Neid nelja tasandit võib ühendada kõrgema tasandi klassifikatsioonisüsteemiks, mis hõlmab kõiki teise tasandi valdkondi. Samuti on olemas kahetasandiline süsteem - RFK *lühiversioon*.

## 4. RFK jagude ülevaade

### DEFINITSIOONID<sup>11</sup>

Tervise kontekstis kehtivad järgmised definitsioonid:

**Organismi funktsioonid** on elundsüsteemide füsioloogilised talitlused (kaasa arvatud psüühilised funktsioonid).

**Organismi struktuurid** on keha anotoomilised osad, nagu elundid, jäsemed või nende osad.

**Puuded** on probleemid organismi funktsiooni või struktuuriga, nagu nt oluline kõrvalekalle või puudumine.

**Tegutsemine** on ülesande täitmine või tegevuse sooritamine indiviidi poolt.

**Osalus** on indiviidi kaasatus elulisse situatsiooni.

**Tegutsemispiirangud** on raskused, mida indiviid võib tegevuste ajal kogeda.

**Osaluspiirangud** on probleemid, millega indiviid võib elulises situatsioonis kokku puutuda.

**Keskkonnategurid** moodustavad füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku keskkonna, milles inimesed elavad.

Tabel 1 annab nendest kontseptsioonidest ülevaate; täpsemalt ja praktilises käsitluses on nende seletus alajaotises 5.1. Nagu tabelist nähtub:

- RFK koosneb kahest *osast*, mõlemas on kaks *jagu*:

- I osa. Funktsioneerimisvõime ja -vaegused
  - (a) Organismi funktsioonid ja struktuurid
  - (b) Tegutsemine ja osalus

- II osa. Taustategurid
  - (c) Keskkonnategurid
  - (d) Personaalsed tegurid

---

<sup>11</sup> Vt ka Lisa 1, Taksonoomilised ja terminoloogilised probleemid



- Iga jagu võib väljendada nii *positiivsete* kui ka *negatiivsete* terminitega.
- Iga jagu koosneb erinevatest valdkondadest ja igas valdkonnas on jaotised, mis on klassifikatsiooni ühikud. Indiviidi tervist ja tervisega seotud seisundeid saab registreerida ühe või mitme sobiva jaotiskoodi valimisega ja sellele *määrajate* lisamisega, mis on numbrilised koodid täpsustamaks funktsioneerimisvõime või vaeguste määra või ulatust selles kategoorias või mis määratlevad, kas keskkonnategur on hõlbustav või takistav tegur.

**Tabel 1. RFK ülevaade**

	I osa: Funktsioneerimisvõime ja vaegused		II osa: Taustategurid	
Jaod	Organismi funktsioonid ja struktuurid	Tegutsemine ja osalus	Keskkonnategurid	Personaalsed tegurid
Valdkonnad	Organismi funktsioonid Organismi struktuurid	Elualad (kohustused, tegevused)	Funktsioonide ja vaeguste välised mõjurid	Funktsioonide ja vaeguste seesmised mõjurid
Tarindid	Muutus organismi funktsioonis (füsioloogiline)  Muutus organismi struktuuris (anatomiline)	Suutlikkus Kohustuste täitmine standardkeskkonnas  Sooritus Kohustuste täitmine tegelikus keskkonnas	Füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku maailma hõlbustav või takistav mõju	Isikuomaduste mõju
Positiivne aspekt	Funktsionaalne ja struktuuriline terviklikkus	Tegutsemine Osalus	Hõlbustavad tegurid	Ei ole
	Funktsioneerimisvõime			
Negatiivne aspekt	Puue	Tegutsemispiirang Osaluspiirang	Takistavad tegurid/ barjäärid	Ei ole
	Vaegused			

#### 4.1 Organismi funktsioonid ja struktuurid ning puuded

*Definitsioonid:* **Organismi funktsioonid** on elundsüsteemide füsioloogilised talitlused (kaasa arvatud psüühilised funktsioonid).

***Organismi struktuurid** on keha anatoomilised osad, nagu elundid, jäsemed või nende osad.*

***Puuded** on probleemid organismi funktsiooni või struktuuriga, nagu nt oluline kõrvalekalle või puudumine.*

(1) Organismi funktsioonid ja struktuurid on liigitatud kahte omaette ossa. Need kaks klassifikatsiooni on mõeldud paralleelseks kasutamiseks. Näiteks organismi funktsioonid hõlmavad sellist põhilist taju nagu “nägemisfunktsioonid”, mille struktuuriline korrelaat on “silm ja sellega seotud struktuurid”.

(2) “Organism” viitab inimorganismile kui tervikule; seega hõlmab ka peaju ja selle funktsioone, s.t mõistust. Vaimsed (või psüühilised ja psühholoogilised) funktsioonid on seega organismi funktsioonide osa.

(3) Organismi funktsioone ja struktuure on liigitatud organismi süsteemidele vastavalt; tähendab, et organismi struktuure ei vaadelda kui elundeid.<sup>12</sup>

(4) Struktuuripuuded võivad kätkeda anomaaliat, defekti, puudumist või muud olulist kõrvalekallet organismi struktuurides. Puudeid on määratletud vastavuses praeguste teadmistega kudede, rakkude, rakuosade või molekulaarbioloogia kohta. Praktelistel põhjustel pole neid tasandeid siiski ära toodud.<sup>13</sup> Puuete bioloogilised alused on klassifikatsioonis kõige olulisemad, aga klassifikatsiooni on võimalik laiendada ka rakulisele või molekulaarsele tasandile. Meedikutele kasutajatele tuleb mainida, et puuded ei ole sama mis nende põhjuseks olev patoloogia, vaid pigem on need selle patoloogia ilmingud.

(5) Puuded kujutavad endast kõrvalekallet mingist organismi biomeditsiinilise seisundi ja selle funktsioonide üldtunnustatud standardist ning puude koostisosade definitsiooni pärineb eelkõige neilt, keda on õpetatud füüsilise ja psüühilise funktsioneerimise üle otsustama nende standardite järgi.

(6) Puuded võivad olla ajutised või püsivad; progresseeruvad, regresseeruvad või stabiilsed; vahelduvad või pidevad. Kõrvalekalle populatsiooni normist võib olla väike või suur ning võib aja jooksul kõikuda. Neid karakteristikaid kirjeldatakse edaspidi detailsemalt, peamiselt koodides, pärast eralduspunkti lisatavate määrajate abil.

(7) Puuded ei olene etioloogiast ega sellest, kuidas nad on kujunenud; näiteks nägemise või jäseme puudumine võib tekkida geneetilise anomaalia või vigastuse

---

<sup>12</sup> Kuigi RFK 1980.a versioonis nimetati elundite tasandit, pole “elundi” definitsioon veel täpne. Traditsiooniliselt peetakse silma ja kõrva elundiks; siiski on raske nende piire identifitseerida ja defineerida ning sama kehtib ka jäsemete ja siseelundite kohta. RFK asendab elundi mõiste, mis eeldab terviku või ühiku olemasolu kehas, terminiga “organismi struktuur”.

<sup>13</sup> RFK täisversiooni järgi kodeeritud puuded peaksid olema avastatavad ja märgatavad nii teistele kui ka asjaosalisele isikule kas otsese vaatluse teel või sellest vaatlusest järelduma.

tõttu. Puude olemasolu vihjab paratamatult põhjusele; siiski võib põhjus olla sellest tuleneva puude selgitamiseks ebapiisav. Niisiis, kui on puue, on organismi funktsioonides või struktuurides kõrvalekalle, see aga võib olla seoses ükskõik missuguse haiguse, häire või füsioloogilise seisundiga.

(8) Puuded võivad olla terviseolukorra osa või selle väljendus, need aga ei näita tingimata haiguse olemasolu ega seda, et indiviidi peaks pidama haigeks.

(9) Puuded on laiem ja mahukam mõiste kui tervisehäired või haigused: näiteks jala puudumine on organismi struktuuri puue, see aga ei ole tervisehäire ega haigus.

(10) Puuded võivad tekitada teisi puudeid; näiteks lihasjõu puudus võib kahjustada liigutusfunktsioone, südame talitlushäire võib põhjustada hingamisfunktsioonide puudulikkuse ja tajupuue võib olla seotud mõtlemisfunktsioonidega.

(11) Mõned organismi funktsioonide ja struktuuride jaotised ning RHK-10 jaotised näivad kattuvat, eriti sümptomite ja tunnuste osas. Siiski on kahe klassifikatsiooni eesmärgid erinevad. RHK-10 liigitab sümptomid eri peatükkidesse, et dokumenteerida haigestumust või tervishoiuteenuse kasutamist, aga RFK esitab neid kui osa organismi funktsioonidest, mida saab kasutada ennetuseks või patsientide vajaduste määratlemiseks. Veel olulisem on, et RFK organismi funktsioonide ja struktuuride klassifikatsiooni tuleb kasutada koos tegutsemise ja osaluse klassifikatsiooni jaotistega.

(12) Puuded on liigitatud sobivateks jaotisteks, kasutades defineeritud identifitseerimiskriteeriume (s.t kas on olemas või puudu vastavalt lävetasandile). Need kriteeriumid on organismi funktsioonide ja struktuuride jaoks ühesugused. Need on: (a) puudumine või kaotus; (b) vähenemine; (c) lisandumine või liigsus; (d) kõrvalekalle. Kui puue ilmneb, saab seda vastavalt raskusastmele liigitada RFK üldmääraja abil.

(13) Keskkonnategurid on organismi funktsioonidega vastastikusel seoses, nt õhu kvaliteet ja hingamine, valgus ja nägemine, helid ja kuulmine, segavad ärritajad ja tähelepanu, jalgealune pind ja tasakaal, õhu- ja kehatemperatuur.

#### 4.2. Tegutsemine ja osalus / tegutsemis- ja osaluspiirangud

*Definitsioonid:*

**Tegutsemine (activity)** tähendab, et indiviid täidab ülesannet või sooritab tegevust.

**Osalus (participation)** on kaasatus elulisse situatsiooni.

**Tegutsemispiirangud (activity limitations)** on raskused, mida indiviid võib tegevuse sooritamisel kogeda.

**Osaluspiirangud (participation restrictions)** on probleemid, millega indiviid võib elulistes situatsioonides kokku puutuda.

(1) Tegutsemise ja osaluse jao valdkonnad on toodud *ühes loetelus*, mis katab kõiki elualasid (elementaarsest õppimisest ja jälgimisest selliste keeruliste asjadeni nagu inimestevahelised suhted või töö). Seda jagu saab kasutada kas tegutsemise (a) või osaluse (p) kirjeldamiseks või nende mõlema jaoks. Selle jao valdkondi täpsustatakse *soorituse (performance)* ja *suutlikkuse (capacity)* määrajaga. Sel viisil loetelu järgi

kogutud teave moodustab andmemaatriksi, milles pole ei kattuvust ega üleliigsust (vt tabel 2).

**Tabel 2. Tegutsemine ja osalus : informatsioonimaatriks**

Valdkonnad		Määrajad	
		Sooritus	Suutlikkus
d1	Õppimine ja teadmiste rakendamine		
d2	Üldised ülesanded ja nõuded		
d3	Suhtlemine		
d4	Liikuvus		
d5	Enesehooldus		
d6	Kodused toimingud		
d7	Inimestevaheline lävimine ja suhted		
d8	Peamised elualad		
d9	Ühendustes osalemine, seltskonnaja kodanikuelu		

(2) *Soorituse määraja* kirjeldab, mida indiviid oma tegelikus keskkonnas teeb. Kuna tegelik ümbrus hõlmab ka sotsiaalset tausta, võib sooritust mõista ka kui inimeste “elulises situatsioonis olemist” või “elukogemust” nende reaalses elukeskkonnas.<sup>14</sup> See taust hõlmab keskkonnategureid – kõiki füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku maailma aspekte, mida saab kodeerida Keskkonnategurite jao järgi.

(3) *Suutlikkuse määraja* kirjeldab indiviidi võimet ülesannet täita või tegevust sooritada. Selle tarindi eesmärk on näidata kõrgeimat võimalikku talitlustasandit, milleni isik võib selles valdkonnas sel momendil jõuda. Et indiviidi kogu potentsiaalset võimekust hinnata, peaks olema “standardiseeritud” keskkond, et neutraliseerida erinevate keskkonnatingimuste mitmesugust mõju indiviidi võimekusele. See standardiseeritud keskkond võib olla: (a) tavaliselt võimekustestides kasutatav tegelik keskkond või (b) kui see ei ole võimalik, siis oletuslik keskkond, millel eeldatakse olevat kõigile ühesugune mõju. Seda keskkonda võib nimetada “tüüpiliseks” või “standardseks” keskkonnaks. Seega peegeldab suutlikkus indiviidi võimekust täpsustatud keskkonnatingimustes. See täpsustamine peab olema samasugune kõigi inimeste jaoks kõigis riikides, et võimaldada rahvusvahelist võrdlust. Tüüpilise või standardkeskkonna tunnusjooni saab kodeerida keskkonnategurite klassifikatsiooni abil. Erinevus suutlikkuse ja soorituse vahel peegeldab erinevust tegeliku ja tüüpilise keskkonna mõju vahel ja annab seega kasulikku teavet selle kohta, mida indiviidi ümbruses saaks teha, et tema sooritust paremaks muuta.

<sup>14</sup> *Osaluse* definitsioon toob sisse kaasatuse (*involvement*) mõiste. “Kaasatuse” definitsioonis on pakutud selliseid mõisteid nagu osavõtt, hõivatus või mingil elualal tegev olemine, tunnustatus või vajalikele ressurssidele ligipääsu omamine. Tabelis 2 toodud infomaatriksis on ainus võimalik viis osaluse näitamiseks kasutada soorituse määrajat. See ei tähenda, et osalus (*participation*) on sama mis sooritus (*performance*). Kaasatuse mõistet tuleb samuti eristada kaasatuse subjektiivsest muljest (“kuuluvuse” mõttes). RFK kasutajad, kes soovivad kaasatust eraldi kodeerida, peaksid tutvuma kodeerimisjuhustega Lisas 2.

(4) Nii suutlikkuse kui ka soorituse määrajaid saab kasutada kas koos tehnilise abivahendi või isikliku abistajaga või ilma nendeta. Kuigi puuet ei kõrvalda ei tehniline abivahend ega abiline, võivad need siiski kõrvaldada mõne spetsiifilise valdkonna funktsioneerimispiirangu. Sedalaadi kodeerimine on eriti kasulik määratlemaks, kuivõrd indiviidi talitlused oleks piiratud, kui ta neid tehnilisi abivahendeid ei kasutaks (vt kodeerimisjuhised Lisas 2).

(5) Raskused või probleemid nendes valdkondades tekivad siis, kui esineb kvalitatiivne või kvantitatiivne muutus viisis, kuidas individid selle valdkonna funktsioone täidab. *Piiranguid (limitations or restrictions)* hinnatakse üldtunnustatud populatsioonistandardi suhtes. Standard või norm, millega indiviidi suutlikkust või sooritust võrreldakse, on selle indiviidi oma, kellel sarnast terviseolukorda (haigus, tervisehäire, vigastus jne) pole. Piirang fikseerib erinevuse tegeliku ja eeldatava soorituse vahel. Eeldatav sooritus on populatsiooni norm, mis väljendab ilma spetsiifilise terviseolukorrata inimeste kogemusi. Sama normi kasutatakse suutlikkuse määrajas, järeldamaks, mida tuleks indiviidi ümbruses muuta, et tema sooritus oleks parem.

(6) Sooritusprobleem võib tuleneda otseselt sotsiaalsest keskkonnast, isegi siis, kui indiviidil puuet ei ole. Näiteks ilma igasuguste sümptomiteta või haiguseta HIV-positiivne individ või mingi haiguse geneetilise eelsoodumusega inimene, kellel puudeid ei ole või kellel on töötamiseks piisavalt võimeid, aga kes seda siiski ei tee, sest teda ei lubata teenistusse, diskrimineeritakse või tunneb ta end häbimärgistatud olevat.

(7) Tegutsemise ja osaluse jao valdkondade põhjal on raske eristada “tegutsemist” ja “osalust”. Eri maade teoreetikute ja praktikute lähenemisviiside erinevuse tõttu ei ole ainult valdkondade põhjal samuti võimalik vahet teha “individuaalsete” ja “sotsiaalsete” tegurite vahel. Seetõttu annab RFK üheainsa nimistu, mida saab soovi korral kasutada tegutsemise ja osaluse eristamiseks oma äranägemise järgi. Seda võimalust selgitatakse Lisas 3. Toimida võib neljal viisil:

- (a) nimetada mõned valdkonnad tegutsemiseks ja teised osaluseks, lubamata nende kattuvust;
- (b) teha nagu variandis (a), aga lubades mõningast kattuvust;
- (c) nimetada kõik detailselt esitatud valdkonnad tegutsemiseks ja üldisemad jaotised osaluseks;
- (d) kasutada kõiki valdkondi nii tegutsemise kui ka osalusena.

#### 4.3. Taustategurid

Taustategurid kujutavad endast inimese kogu elukeskkonda. Need hõlmavad keskkonnategureid ja individuaalseid tegureid, millel võib olla mõju mingi terviseolukorraga isikule, tema tervisele või tema terviseiga seotud asjaoludele.

*Keskkonnategurid* moodustavad füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku keskkonna, kus inimesed elavad. Need tegurid on inimestest väljaspool ja võivad avaldada positiivset või negatiivset mõju indiviidi eneseteostusele ühiskonnaliikmena, suutlikkusele ülesandeid täita või tegevust sooritada ning tema organismi funktsioonile või struktuurile.

(1) Keskkonnategurid on klassifikatsioonis esitatud nii, et rõhutada kaht olulist tasandit:

- (a) *Individuaalne tasand* – indiviidi vahetu ümbruskond, mis hõlmab kodu, töökohta ja kooli. Sellel tasandil on nii selle keskkonna füüsilised ja materiaalsed omadused, millega individid kokku puutub kui ka otsesed kontaktid teiste inimestega, nagu pereliikmed, tuttavad, eakaaslased või võõrad.
- (b) *Sotsiaalne tasand* – ametlikud või mitteametlikud sotsiaalsed struktuurid või teenistused ning selle ühiskonna või ühenduse üldised vaated või reeglistikud, mis indiviidile mõju avaldavad. See tasand hõlmab nii töökeskkonnaga seotud organisatsioone ja teenistusi, ühenduste tegevust, valitsusasutusi, kommunikatsiooni- ja transporditeenistusi ning mitteametlikke sotsiaalseid struktuure kui ka seadusi, määrusi, ametlikke ja mitteametlikke reegleid, hoiakuid ning ideoloogiaid.

(2) *Keskkonnategurid* toimivad koos organismi funktsioonide ja struktuuride ning tegutsemise ja osalusega. Tulevaste teadusuuringutega täpsustatakse iga koostisosa vastastikuse mõju olemust ja määra. Vaegust iseloomustatakse kui tervisehäirega indiviidi, tema personaalsete tegurite ning tema elu-olu kujundavate väliste mõjurite vaheliste keeruliste seoste väljundit või tulemust. Nende vastastikuste seoste tõttu võivad erinevad keskkonnad teatud terviseolukorraga inimesele väga mitut moodi mõjuda. Takistavaid tegureid täis või ilma abivahenditeta keskkond piirab indiviidi eneseteostust, kuna aga rohkemate abivahenditega keskkond võib seda parandada. Ühiskond võib indiviidi sooritust takistada kas barjääre luues (nt ligipääsuvõimaluseta hooned) või kui ta ei anna vajalikke (nt tehnilisi) abivahendeid.

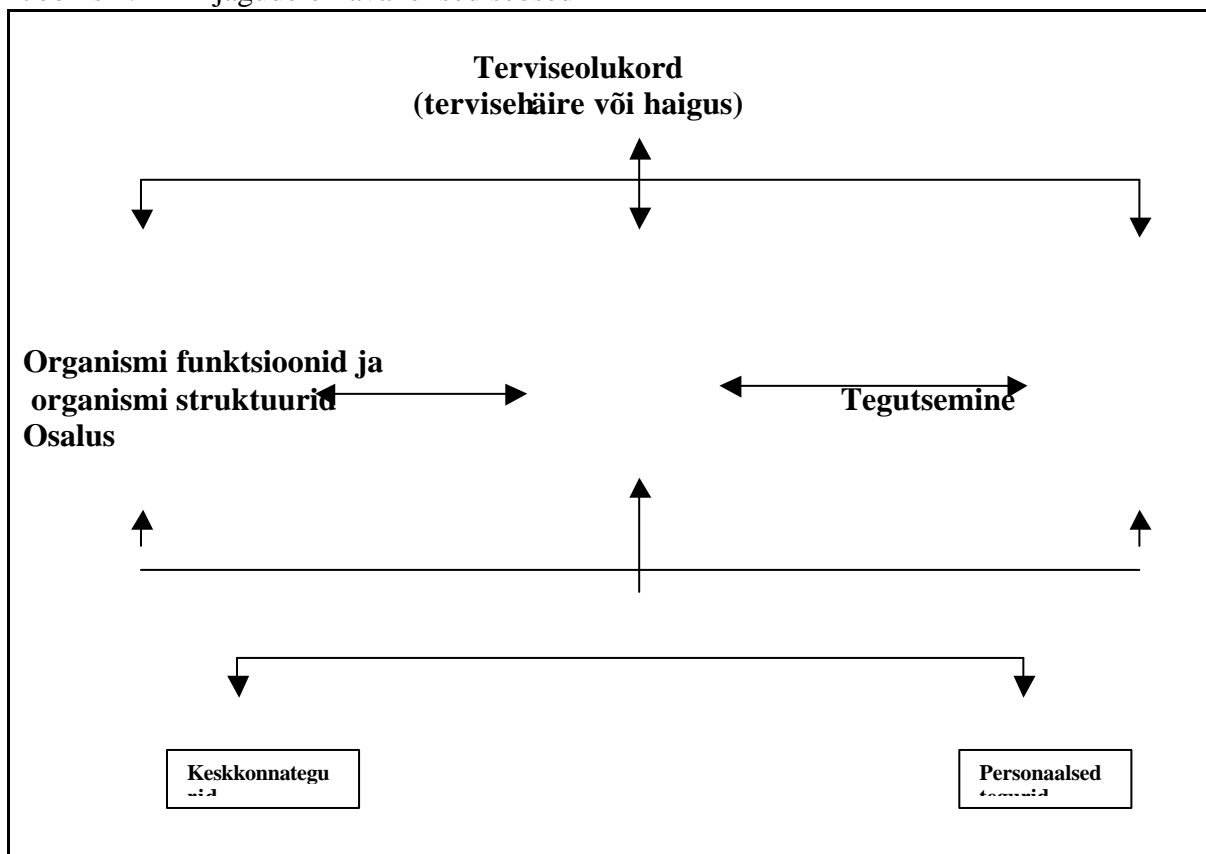
*Personaalsed tegurid* on indiviidi elu-olu konkreetne taust ja need hõlmavad indiviidi selliseid tunnusoone, mis ei ole terviseseisundi või terviseolukorra osa. Need tegurid võivad olla sugu, rass, vanus, muud terviseolukorrad, füüsiline vorm, elustiil, harjumused, kasvatus, kohanemisvõime, sotsiaalne taust, haridus, elukutse, endised ja praegused kogemused (läbielatud ja praegused sündmused), üldised käitumismudelid ja iseloomuomadused, individuaalsed psühholoogilised eeldused ning muud omadused, mis kas kõik koos või ükskõik milline neist võib mängida oma osa iga tasandi vaeguse puhul. Personaalsed tegurid ei ole RFKs klassifitseeritud. Siiski on need esitatud joonisel 1, et näidata, kuivõrd need võivad mõjutada mitmesuguste sekkumiste tulemusi.

## 5. Funktsioneerimisvõime ja vaeguste mudel

### 5.1 Funktsioneerimisvõime ja -vaeguste protsess

Klassifikatsioonina ei modelleeri RFK funktsioneerimisvõime ja selle vaeguste “protsessi”. Siiski võib seda kasutada protsessi kirjeldamiseks, kuna see annab võimaluse eri tarindite ja valdkondade ühendamiseks. Klassifikatsioon annab funktsioneerimisvõimele ja -vaegusele kui interaktiivsetele ja evolutsioonilistele protsessidele mitmemõõtmelise lähenemisviisi. RFKlt saavad materjali need kasutajad, kes soovivad luua mudeleid ja uurida selle protsessi erinevaid aspekte. Selles tähenduses võib RFKd vaadelda kui keelt: selle abil loodavad tekstid sõltuvad kasutajatest, nende loovusest ja teaduslikust suunitlusest. Et RFK eri jagude vastastikuse mõju praegust arusaama näitlikustada, võib olla abi joonisel 1 esitatud skeemist.<sup>15</sup>

Joonis 1. RFK jagude omavahelised seosed



<sup>15</sup> RFK erineb oluliselt “Puuete, vaeguruse ja invaliidsuse klassifikatsiooni” 1980.a versioonist funktsioneerimisvõime ja -vaeguse vaheliste vastastikuste seoste kirjeldamisel. Tuleb märkida, et ükski diagramm ei ole täiuslik ja ei välista valesti tõlgendamist, sest paljumõõtmelise mudeli osade omavaheline seos on väga komplitseeritud. Mudel on esitatud paljude vastastikuste seoste illustreerimiseks. Kindlasti on võimalikud ka teised esitused, mis rõhutavad protsessi muid olulisi elemente. Ka eri mõõdetate ja osade vastastikuse mõju tõlgendamine võib erineda (nt keskkonnategurite mõju organismi funktsioonidele erineb kindlasti nende mõjust osalusele).

Selle skeemi järgi on indiviidi funktsioneerimisvõime teatud valdkonnas määratud terviseolukorra ja taustategurite (s.t keskkonna- ja personaalsete tegurite) keerulise vastastikuse koosmõjuga. Nende koostisosade vahel on dünaamiline vastastikune mõju: kui ühte neist sekkuda, võib sellele järgneda muutus ühes või mitmes elemendis. Need vastastikused mõjud on spetsiifilised ega ole alati ettearvatavalt üks-ühesed. Vastastikune mõju on kahesuunaline: vaeguse olemasolu võib muuta terviseolukorda ennast. Sageli võib olla õige järeldada, et suutlikkuspiirang oli tingitud ühest või mitmest puudest või soorituspiirang oli tingitud ühest või mitmest suutlikkuspiirangust. Siiski on oluline koguda nende tarindite andmeid üksteisest sõltumatult ja alles pärast andmete kogumist selgitada nendevahelisi seoseid ja nende seoste tekke põhjusi. Kui tahetakse kirjeldada kogu tervisekogemust, on kõik komponendid tarvilikud. Nii võivad näiteks olla:

- puuded ilma suutlikkuspiiranguteta (nt pidalitõvest laastatud nägu ei avalda mõju selle inimese suutlikkusele);
- sooritusprobleemid ja suutlikkuspiirangud ilma tegelike puueteta (nt paljudest haigustest tingitud igapäevatoimingute vähenenud sooritamine);
- sooritusprobleemid ilma puuete ja suutlikkuspiiranguteta (nt HIV-positiivne isik või vaimuhaigusest paranenud endine patsient, kes puutuvad kokku eelarvamuste või diskrimineerimisega inimestevahelistes suhetes või tööl);
- suutlikkuspiirangud kõrvalise abi puudumise korral, aga tegelik keskkonnas sooritusprobleeme ei ole (nt liikumispuudega indiviidile võib ühiskond anda ringiliikumiseks tehnilise abivahendi);
- vastassuunalise mõju kogemused (nt jäsme mittekasutamine võib põhjustada lihaste atrofeerumise; haiglasepanek võib kaasa tuua sotsiaalsete oskuste kadumise).

Lisas 4 toodud näited illustreerivad tarinditevahelise vastastikuse mõju võimalusi.

Joonisel 1 kujutatud skeem näitab taustategurite (s.t keskkonna- ja personaalsete tegurite) rolli nendes protsessides. Need tegurid mõjutavad mingi terviseolukorraga indiviidi ja määravad kindlaks tema funktsioneerimisvõime tasandi ja ulatuse. Keskkonnategurid on indiviidi suhtes välised (nt ühiskonna hoiakud, arhitektuurilised lahendused, õigussüsteem) ja need on liigitatud keskkonnategurite klassifikatsioonis. Seevastu personaalseid tegureid ei ole RFK käesolevas versioonis klassifitseeritud. Need hõlmavad sugu, rassi, vanust, füüsilist vormi, elustiili, harjumusi ja muid taolisi tegureid. Nende hindamine on jäetud kasutaja hooleks, kui see vajalik on.



## 5.2. Meditsiiniline ja sotsiaalne mudel

Funktsioneerimisvõime ja vaeguse selgitamiseks ning neist arusaamiseks on pakutud terve hulk kontseptuaalseid mudeleid.<sup>16</sup> Neid saab esitada “meditsiinilise mudeli” ja “sotsiaalse mudeli” dialektilise ühtsusena. *Meditsiiniline mudel* vaatleb vaegust kui indiviidi probleemi, mida põhjustab otseselt kas haigus, trauma või mõni muu terviseolukord, mis nõuab asjatundjatelt individuaalse ravi näol meditsiinilist hooldust. Vaeguse käitlemise eesmärgiks on indiviidi hooldamine või tema kohanemine ja käitumise muutumine. Põhiküsimusena vaadeldakse meditsiiniabi ja poliitikatasandi peamine reageering on tervishoiupoliitika muutmine või reformimine. Vaeguse *sotsiaalne mudel* seevastu näeb olukorda peamiselt sotsiaalselt tingitud probleemina, mis seisneb eelkõige indiviidide täielikus integreerimises ühiskonda. Vaegus ei ole üksnes indiviidi probleem, vaid pigem keeruline kogum tingimustest, millest paljud on loonud sotsiaalne keskkond. Seega nõuab probleemi lahendamise sotsiaalset tegevust, ja kogu ühiskond vastutab kollektiivselt selle eest, et tehtaks sellised keskkonnamuudatused, mis võimaldaksid vaegurite täielikku osavõttu kõigist ühiskonnaelu valdkondadest. Järelkult on tegemist suhtumusliku või ideoloogialase probleemiga, mis nõuab sotsiaalset muutumist ja mis poliitikatasandil taandub inimõigustealaseks küsimuseks. Selle mudeli järgi on vaegus poliitiline probleem.

RFK baseerub nende kahe vastandliku käsitlusviisi ühendamisel. Et funktsioneerimisvõime eri aspekte ühendada, kasutatakse “biopsühhosotsiaalset” lähenemisviisi. RFK püüab teha sellise sünteesi, et saada tervise eri aspektide koherentne käsitlusviis bioloogilisest, individuaalsest ja sotsiaalsest perspektiivist.<sup>17</sup>

## 6. RFK kasutamine

RFK on inimeste funktsioneerimisvõime ja vaeguste klassifikatsioon. See süstematiseerib tervisevaldkonnad ja terviseiga seotud valdkonnad. Igas jaos on valdkonnad rühmitatud vastavalt nende üldistele tunnustele (nagu päritolu, liik või sarnasus) ja need on tähenduslikult järjestatud. Klassifikatsioon on koostatud paljusid põhimõtteid silmas pidades (vt Lisa 1). Need printsiibid puudutavad tasandite omavahelist seost ja klassifikatsiooni hierarhiat (tasandite süsteemi). Siiski on mõned RFK jaotised esitatud mittehierarhiliselt, ilma omavahelise sõltuvuseta, pigem kui mingi oksa võrdväärseid harud.

Järgnevalt on toodud klassifikatsiooni kasutamist puudutavad struktuurilised tunnused.

(1) RTK annab standardsed praktilised definitsioonid tervise ja terviseiga seotud valdkondade kohta, mis vastanduvad tervise “tavadefinitsioonidele”. Need definitsioonid kirjeldavad iga valdkonna põhilisi tunnuseid (nt kvaliteeti, omadusi ja suhteid) ning sisaldavad teavet selle kohta, mida iga valdkond hõlmab ja mis on sellest välja jäetud. Need definitsioonid sisaldavad tavaliselt kasutatavaid hindamiskriteeriume, nii et neid saab kasutada ankeetides. Überpöörduvalt -

<sup>16</sup> Termin “mudel” tähistab siin tarindit või paradigmat ning see erineb sama termini kasutusest eelnevates osades.

<sup>17</sup> Vt ka Lisa 5 “RFK ja vaegurid”

olemasolevate hindamismeetoditega saadud tulemusi saab kodeerida RFK mõistete järgi. Näiteks “nägemisfunktsioonid” on defineeritud esemete kuju ja kontuuri tajumisena mitmesuguselt kauguselt, kasutades üht või mõlemat silma, nii et nägemisraskusi saab nende parameetrite suhtes kodeerida kui kergeid, mõõdukaid, raskeid või täielikke.

(2) RFK kasutab tähtede süsteemi, milles tähti b, s, d ja e kasutatakse organismi funktsioonide (b), struktuuride (s), tegutsemise ja osaluse (d) ning keskkonnategurite (e) tähistamiseks. Neile tähtedele järgneb numbriline kood, mis algab peatüki numbrist (üks number), siis teise tasandi (kaks numbrit) ning kolmanda ja neljanda tasandi tähistused (mõlema jaoks üks number).

(3) RFK jaotised on paigutatud üksteise sisse nii, et suuremad jaotised määratletakse detailsemalt esitatud lähedasi alajaotisi sisaldavana (nt tegutsemise ja osaluse jao 4 ptk, mis käsitleb liikuvust, hõlmab selliseid eraldi jaotisi nagu seismine, istumine, käimine, kandmine). Lühi- või koondversioon hõlmab kahte, täielik (detailne) versioon aga nelja tasandit. Mõlema versiooni koodid on vastavuses ja täieliku versiooni saab koondada lühiversiooniks.

(4) Igal inimesel võib igal tasandil olla palju koode. Need koodid võivad olla üksteisest sõltuvad või sõltumatud.

(5) RFK koodid on täielikud vaid *määraja* (*qualifier*) olemasolu korral, mis tähistab tervisetasandi suurust (nt probleemi tõsidust). Määrajaid kodeeritakse ühe, kahe või enama numbriga pärast eralduspunkti (või *eraldajat*). Iga koodi peab saatma vähemalt üks määraja. Ilma määrajateta pole koodidel mingit tähendust.

(6) Organismi funktsioonide ja struktuuride esimene määraja, tegutsemise ja osaluse, soorituse ja suutlikkuse määrajad ning keskkonnategurite esimene määraja – kõik need kirjeldavad vastava osa probleemide ulatust.

(7) Kõigi RFK jagude (Organismi funktsioonid ja struktuurid, tegutsemine ja osalus ning keskkonnategurid) kvantitatiivset mõõdet hinnatakse sellesama üldise skaala abil. Probleemi olemasolu võib olenevalt tarindist tähendada puuet, tegutsemis- või osaluspiirangut või takistavat tegurit. Vastavalt olulisele klassifikatsioonivaldkonnale tuleb leida sobivad määratlevad sõnad, nagu on järgmises näites sulgudes toodud (seal on teise tasandi valdkonna numbrilise koodi asemel xxx). Sellise universaalse hindamisskaala kasutamine eeldab hindamismeetodite täiustamist edasistes uurimistöodes.

Protsentväärtuste lai diapasoone on antud nende juhtude jaoks, kus puude, tegutsemis- või osaluspiirangu või takistava teguri mõõtmiseks on olemas kalibreeritud mõõtmisvahendid või muud standardid. Näiteks kui on kodeeritud, et organismi funktsiooni “probleemi ei ole” või “täielik probleem”, siis kodeerimise vea lubatav piir on kuni 5%. “Mõõdukas probleem” määratleb kuni poole täieliku probleemi skaalast. Eri valdkondade protsendimäärasid tuleb kontrollida, kasutades protsentiile vastavalt populatsioonistandarditele.

xxx.0	EI OLE probleemi	(puudub, tühine, ...)	0-4%
xxx.1	KERGE probleem	(väike, nõrk, ...)	5-24%
xxx.2	MÕÕDUKAS probleem	(keskmine, tuntav, ...)	25-49%
xxx.3	RASKE probleem	(suur, tõsine, ...)	50-95%
xxx.4	TÄIELIK probleem	(vaieldamatu, sügav, ...)	96-100%
xxx.8	täpsustamata (Tta)		
xxx.9	ei ole rakendatav		

(8) Keskkonnategurite puhul võib esimest määrajat kasutada kas ümbruse positiivsete mõjude ulatuse, s.t hõlbustavate tegurite või negatiivsete mõjude ulatuse, s.t takistavate tegurite tähistamiseks. Mõlemad kasutavad sama 0-4 skaalat, aga et tähistada hõlbustavaid tegureid, asendatakse eralduspunkt plussmärgiga: nt e110+2. Keskkonnategureid võib kodeerida (a) iga tarindi suhtes eraldi või (b) üldiselt, ilma mingile tarindile viitamata. Esimene võimalus on parem, sest see võimaldab mõju ja selle olulisust selgemalt määratleda.

(9) Paljudel kasutajatel võib olla vaja iga elemendi kodeerimisel lisada muud liiki infot. On suur hulk erinevaid lisamäärajaid, millest võib abi olla. Tabelis 3 on toodud nii iga jao määrajate detailid kui ka soovitud täiendavate lisamäärajate väljatöötamiseks.

(10) Tervise ja tervisega seotud valdkondade kirjeldused viitavad nende kasutamisele teatud ajahetkel (s.t nagu momentvõtte). Kui aga neid korduvalt teha, on võimalik kirjeldada protsessi muutumist aja jooksul.

(11) RFK järgi võib inimese tervisele ja tema tervisega seotud seisunditele omistada mitmeid koode, mis sisalduvad klassifikatsiooni kahes osas. Võimalike koodide maksimumhulk ühe inimese kohta on ühenumbriks (esimesel) tasandil kuni 34 (8 organismi funktsioonide, 8 organismi struktuuride, 9 soorituse ja 9 suutlikkuse koodi). Teise tasandi puhul võib koode olla kuni 362. Veelgi detailsematel tasanditel võib olla kuni 1424 koodi. RFK praktilisel kasutamisel piisab 3-18 koodist, et adekvaatselt kirjeldada juhtumit teisetasandilise (kolmenumbriks) täpsusega. Tavaliselt kasutatakse detailsemat, neljatasandilist versiooni, eriuuringute tegemiseks (nt rehabilitatsioonitulemuste või geriaatria kohta), sest ülevaatlikeks uuringuteks ja ravitulemuste hindamiseks piisab kahetasandilisest klassifikatsioonist.

Täpsemad kodeerimisjuhised on toodud Lisas 2. Klassifikatsiooni kasutajatel on väga soovitatav MTO või tema koostöökeskuste süsteemi kaudu teha läbi RFK kasutamise kursused.

**Tabel 3. Määrajad**

RFK jaod	Esimene määraja	Teine määraja
Organismi funktsioonid (b)	Negatiivse skaalaga üldmääraja, mis näitab puude suurust või ulatust Näide: b167.3 näitab keelespetsiifiliste vaimsete funktsioonide rasket puuet	Ei ole

Organismi struktuurid (s)	Negatiivse skaalaga üldine määraja, mis näitab puude suurust või ulatust Näide: s730.3 näitab ülajäseme rasket puuet	Kasutatakse organismi vastava struktuuri muutuse olemuse näitamiseks: 0 ei ole struktuurimuutust 1 struktuuri täielik puudumine 2 osaline puudumine 3 lisaosa 4 hälbinud mõõtmed 5 diskontinuiteet, ebapidevus 6 väärased 7 kvalitatiivsed struktuurimuutused, nt vedelikupeetus 8 täpsustamata (Tta) 9 ei ole rakendatav Näide: s730.32 näitab ülajäseme osalist puudumist
Tegutsemise ja osalus (d)	Sooritus Üldmääraja Probleem indiviidi tegelikus ümbruses Näide: d5101.1_ näitab kogu keha pesemisel esinevat kerget probleemi, kui inimesel on olemas tema tegelikus keskkonnas kättesaadavad abivahendid	Suutlikkus Üldmääraja Piirang abi puudumisel Näide: d5101._2 näitab mõõdukat probleemi kogu keha pesemisel, kui ei ole abivahendeid ja keegi ei abista
Keskkonnategurid (e)	Negatiivse ja positiivse skaalaga üldmääraja, mis tähistab hõlbustava või takistava teguri ulatust Näide: e130.2 näitab, et õppematerjalid kujutavad endast mõõdukat takistavat tegurit. Vastupidi, e130+2 tähendab, et õppematerjalid on mõõdukas hõlbustav tegur	Ei ole

Maailma Terviseassamblee 54. istungjärgu kinnitus RFK rahvusvahelise kasutuselevõtu kohta

Resolutsioon WHA54.21 kõlab järgmiselt:

Maailma Terviseassamblee 54. istungjärk

1. KIIDAB HEAKS Rahvusvahelise puute, vaegurluse ja invaliidsuse klassifikatsiooni (ICIDH) teise väljaande, pealkirjaga Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsioon, siitpeale lühendina ICF (eestikeelsena RFK);
2. KOHUSTAB liikmesriike kasutama RFKd oma teaduslikus uurimistöös, epidemioloogilises järelevalves ja aruandluses, arvesse võttes liikmesriikide endi spetsiifilisi olukordi ja eriti tulevasi võimalikke revisjone;
3. PALUB peadirektorit liikmesriike nende palvel RFK kasutamisel toetada.

# RFK ÜHETASANDILINE KLASSIFIKATSIOON

## Klassifikatsiooni peatükkide pealkirjad

### Organismi funktsioonid

I peatükk	Vaimsed funktsioonid
II peatükk	Sensoorsed funktsioonid ja valu
III peatükk	Hääle- ja kõnefunktsioonid
IV peatükk	Kardiovaskulaarse, hematoloogilise, immunoloogilise ja respiratoorse süsteemi funktsioonid
V peatükk	Seede-, ainevahetus- ja endokriinsüsteemi funktsioonid
VI peatükk	Urogenitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid
VII peatükk	Närvide, lihaste, luustiku ja liikumisega seotud funktsioonid
VIII peatükk	Naha ja sellega seotud struktuuride funktsioonid

### Organismi struktuurid

I peatükk	Närvisüsteemi struktuurid
II peatükk	Silm, kõrv ja nendega seotud struktuurid
III peatükk	Hääle ja kõnega seotud struktuurid
IV peatükk	Südame ja veresoonkonna, immuun- ja hingamissüsteemi struktuurid
V peatükk	Seede-, ainevahetus- ja endokriinsüsteemiga seotud struktuurid
VI peatükk	Urogenitaal- ja reproduktiivsüsteemiga seotud struktuurid
VII peatükk	Liikumise seotud struktuurid
VIII peatükk	Nahk ja nahaga seotud struktuurid

### Tegutsemine ja osalus

I peatükk	Õppimine ja teadmiste rakendamine
II peatükk	Üldised ülesanded ja nõuded
III peatükk	Suhtlemine
IV peatükk	Liikuvus
V peatükk	Enesehooldus
VI peatükk	Kodused toimingud
VII peatükk	Inimestevaheline lävimine ja suhted
VIII peatükk	Peamised elualad
IX peatükk	Ühendustes osalemine, seltskonna- ja kodanikuelu

### Keskkonnategurid

I peatükk	Tooted ja tehnoloogia
II peatükk	Looduskeskkond ja inimeste tehtud keskkonnamuutused
III peatükk	Toetus ja suhted
IV peatükk	Hoiakud
V peatükk	Teenistused, süsteemid ja strateegiad

# RFK KAHETASANDILINE KLASSIFIKATSIOON

Klassifikatsiooni peatükkide pealkirjad ning klassifikatsiooni esimene jaotustasand

## Organismi funktsioonid

*I PEATÜKK: VAIMSED FUNKTSIOONID*

### *Üldised vaimsed funktsioonid (b110-b139)*

- b110 Teadvuse funktsioonid
- b114 Orienteerumisfunktsioonid
- b117 Intellektuaalsed funktsioonid
- b122 Üldised psühhosotsiaalsed funktsioonid
- b126 Temperamendi ja isiksuse funktsioonid
- b130 Vaimse energia ja tungifunktsioonid
- b134 Unefunktsioonid
- b139 TT ja Tta üldised vaimsed funktsioonid

### *Spetsiifilised vaimsed funktsioonid (b140-b189)*

- b140 Tähelepanufunktsioonid
- b144 Mälufunktsioonid
- b147 Psühhomotoorsed funktsioonid
- b152 Emotsioonide funktsioonid
- b156 Tajufunktsioonid
- b160 Mõtlemisfunktsioonid
- b164 Kõrgemad kognitiivsed funktsioonid
- b167 Keele vaimsed funktsioonid
- b172 Arvutamiskfunktsioonid
- b176 Keeruliste liigutuste järjestamisega seotud vaimsed funktsioonid
- b180 Enese- ja ajataju funktsioonid
- b189 TT ja Tta spetsiifilised vaimsed funktsioonid
- b198 TT vaimsed funktsioonid
- b199 Tta vaimsed funktsioonid

*II PEATÜKK: SENSOORSED FUNKTSIOONID JA VALU*

### *Nägemine ja sellega seotud funktsioonid (b210-b229)*

- b210 Nägemisfunktsioonid
- b215 Silmamanuste funktsioonid
- b220 Silma ja -manustega seonduvad aistingud
- b229 TT ja Tta nägemisega seotud ja nägemisfunktsioonid

### *Kuulmis- ja tasakaalufunktsioonid (b230-b249)*

- b230 Kuulmisfunktsioonid
- b235 Tasakaaluelundi funktsioonid
- b240 Kuulmise ja tasakaaluelundi funktsiooniga seonduvad aistingud
- b249 TT ja Tta kuulmis- ja tasakaalufunktsioonid

***Muud sensoorsed funktsioonid (b250-b279)***

- b250 Maitsmisfunktsioon
- b255 Haistmisfunktsioon
- b260 Asenditundlikkuse funktsioon
- b265 Puutetundlikkuse funktsioon
- b270 Temperatuuri ja muude ärritajatega seotud sensoorsed funktsioonid
- b279 TT ja Tta muud sensoorsed funktsioonid

***Valu (b280-b289)***

- b280 Valuaisting
- b289 TT ja Tta valuaisting
- b298 TT sensoorsed funktsioonid ja valu
- b299 Tta sensoorsed funktsioonid ja valu

***III PEATÜKK: HÄÄLE- JA KÕNEFUNKTSIOONID***

- b310 Häälefunktsioonid
- b320 Hääldamis- e artikulatsioonifunktsioonid
- b330 Kõne ladususe ja rütmi funktsioonid
- b340 Muude hääleliste väljenduste funktsioonid
- b398 TT hääle- ja kõnefunktsioonid
- b399 Tta hääle- ja kõnefunktsioonid

***IV PEATÜKK: KARDIOVASKULAARSE, HEMATOLOOGILISE, IMMUNOLOOGILISE JA RESPIRATOORSE SÜSTEEMI FUNKTSIOONID******Südame ja veresoonte funktsioonid (b410-b429)***

- b410 Südamefunktsioonid
- b415 Veresoonte funktsioonid
- b420 Vererõhu funktsioonid
- b429 TT ja Tta südame ja veresoonte funktsioonid

***Vere ja immuunsüsteemi funktsioonid (b430-b439)***

- b430 Vere funktsioonid
- b435 Immuunsüsteemi funktsioonid
- b439 TT ja Tta vere ja immuunsüsteemi funktsioonid

***Hingamissüsteemi funktsioonid (b440-b449)***

- b440 Hingamisfunktsioonid
- b445 Hingamislihaste funktsioonid
- b449 TT ja Tta hingamissüsteemi funktsioonid

***Muud südame ja veresoonte ning hingamissüsteemi funktsioonid ja nendega seonduvad aistingud (b450-b469)***

- b450 Muud hingamisfunktsioonid
- b455 Koormustaluvuse funktsioonid
- b460 Südame ja veresoonte ning hingamisfunktsioonidega seonduvad aistingud
- b469 TT ja Tta südame ja veresoonte ning hingamissüsteemi muud funktsioonid ja aistingud



- b498 TT südame ja veresoonte, vere, immuun- ja hingamissüsteemi funktsioonid  
 b499 Tta südame ja veresoonte, vere, immuun- ja hingamissüsteemi funktsioonid

*V PEATÜKK: SEEDE-, AINEVAHETUS- JA ENDOKRIINSÜSTEEMI FUNKTSIOONID*

*Seedesüsteemiga seotud funktsioonid (b510-b539)*

- b510 Toidu manustamise funktsioonid  
 b515 Seedimisfunktsioonid  
 b520 Toidu omastamise funktsioonid  
 b525 Defekatsioonifunktsioonid  
 b530 Kehakaalu säilitamise funktsioonid  
 b535 Seedesüsteemiga seonduvad aistingud  
 b539 TT ja Tta seedesüsteemiga seotud funktsioonid

*Ainevahetus- ja endokriinsüsteemiga seotud funktsioonid (b540-b559)*

- b540 Üldised ainevahetusfunktsioonid  
 b545 Vee, mineraalainete ja elektrolüütide tasakaalu funktsioonid  
 b550 Termoregulatsiooni funktsioonid  
 b555 Endokriinnäärmete funktsioonid  
 b559 TT ja Tta ainevahetus- ja endokriinsüsteemiga seotud funktsioonid  
 b598 TT seede-, ainevahetus- ja endokriinsüsteemiga seotud funktsioonid  
 b599 Tta seede-, ainevahetus- ja endokriinsüsteemiga seotud funktsioonid

*VI PEATÜKK: UROGENITAALSED JA REPRODUKTIIVSED FUNKTSIOONID*

*Uriinitekke ja urineerimisfunktsioonid (b610-b639)*

- b610 Uriinitekke funktsioonid  
 b620 Urineerimisfunktsioonid  
 b630 Uriinitekke ja urineerimisega seonduvad aistingud  
 b639 TT ja Tta uriinitekke ja urineerimisfunktsioonid

*Genitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid (b640-b679)*

- b640 Seksuaalfunktsioonid  
 b650 Menstruatsioonifunktsioonid  
 b660 Soojätkamisfunktsioonid  
 b670 Genitaalsete ja reproduktiivsete funktsioonidega seonduvad aistingud  
 b679 TT ja Tta genitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid  
 b698 TT urogenitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid  
 b699 Tta urogenitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid

*VII PEATÜKK: NÄRVIDE, LIHASTE, LUUSTIKU JA LIIKUMISEGA SEOTUD FUNKTSIOONID*

*Liigete ja luude funktsioonid (b710-b729)*

- b710 Liigete liikuvuse funktsioonid  
 b715 Liigete stabiilsuse funktsioonid  
 b720 Luude liikuvuse funktsioonid  
 b729 TT ja Tta luude ja liigete funktsioonid

***Lihaste funktsioonid (b730-b749)***

- b730 Lihasjõu funktsioonid
- b735 Lihastoonuse funktsioonid
- b740 Lihaste vastupidavuse funktsioonid
- b749 TT ja Tta lihaste funktsioonid

***Liigutuste funktsioonid (b750-b789)***

- b750 Motoorsete reflekside funktsioonid
- b755 Tahtmatute liigutusreaktsioonide funktsioonid
- b760 Tahtlike liigutuste kontrollimise funktsioonid
- b765 Tahtmatute liigutuste funktsioonid
- b770 Kõnnaku funktsioonid
- b780 Lihaste- ja liikumisfunktsioonidega seonduvad aistingud
- b789 TT ja Tta liikumisfunktsioonid
- b798 TT närvide, lihaste, luustiku ja liikumisega seotud funktsioonid
- b799 Tta närvide, lihaste, luustiku ja liikumisega seotud funktsioonid

***VIII PEATÜKK: NAHA JA SELLEGA SEOTUD STRUKTUURIDE FUNKTSIOONID******Naha funktsioonid (b810-b849)***

- b810 Naha kaitsefunktsioonid
- b820 Naha paranemisfunktsioonid
- b830 Muud nahafunktsioonid
- b840 Nahaga seonduvad aistingud
- b849 TT ja Tta nahafunktsioonid

***Juuste ja küünte funktsioonid (b850-b869)***

- b850 Juuste funktsioonid
- b860 Küünte funktsioonid
- b869 TT ja Tta juuste ja küünte funktsioonid
- b898 TT naha ja sellega seotud struktuuride funktsioonid
- b899 Tta naha ja sellega seotud struktuuride funktsioonid

**Organismi struktuurid*****I PEATÜKK: NÄRVISÜSTEEMI STRUKTUURID***

- s110 Peaaju struktuur
- s120 Seljaaju ja sellega seotud struktuurid
- s130 Ajukelmete struktuur
- s140 Sümpaatilise närvisüsteemi struktuur
- s150 Parasümpaatilise närvisüsteemi struktuur
- s198 TT närvisüsteemi struktuur
- s199 Tta närvisüsteemi struktuur

***II PEATÜKK: SILM, KÕRV JA NENDEGA SEOTUD STRUKTUURID***

- s210 Silmakoopa struktuur
- s220 Silmamuna struktuur

- s230 Silmaümbruse struktuurid
- s240 Väliskõrva struktuur
- s260 Sisekõrva struktuur
- s298 TT silm, kõrv ja nendega seotud struktuurid
- s299 Tta silm, kõrv ja nendega seotud struktuurid

### *III PEATÜKK: HÄÄLE JA KÕNEGA SEOTUD STRUKTUURID*

- s310 Nina struktuur
- s320 Suu struktuur
- s330 Neelu struktuur
- s340 Kõri struktuur
- s398 TT hääle ja kõnega seotud struktuurid
- s399 Tta hääle ja kõnega seotud struktuurid

### *IV PEATÜKK: SÜDAME JA VERESOOKONNA, IMMUUN- JA HINGAMISSÜSTEEMI STRUKTUURID*

- s410 Südame ja veresoonkonna struktuur
- s420 Immuunsüsteemi struktuur
- s430 Hingamissüsteemi struktuur
- s498 TT südame ja veresoonkonna, immuun- ja hingamissüsteemi struktuurid
- s499 Tta südame javeresoonkonna, immuun- ja hingamissüsteemi struktuurid

### *V PEATÜKK: SEEDE-, AINEVAHETUS- JA ENDOKRIINSÜSTEEMIGA SEOTUD STRUKTUURID*

- s510 Süljenäärmete struktuur
- s520 Söögitoru struktuur
- s530 Mao struktuur
- s540 Soolestiku struktuur
- s550 Kõhunäärme e pankrease struktuur
- s560 Maksa struktuur
- s570 Sapipõie ja -juhade struktuur
- s580 Endokriinnäärmete struktuur
- s598 TT seede-, ainevahetus- ja endokriinsüsteemiga seotud struktuurid
- s599 Tta seede-, ainevahetus- ja endokriinsüsteemiga seotud struktuurid

### *VI PEATÜKK: UROGENITAAL- JA REPRODUKTIIVSÜSTEEMIGA SEOTUD STRUKTUURID*

- s610 Kuseeritussüsteemi struktuur
- s620 Vaagnapõhja struktuur
- s630 Reproduktiivsüsteemi struktuur
- s698 TT urogenitaal- ja reproduktiivsüsteemiga seotud struktuurid
- s699 Tta urogenitaal- ja reproduktiivsüsteemiga seotud struktuurid

### *VII PEATÜKK: LIIKUMISEGA SEOTUD STRUKTUURID*

- s710 Pea ja kaela piirkonna struktuur

- s720 Õlapiirkonna struktuur
- s730 Ülajäseme struktuur
- s740 Vaagnapiirkonna struktuur
- s750 Alajäseme struktuur
- s760 Kehatüve struktuur
- s770 Muud liikumisega seotud luude-lihaste struktuurid
- s798 TT liikumisega seotud struktuurid
- s799 Tta liikumisega seotud struktuurid

#### *VIII PEATÜKK: NAHK JA NAHAGA SEOTUD STRUKTUURID*

- s810 Nahapiirkondade struktuur
- s820 Nahanäärmete struktuur
- s830 Küünte struktuur
- s840 Juuste struktuur
- s898 TT nahk ja nahaga seotud struktuurid
- s899 Tta nahk ja nahaga seotud struktuurid

## **Tegutsemine ja osalus**

### *I PEATÜKK: ÕPPIMINE JA TEADMISTE RAKENDAMINE*

#### *Meeleelundite sihipärane kasutamine (d110-d129)*

- d110 Vaatamine
- d115 Kuulamine
- d120 Muu sihipärane tajumine
- d129 TT ja Tta meeleelundite sihipärane kasutamine

#### *Põhiõppimine (d130-d159)*

- d130 Jäljendamine
- d135 Kordamine
- d140 Lugemaõppimine
- d145 Kirjutamaõppimine
- d150 Arvutamaõppimine
- d155 Oskuste omandamine
- d159 TT ja Tta põhiõppimine

#### *Teadmiste rakendamine (d160-d179)*

- d160 Tähelepanu koondamine
- d163 Mõtlemine
- d166 Lugemine
- d170 Kirjutamine
- d172 Arvutamine
- d175 Probleemide lahendamine
- d177 Otsuste tegemine
- d179 TT ja Tta teadmiste rakendamine
- d198 TT õppimine ja teadmiste rakendamine
- d199 Tta õppimine ja teadmiste rakendamine

## *II PEATÜKK: ÜLDISED ÜLESANDED JA NÕUDED*

- d210 Ühe ülesande täitmine
- d220 Paljude ülesannete täitmine
- d230 Igapäevatoimingute tegemine
- d240 Stressi ja muude psüühiliste koormustega toimetulek
- d298 TT üldised ülesanded ja nõuded
- d299 Tta üldised ülesanded ja nõuded

## *III PEATÜKK: SUHTLEMINE*

### *Suhtlemine – sõnumite vastuvõtmine (d310-d329)*

- d310 Suuliste sõnumite vastuvõtmine
- d315 Mitteverbaalsete sõnumite vastuvõtmine
- d320 Viipekeeles edastatud sõnumite vastuvõtmine
- d325 Kirjutatud sõnumite vastuvõtmine
- d329 TT ja Tta suhtlemine – sõnumite vastuvõtmine

### *Suhtlemine – sõnumite edastamine (d330-d349)*

- d330 Rääkimine
- d335 Mitteverbaalsete sõnumite edastamine
- d340 Sõnumite edastamine viipekeeles
- d345 Kirjalikud sõnumid
- d349 TT ja Tta suhtlemine – sõnumite edastamine

### *Vestlus ning sidepidamisvahendite ja -tehnikate kasutamine (d350-d369)*

- d350 Vestlus
- d355 Arutelu
- d360 Kommunikatsioonivahendite ja -tehnikate kasutamine
- d369 TT ja Tta vestlemine ning kommunikatsioonivahendite ja -tehnikate kasutamine
- d398 TT suhtlemine
- d399 Tta suhtlemine

## *IV PEATÜKK : LIIKUVUS*

### *Kehaasendi muutmine ja säilitamine (d410-d429)*

- d410 Keha põhiasendi muutmine
- d415 Kehaasendi säilitamine
- d420 Enda ühest kohast teise nihutamine
- d429 TT ja Tta kehaasendi muutmine ja säilitamine

### *Esemete kandmine, liigutamine ja käsitsemine (d430-d449)*

- d430 Esemete tõstmine ja kandmine
- d435 Esemete liigutamine alajäsemetega
- d440 Käte täppisliigutused
- d445 Käte ja käsivarte kasutamine
- d449 TT ja Tta esemete kandmine, liigutamine ja käsitsemine

### *Käimine ja liikumine (d450-d469)*

- d450 Käimine

d455 Muul viisil liikumine  
 d460 Mitmesugustes kohtades liikumine  
 d465 Abivahenditega liikumine  
 d469 TT ja Tta käimine ja liikumine

***Liiklusvahendi abil liikumine (d470-d489)***

d470 Liiklusvahendi kasutamine  
 d475 Liiklusvahendi juhtimine  
 d480 Loomadega ratsutamine  
 d489 TT ja Tta liiklusvahendi abil liikumine  
 d498 TT liikuvus  
 d499 Tta liikuvus

***V PEATÜKK: ENESEHOOLDUS***

d510 Enda pesemine  
 d520 Kehaosade hooldus  
 d530 Tualettruumi toimingud  
 d540 Riietumine  
 d550 Söömine  
 d560 Joomine  
 d570 Oma tervise eest hoolitsemine  
 d598 TT enesehooldus  
 d599 Tta enesehooldus

***VI PEATÜKK: KODUSED TOIMINGUD***

***Eluks vajaliku hankimine (d610-d629)***

d610 Eluaseme hankimine  
 d620 Kaupade ja teenuste hankimine  
 d629 TT ja Tta eluks vajaliku hankimine

***Majapidamistööd (d630-d649)***

d630 Toiduvalmistamine  
 d640 Kodutööde tegemine  
 d649 TT ja Tta majapidamistööd

***Koduse vara hooldus ja teiste abistamine (d650-d669)***

d650 Koduse vara hooldus  
 d660 Teiste abistamine  
 d669 TT ja Tta koduse vara hooldus ja teiste abistamine  
 d698 TT kodused toimingud  
 d699 Tta kodused toimingud

***VII PEATÜKK: INIMESTEVAAHELINE LÄVIMINE JA SUHTED***

***Üldine inimestevaheline lävimine (d710-d729)***

d710 Elementaarne inimestevaheline lävimine  
 d720 Komplitseeritud inimestevaheline lävimine  
 d729 TT ja Tta üldine inimestevaheline lävimine

***Spetsiifilised inimestevahelised suhted (d730-d779)***

- d730 Võõrastega kontakteerumine
- d740 Ametlikud suhted
- d750 Mitteametlikud sotsiaalsed suhted
- d760 Perekondlikud suhted
- d770 Intiimsuhted
- d779 TT ja Tta spetsiifilised inimestevahelised suhted
- d798 TT inimestevaheline lävimine ja suhted
- d799 Tta inimestevaheline lävimine ja suhted

***VIII PEATÜKK: PEAMISED ELUALAD******Õppimine ja haridus (d810-d839)***

- d810 Mitteametlik õppimine
- d815 Koolieelne õppimine
- d820 Kooliharidus
- d825 Kutseharidus
- d830 Kõrgharidus
- d839 TT ja Tta õppimine ja haridus

***Töö ja tööhõive (d840-d859)***

- d840 Õpiaeg (tööks ettevalmistumine)
- d845 Töökoha saamine, töötamine ja töölt lahkumine
- d850 Tasustatav töö
- d855 Tasustamata töö
- d859 TT ja Tta töö ja tööhõive

***Majandustegevus (d860-d879)***

- d860 Lihtsad majandustegevused
- d865 Keerulised majandustegevused
- d870 Majanduslik sõltumatus
- d879 TT ja Tta majandustegevus
- d898 TT peamised elualad
- d899 Tta peamised elualad

***IX PEATÜKK: ÜHENDUSTES OSALEMINE, SELTSKONNA- JA KODANIKUELU***

- d910 Ühendustes osalemine
- d920 Puhkus ja vaba aeg
- d930 Religioon ja spirituaalsus
- d940 Inimõigused
- d950 Poliitikaelu ja kodakondsus
- d998 TT ühendustes osalemine, seltskonna- ja kodanikuelu
- d999 Tta ühendustes osalemine, seltskonna- ja kodanikuelu

**Keskkonnategurid*****I PEATÜKK: TOOTED JA TEHNOLOOGIA***

- e110 Toidu- ja muud ained isiklikuks tarvitamiseks

- e115 Tooted ja tehnoloogiad igapäevaseks isiklikuks kasutamiseks
- e120 Tooted ja tehnoloogiad isiklikuks liikumiseks ning transpordiks siseruumides ja väljas
- e125 Kommunikatsioonivahendid ja –tehnoloogiad
- e130 Õppevahendid ja –tehnoloogiad
- e135 Töövahendid ja-tehnoloogiad
- e140 Kultuuri-, meelelahutus- ja spordivahendid ning tehnoloogiad
- e145 Religiooni ja spirituaalsusega tegelemise vahendid ning tehnoloogiad
- e150 Üldkasutatavate hoonete kujundus, konstruktsioon, ehitusmaterjalid ja tehnoloogiad
- e155 Eravalduses olevate hoonete kujundus, konstruktsioon, ehitusmaterjalid ja tehnoloogiad
- e160 Maakasutuse tooted ja tehnoloogiad
- e165 Varad
- e198 TT tooted ja tehnoloogiad
- e199 Tta tooted ja tehnoloogiad

## ***II PEATÜKK: LOODUSKESKKOND JA INIMESTE TEHTUD KESKKONNAMUUTUSED***

- e210 Loodusgeograafia
- e215 Rahvastik
- e220 Floora ja fauna
- e225 Kliima
- e230 Loodusnähtused
- e235 Inimeste põhjustatud nähtused
- e240 Valgus
- e245 Ajaga seotud muutused
- e250 Heli
- e255 Vibratsioon
- e260 Õhu kvaliteet
- e298 TT looduskeskkond ja inimeste tehtud keskkonnamuutused
- e299 Tta looduskeskkond ja inimeste tehtud keskkonnamuutused

## ***III PEATÜKK: TOETUS JA SUHTED***

- e310 Kitsas perekonnaring
- e315 Laiem perekonnaring
- e320 Sõbrad
- e325 Tuttavad, omasugused, kolleegid, naabrid ja teised kaaslased
- e330 Juhtpositsiooniga inimesed
- e335 Alluva positsiooniga inimesed
- e340 Tugiisikud ja hooldajad
- e345 Võõrad
- e350 Kodustatud loomad
- e355 Tervishoiutöötajad
- e360 Muude erialade inimesed
- e398 TT toetus ja suhted
- e399 Tta toetus ja suhted

## ***IV PEATÜKK: HOIAKUD***

- e410 Lähedaste perekonnaliikmete isikupärased hoiakud



- e415 Kaugemate perekonnaliikmete isikupärased hoiakud
- e420 Sõprade isikupärased hoiakud
- e425 Tuttavate, omasuguste, kolleegide, naabrite ja teiste kaaslaste isikupärased hoiakud
- e430 Juhtpositsiooniga inimeste isikupärased hoiakud
- e435 Alluva positsiooniga inimeste isikupärased hoiakud
- e440 Tugiisikute ja hooldajate isikupärased hoiakud
- e445 Võõraste isikupärased hoiakud
- e450 Tervisho iutöötajate isikupärased hoiakud
- e455 Muude erialainimeste isikupärased hoiakud
- e460 Ühiskondlikud hoiakud
- e465 Sotsiaalsed normid, kombes ja ideoloogiad
- e498 TT hoiakud
- e499 Tta hoiakud

***V PEATÜKK: TEENISTUSED, SÜSTEEMID JA STRATEEGIAD***

- e510 Tarbekaupade tootmise teenistused, süsteemid ja strateegiad
- e515 Arhitektuuri- ja ehitusteenistused, süsteemid ning strateegiad
- e520 Maastikukujundusteenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e525 Elamumajandusteenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e530 Kommunaalteenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e535 Kommunikatsiooniteenistused, -süsteemid ja -strateegiad
- e540 Transporditeenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e545 Kodanikukaitseteenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e550 Juriidilised teenistused, süsteemid ja strateegiad
- e555 Ühingute ja organisatsioonide teenused, süsteemid ning strateegiad
- e560 Meediateenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e565 Majandusteenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e570 Sotsiaalkindlustusteenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e575 Üldised sotsiaalabiteenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e580 Tervishoiuteenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e585 Haridus- ja õpetamisteenistused, süsteemid ja –strateegiad
- e590 Töö- ja tööhõiveteenistused, -süsteemid ja –strateegiad
- e595 Poliitilised struktuurid, süsteemid ja strateegiad
- e598 TT teenistused, süsteemid ja strateegiad
- e599 Tta teenistused, süsteemid ja strateegiad

## RFK DETAILNE DEFINITSIOONIDEGA KLASSIFIKATSIOON

Kõik klassifikatsiooni jaotised koos definitsioonide, kaasa- ja väljaarvamistega

### Organismi funktsioonid

*Definitsioonid:* **Organismi funktsioonid** on elundsüsteemide füsioloogilised funktsioonid e talitlused (kaasa arvatud psüühilised funktsioonid).

**Puuded** on organismi funktsiooni või struktuuri hälbed, nagu oluline kõrvalekalle või kaotus.

#### Määrajad

Negatiivse skaalaga üldist määrajat kasutatakse puude olulisusele või suurusele osutamiseks:

xxx.0	EI OLE puuet	(puudub, tühine, ...)	0-4%
xxx.1	KERGE puue	(väike, nõrk, ...)	5-24%
xxx.2	MÕÕDUKAS puue	(keskmine, tuntav, ...)	25-49%
xxx.3	RASKE puue	(suur, tõsine, ...)	50-95%
xxx.4	TÄIELIK puue	(vaieldamatu, sügav, ...)	96-100%
xxx.8	täpsustamata (Tta)		
xxx.9	ei ole rakendatav		

Protsentväärtuste lai diapason on antud nende juhtude jaoks, kus funktsiooni puude mõõtmiseks on olemas kalibreeritud mõõtmisvahendid või muud standardid. Näiteks kui on kodeeritud, et organismi funktsiooni “puuet ei ole” või “täielik puue”, siis kodeerimisvea lubatav piir on kuni 5%. “Mõõdukas puue” määratleb kuni poole täieliku puude skaalast. Eri valdkondade protsendimäärasid tuleb kontrollida, kasutades protsentiile vastavalt populatsioonistandarditele. Sellise universaalse hindamiskaala kasutamine eeldab hindamismeetodite täiustamist edasistes uurimistöodes. RFK kodeerimiskokkulepete detailsemat selgitust vt Lisa 2.

### Organismi struktuurid

*Definitsioonid:* **Organismi struktuurid** on keha anatoomilised osad, nagu elundid, jäsemed või nende osad.

**Puuded** on organismi funktsiooni või struktuuri hälbed, nagu oluline kõrvalekalle või kaotus.

#### Esimene määraja

Negatiivse skaalaga üldist määrajat kasutatakse puude olulisusele või suurusele osutamiseks:

xxx.0	EI OLE puuet	(puudub, tühine, ...)	0-4%
xxx.1	KERGE puue	(nõrk, väike, ...)	5-24%
xxx.2	MÕÕDUKAS puue	(keskmine, tuntav, ...)	25-49%
xxx.3	RASKE puue	(suur, tõsine, ...)	50-95%
xxx.4	TÄIELIK puue	(sügav, vaieldamatu...)	96-100%
xxx.8	täpsustamata (Tta)		
xxx.9	ei ole rakendatav		

Protsentväärtuste lai diapason on antud nende juhtude jaoks, kus organismi struktuuri puude mõõtmiseks on olemas kalibreeritud mõõtmisvahendid või muud standardid. Näiteks kui on kodeeritud, et keha struktuuris "ei ole puuet" või "täielik puue", siis kodeerimise vea lubatav piir on kuni 5%. "Mõõdukas puue" määratleb kuni poole täieliku puude skaalast. Eri valdkondade protsendimäärasid tuleb kontrollida, kasutades protsenteile vastavalt populatsioonistandarditele. Sellise universaalse hindamiskaala kasutamine eeldab hindamismeetodite täiustamist uurimistöde käigus.

### ***Teine määraja***

Vastavas organismi struktuuris toimunud muutuse olemuse tähistamiseks:

0	ei ole struktuurimuutust
1	struktuuri täielik puudumine
2	osaline puudumine
3	lisaosa
4	hälbinud mõõtmed
5	diskontinuiteet (ebapidevus, katkeline, mitteterviklikkus – vrkl 2)
6	väärasend
7	kvalitatiivsed struktuurimuutused, nt vedelikupeetus
8	täpsustamata (Tta)
9	ei ole rakendatav

### ***Kolmas määraja (soovitav)***

Vastavas organismi struktuuris toimunud muutuse asukoha tähistamiseks:

0	rohkem kui üks piirkond
1	paremal
2	vasakul
3	mõlemapoolne
4	ees
5	taga
6	proksimaalne (keha keskteljele lähem)
7	distaalne (keha keskteljest kaugem)
8	täpsustamata (Tta)
9	ei ole rakendatav

RFK kodeerimiskokkulepete detailsemat selgitust vt Lisa 2.

## Tegutsemine ja osalus

*Definitsioonid:* **Tegutsemine** (activity) tähendab, et indiviid täidab ülesannet või sooritab tegevust.

**Osalus** (participation) on indiviidi kaasatus elulisse situatsiooni.

**Tegutsemispiirangud** (activity limitations) on raskused, mida indiviid võib tegutsemisel kogeda.

**Osaluspiirangud** (participation restrictions) on probleemid, millega indiviid võib elulistes situatsioonides kokku puutuda.

### Määrajad

**Tegutsemise ja osaluse** jaos on valdkonnad toodud ühe loeteluna, mis katab kõiki elualasid (põhiõppimisest ja jälgimisest selliste keeruliste nähtusteni nagu inimestevahelised suhted). Seda jagu saab kasutada kas tegutsemise (a) või osaluse (p) või nende mõlema kirjeldamiseks.

Tegutsemise ja osaluse jao kaks määrajad on: *soorituse määraja* ja *suutlikkuse määraja*. *Soorituse määraja* kirjeldab, mida indiviid oma tegelikus ümbruses teeb. Kuna tegelik ümbrus hõlmab ka sotsiaalset konteksti, võib selle määrajaga registreeritud sooritust mõista ka kui inimeste “kaasatust elulisse situatsiooni” või “läbielatud kogemust” konkreetses tegelikus elukeskkonnas. See kontekst hõlmab keskkonnategureid – kõiki füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku maailma aspekte, mida saab kodeerida Keskkonnategurite jao järgi.

*Suutlikkuse määraja* kirjeldab indiviidi võimet ülesannet täita või tegevust sooritada. See määraja näitab kõrgeimat võimalikku talitlustasandit, milleni indiviid võib antud valdkonnas antud momendil jõuda. Suutlikkust mõõdetakse tavapärases või standardkeskkonnas ja see peegeldab indiviidi keskkonnatingimustest olenevaid võimeid. Selle tavapärase või standardkeskkonna omaduste kirjeldamiseks saab kasutada Keskkonnategurite jagu.

Sõltuvalt sellest, kas inimene kasutab abivahendeid või kellegi abi või ei kasuta, võib nii suutlikkuse kui ka soorituse määrajaid hinnata järgmise skaala järgi:

xxx.0	EI OLE probleemi	(puudub, tühine, ...)	0-4%
xxx.1	KERGE probleem	(väike, nõrk, ...)	5-24%
xxx.2	MÕÕDUKAS probleem	(keskmine, tuntav, ...)	25-49%
xxx.3	RASKE probleem	(suur, tõsine, ...)	50-95%
xxx.4	TÄIELIK probleem	(vaieldamatu, sügav, ...)	96-100%
xxx.8	täpsustamata (Tta)		
xxx.9	ei ole rakendatav		

Protsentväärtuste lai diapason on antud nende juhtude jaoks, kus sooritusprobleemi või suutlikkuspiirangu mõõtmiseks on olemas kalibreeritud mõõtmisvahendid või muud standardid. Näiteks, kui on kodeeritud, et sooritusprobleemi ei ole või on täielik

sooritusprobleem, siis kodeerimise vea lubatav piir on kuni 5%. Mõõdukas sooritusprobleem määratleb kuni poole täieliku sooritusprobleemi skaalast. Eri valdkondade protsendimäärasid tuleb kontrollida, kasutades protsentiile vastavalt populatsioonistandarditele. Sellise universaalse hindamisskaala kasutamine eeldab hindamismeetodite täiustamist uurimistööde käigus.

RFK kodeerimiskokkulepete detailsemat selgitust vt Lisa 2.

## Keskkonnategurid

*Definitsioon:* **Keskkonnategurid** (*environmental factors*) moodustavad materiaalse, sotsiaalse ja suhtumusliku keskkonna, milles inimesed elavad.

### *Keskkonnategurite kodeerimine*

Keskkonnategurid on RFK II osa (Taustategurid) üks jagu. Neid tegureid tuleb arvestada eraldi iga funktsioneerimisvõime puhul ja vastavalt kodeerida (vt Lisa 2).

Keskkonnategureid tuleb kodeerida selle inimese seisukohast, kelle seisundit kirjeldatakse. Näiteks ilma ääriseta kõnniteed võib kodeerida ratastoolikasutaja jaoks hõlbustava tegurina, aga pimedat inimese jaoks takistava tegurina.

Esimene määraja osutab, millises ulatuses on mingi tegur hõlbustav või takistav. On palju põhjuseid, miks mingi keskkonnategur võib olla kas hõlbustav või takistav ja millisel määral. Hõlbustavate tegurite juures peab klassifikatsiooni kasutaja meeles pidama selliseid aspekte, nagu ressursi kättesaadavus, kas juurdepääs sellele on kindel või muutuv, on see hea või halva kvaliteediga jne. Takistavate tegurite puhul võib olla oluline, kui sageli mingi tegur inimest takistab, kas takistus on suur või väike, välditav või vältimatu. Samuti tuleks meeles pidada, et keskkonnategur võib olla takistav tegur kas oma olemasolu tõttu (nt negatiivsed hoiakud vaegustega inimeste suhtes) või oma puudumise tõttu (nt vajaliku teenuse kättesaamatus). Keskkonnategurite mõju eri terviseolukordadega inimestele on mitmesugune ja keeruline ning tahaks loota, et tulevikus tehtavad uuringud võimaldavad seda vastastikust mõju paremini mõista ja võimalik, et need näitavad teise määraja kasulikkust nende tegurite jaoks.

Vahel võib keskkonnategurite eri rühmi kirjeldada selliste üldiste terminitega nagu vaesus, areng, maa- või linnatingimused või ühiskondlik rikkus. Klassifikatsioonis selliseid kokkuvõtvaid määratlusi ei kohta. Kasutaja peaks pigem eraldama neid moodustavaid tegureid ja siis need kodeerima. Jällegi tuleb nentida, et on vaja täiendavaid uuringuid, et teha kindlaks, kas need kokkuvõtvaid määratlused koosnevad selgetest ja konsekventsetest keskkonnategurite rühmadest.

### *Esimene määraja*

Järgnevalt on toodud negatiivne ja positiivne skaala, mis tähistab ulatust, milleni keskkonnategur mõjub takistava või hõlbustava tegurina. Ainult punkti või eraldaja kasutamine tähistab takistavat tegurit ja plussmärki tähistab hõlbustavat tegurit, nagu allpool näidatud:

xxx.0 EI OLE takistavat tegurit	(puudub, tühine, ...)	0-4%
xxx.1 KERGE takistav tegur	(väike, nõrk, ...)	5-24%
xxx.2 MÕÕDUKAS takistav tegur	(keskmine, tuntav, ...)	25-49%
xxx.3 RASKE takistav tegur (suur, tõsine, ....)		50-95%
xxx.4 TÄIELIK takistav tegur	(vaieldamatu, ...)	96-100%
xxx+0 EI OLE hõlbustavat tegurit	(puudub, tühine, ...)	0-4%
xxx+1 KERGE hõlbustav tegur	(väike, nõrk, ...)	5-24%
xxx+2 MÕÕDUKAS hõlbustav tegur	(keskmine, tuntav, ...)	25-49%
xxx+3 OLULINE hõlbustav tegur	(suur, tõsine, ....)	50-95%
xxx+4 TÄIELIK hõlbustav tegur	(vaieldamatu, ...)	96-100%
xxx.8 täpsustamata takistav tegur		
xxx+8 täpsustamata hõlbustav tegur		
xxx.9 ei ole rakendatav		

Protsentväärtuste lai diapason on antud nende juhtude jaoks, kus keskkonna takistava või hõlbustava teguri mõõtmiseks on olemas kalibreeritud mõõtmisvahendid või muud standardid. Näiteks, kui on kodeeritud, et takistavat tegurit ei ole või on täielik takistav tegur, siis kodeerimise vea lubatav piir on kuni 5%. Mõõdukas takistav tegur määratleb kuni poole täieliku takistava teguri skaalast. Eri valdkondade protsendimäärasid tuleb kontrollida, kasutades protsentiile vastavalt populatsioonistandarditele. Sellise universaalse hindamisskaala kasutamine eeldab hindamismeetodite täiustamist uurimistöode käigus.

*Teine määraja* tuleb alles välja töötada.

Kood	Pealkiri	Kirjeldus	Kaasa arvatud	Välja arvatud
b	ORGANISMI FUNKTSIOONID			
b1	I PEATÜKK VAIMSED FUNKTSIOONID	See peatükk käsitleb aju funktsioone: nii üldisi vaimseid funktsioone nagu teadvus, energia ja tung, kui ka spetsiifilisi vaimseid funktsioone nagu mälu-, keele- ja arvutamiskfunktsioonid.		
	Üldised vaimsed funktsioonid (b110-b139)			
b110	Teadvuse funktsioonid	Üldised vaimsed funktsioonid, mis määravad teadvuse ja virguse, k.a ärkveloleku selguse ja püsivuse.	K.a: teadvuse seisundit, püsivust ja kvaliteeti mõjutavad funktsioonid; teadvusetus, kooma, vegetatiivsed seisundid, hämarolek, transs, maaniad, ravimitest põhjustatud teadvusemuutused, deliirium, stuupor	V.a: orienteerumiskfunktsioonid (b114); vaimse energia ja tungifunktsioonid (b130); unefunktsioonid (b134)
b1100	Teadvuse seisund	Vaimsed funktsioonid, mille häirimisel tekib teadvuse hämardumine, stuupor või kooma.		
b1101	Teadvuse pidevus	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad ärkveloleku, virguse ja teadvuse selguse ning mille häirete korral võivad tekkida hämarolek, transs või muud sarnased seisundid.		
b1102	Teadvuse kvaliteet	Vaimsed funktsioonid, mis häirimise korral kutsuvad esile ärkveloleku, virguse või teadvuse selguse muutusi, nagu ravimitest põhjustatud seisundimuutused või deliirium.		
b1108	TT teadvuse funktsioonid			
b1109	Tta teadvuse funktsioonid			

b114	Orienteerumisfunktsioonid	Üldised vaimsed funktsioonid, mis määravad eneseteadvuse ja suhtumise endasse, teistesse, aega ning ümbritsevasse.	K.a: Orienteerumisfunktsioonid ajas, kohas ja isikus; orienteerumine enda isikus ja teistes; desorienteerumine ajas, kohas ja isikus	V.a: teadvuse funktsioonid (b110); tähelepanufunktsioonid (b140); mälu funktsioonid (b144)
b1140	Orienteerumine ajas	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad ajataju, nagu nädalapäeva, kuupäeva, kuu ja aasta teadvustamise.		
b1141	Orienteerumine kohas	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad kohataju, nt oma vahetu ümbruse, linna või maa teadvustamise.		
b1142	Orienteerumine inimestes	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad isiku enda identiteedi ja tema vahetus ümbruses olevate isikute identiteedi teadvustamise.		
b11420	Orienteerumine endas	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad iseenda identiteedi teadvustamise.		
b11421	Orienteerumine teistes	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad lähimas ümbruses olevate teiste inimeste identiteedi teadvustamise .		
b11428	TT orienteerumine inimestes			
b11429	Tta orienteerumine inimestes			
b1148	TT orienteerumisfunktsioonid			
b1149	Tta orienteerumisfunktsioonid			
b117	Intellektuaalsed funktsioonid	Üldised vaimsed funktsioonid, mis on vajalikud, et mõista ja konstruktiivselt seostada mitmesuguseid vaimseid talitlusi, kaasa arvatud kõiki tunnetusfunktsioone ja nende arengut eluaja jooksul.	K.a: intellektuaalse arengu funktsioonid; intellektuaalne arengupeetus, vaimne arengupeetus, dementsus	V.a: mälu funktsioonid (b144); mõtlemise funktsioonid (b160); kõrgemad kognitiivsed funktsioonid (b164)



b122	Üldised psühhosotsiaalsed funktsioonid	Elu jooksul väljakujunevad üldised vaimsed funktsioonid, et mõista ja konstruktiivselt seostada vaimseid funktsioone, mis võimaldavad vastastikuseks sotsiaalseks tegevuseks vajalike isikutevaheliste oskuste väljakujunemist nii sisu kui ka eesmärgi mõttes.	K.a: sellised puuded, nagu autismi puhul	
b126	Temperamendi ja isiksuse funktsioonid	Üldised vaimsed funktsioonid, mis avalduvad indiviidi reageerimises olukordadele temale omasel viisil, tulenevalt konstitutsionaalsest eelsoodumusest, kaasa arvatud vaimsete tunnuste kogum, mis teeb indiviidi teistest erinevaks.	K.a: ekstravertsuse, introvertsuse, koostöövõime, kohusetundlikkuse, psüühilise ja emotsionaalse stabiilsuse ning kogemustele avatusega seotud funktsioonid; optimism; uudsuseotsing; enesekindlus ja usaldusväärus	V.a: intellektuaalsed funktsioonid (b117); vaimse energia ja tungifunktsioonid (b130); psühhomotoorsed funktsioonid (b147); emotsioonide funktsioonid (b152)
b1260	Ekstravertsus	Vaimsed funktsioonid, mis loovad inimeses eelsoodumuse olla aval, suhtlemisaldis ja ilmekas, mitte aga kinnine, vaashoitud ega pärsitud.		
b1261	Koostöövõimelisus	Vaimsed funktsioonid, mis loovad inimeses eelsoodumuse olla koostööaldis, sõbralik ja kohanev, mitte aga ebasõbralik, trotsiv ega tõrges.		
b1262	Kohusetundlikkus	Vaimsed funktsioonid, mis loovad inimeses eelsoodumuse olla töökas, järjekindel ja hoolikas, vastandina neile vaimsetele funktsioonidele, mis loovad inimeses eelsoodumuse olla laisk, ebausaldusväärne ja vastutustundetud.		
b1263	Psüühiline stabiilsus	Vaimsed funktsioonid, mis loovad inimeses eelsoodumuse olla tasakaalukas, vaikne ja rahulik, mitte aga ärritatud, murelik, ettearvamatu ega tujukas.		

b1264	Kogemustele avatus	Vaimsed funktsioonid, mis loovad inimeses eelsoodumuse olla uudishimulik, kujutlusvõimega, teadmishimuline ja elamusi otsiv, mitte aga huvideta, tähelepanematu ega emotsionaalselt väljendusvõimetu.		
b1265	Optimism	Vaimsed funktsioonid, mis loovad inimeses eelsoodumuse olla elurõõmus, lõbus ja lootusrikas, mitte aga raskemeelne, sünge ega lootusetu.		
b1266	Enesekindlus	Vaimsed funktsioonid, mis loovad inimeses eelsoodumuse olla otsustusvõimeline, julge ja läbilöögivõimeline, mitte aga arglik, ebakindel ega liiga tagasihoidlik.		
b1267	Usaldusväarsus	Vaimsed funktsioonid, mis loovad inimeses eelsoodumuse olla usaldatav ja põhimõttekindel, mitte aga valelik ega ebasotsiaalne.		
b1268	TT temperamendi ja isiksuse funktsioonid			
b1269	Tta temperamendi ja isiksuse funktsioonid			
b130	Vaimse energia ja tungifunktsioonid	Füsioloogiliste ja psühholoogiliste mehhanismide üldised vaimsed funktsioonid, mis põhjustavad indiviidi pideva püüdlamise põhi- ja erivajaduste rahuldamise poole.	K.a: vaimse energia taseme, motivatsiooni, isu, himu (k.a himu ainete väärarvitamise järele) ja impulsside kontrollimise funktsioonid	V.a: teadvuse funktsioonid (b110); temperamendi ja isiksuse funktsioonid (b126); unefunktsioonid (b134); psühhomotoorsed funktsioonid (b147); emotsioonide funktsioonid (b152)
b1300	Vaimse energia tase	Vaimsed funktsioonid, mis määravad elujõu ja vastupidavuse.		

b1301	Motivatsioon	Vaimsed funktsioonid, mis innustavad tegutsema; teadvustatud või teadvustamata tegutsemistung.		
b1302	Isu	Vaimsed funktsioonid, mis tekitavad loomuliku iha või soovi, eriti loomuliku ja taastekkiva soovi toidu ja joogi järele.		
b1303	Himu	Vaimsed funktsioonid, mis tekitavad pakilise vajaduse ainete tarvitamise, ka väärtarvitamise järele.		
b1304	Impulsside kontrollimine	Vaimsed funktsioonid, mis reguleerivad ja summutavad äkilist tungivat vajadust midagi teha.		
b1308	TT vaimse energia ja tungifunktsioonid			
b1309	Tta vaimse energia ja tungifunktsioonid			
b134	Unefunktsioonid	Üldised vaimsed funktsioonid, mis tingivad perioodilise, pöörduva ja valikulise füüsilise ning vaimse eraldumise vahetust ümbrusest ning millega kaasnevad iseloomulikud füsioloogilised muutused.	K.a: uinumise, une kestuse, säilitamise ja kvaliteedi funktsioonid; une tsüklilisuse funktsioonid, nagu unetuse, liigunisuse e hüpersomnia ja tukkumistõve e narkolepsia puhul	V.a: teadvuse funktsioonid (b110); vaimse energia ja tungifunktsioonid (b130); tähelepanufunktsioonid (b140); psühhomotoorsed funktsioonid (b147)
b1340	Une kestus	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud unes viibimise ajaga päevases või ööpäevases tsüklis.		
b1341	Uinumine	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad ülemineku ärkvelolekust unne.		
b1342	Une säilitamine	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad une püsimise.		
b1343	Une kvaliteet	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad optimaalse füüsilise ja vaimse puhkuse ning lõõgastust võimaldava loomuliku une.		

b1344	Une tsüklilise funktsioonid	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad kiirete silmaliigutustega une (REM - unenägudega seotud) ja aeglase silmaliigutustega une (NREM); uni on aeg, mida traditsiooniline käsitlus iseloomustab kui füsioloogilise ja psühholoogilise aktiivsuse vähenemist.		
b1348	TT unefunktsioonid			
b1349	Tta unefunktsioonid			
b139	TT ja Tta üldised vaimsed funktsioonid			
	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid (b140-b189)			
b140	Tähelepanufunktsioonid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis võimaldavad vajalikul ajavahemikul keskenduda välisele ärritajale või seesmisele kogemusele.	K.a: tähelepanu säilitamise, ümberlülitamise, jaotamise ja koondamise funktsioonid; kontsentreerumine; hajameelsus	V.a: teadvuse funktsioonid (b110); vaimse energia ja tungifunktsioonid (b130); unefunktsioonid (b134); mälufunktsioonid (b144); psühhomotoorsed funktsioonid (b147); tajufunktsioonid (b156)
b1400	Tähelepanu säilitamine	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad vajalikul ajavahemikul tähelepanu kontsentreerimise.		
b1401	Tähelepanu ümberlülitamine	Vaimsed funktsioonid, mis võimaldavad kontsentreerumist suunata ühelt ärritajalt teisele.		
b1402	Tähelepanu jaotamine	Vaimsed funktsioonid, mis võimaldavad tähelepanu üheaegselt suunata kahele või enamale ärritajale.		

b1403	Tähelepanu objekti jagamine teistega	Vaimsed funktsioonid, mis võimaldavad kahe või enama inimese tähelepanu koondamist samale ärritajale, nagu nt laps ja tema hoidja mõlemad koondavad mõlemad tähelepanu ühele ja samale mänguasjale.		
b1408	TT tähelepanufunktsioonid			
b1409	Tta tähelepanufunktsioonid			
b144	Mälufunktsioonid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis registreerivad ja salvestavad informatsiooni ning vajaduse korral taastavad selle.	K.a: lühi- ja püsimälu funktsioonid, vahetu, lähi- ja kaugmälu; mälumaht; mälu taastumine; meespidamine; õppimisel ja meenutamisel kasutatavad funktsioonid, nagu nominaalse, selektiivse või dissotsiatiivse amneesia puhul	V.a: teadvuse funktsioonid (b110); orienteerumiskontsioonid (b114); intellektuaalsed funktsioonid (b117); tähelepanufunktsioonid (b140); tajufunktsioonid (b156); mõtlemiskontsioonid (b160); kõrgemad kognitiivsed funktsioonid (b164); keele vaimsed funkts
b1440	Lühimälu	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad ajutise, katkendliku mällusalvestamise umbes 30 sekundiks, seejärel info kaob või kinnistub püsimällu.		
b1441	Püsimälu	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad info lühimällust püsimällu ülekandmist võimaldava mällusüsteemi. Mineviku sündmusi säilitatakse autobiograafilises ning keelt ja fakte semantilises püsimällus.		
b1442	Meenutamine	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis toovad teadvusse püsimällu salvestatud info.		
b1448	TT mällufunktsioonid			

b1449	Tta mälufunktsioonid			
b147	Psühhomotoorsed funktsioonid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis reguleerivad nii motoorseid kui ka psüühilisi protsesse organismi tasandil.	K.a: psühhomotoorse regulatsiooni funktsioonid, nagu psühhomotoorne aeglustumine, rahutus või ärritus, sundasendid, katatonia, negativism, ambitendents, ehopraksia (kajaliigutused) ja ehholaalia (kajakõne); psühhomotoorse funktsiooni kvaliteet	V.a: teadvuse funktsioonid (b110); orienteerumiskvaliteet (b114); intellektuaalsed funktsioonid (b117); vaimse energia ja tungifunktsioonid (b130); tähelepanufunktsioonid (b140); keele vaimsed funktsioonid (b167); keeruliste liigutuste järjestamise ga s
b1470	Psühhomotoorne regulatsioon	Vaimsed funktsioonid, mis reguleerivad nii motoorseid kui ka psüühilisi komponente hõlmavat käitumise kiirust või reageerimisaega, nagu psühhomotoorset aeglustumist (aeglaselt liikumine ja rääkimine; pestide ja spontaansete liigutuste vähenemine) või psüh		
b1471	Psühhomotoorsete funktsioonide kvaliteet	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad mitteverbaalse käitumise osade õige järjestuse ja viisi, nagu käte ja silmade koordinatsioon või kõnnak.		
b1478	TT psühhomotoorsed funktsioonid			
b1479	Tta psühhomotoorsed funktsioonid			
b152	Emotsioonide funktsioonid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis on seotud tunnete ja mõtlemisprotsesside afektiivsete komponentidega.	K.a: emotsioonide sobivuse, nende reguleerimise ja ulatuse funktsioonid; afekt; kurbus, õnn, armastus, hirm, viha, vihkamine, pingeline, rahutus, rõõm, mure; emotsioonide labiilsus; afekti leevendamine	V.a: temperamendi ja isiksuse funktsioonid (b126); vaimse energia ja tungifunktsioonid (b130)

b1520	Emotsioonide adekvaatus	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad tunde või afekti olukorraga sobivuse, nagu õnnetunne hea uudise saamisel.		
b1521	Emotsioonide reguleerimine	Vaimsed funktsioonid, mis reguleerivad afekti kogemist või väljendamist.		
b1522	Emotsioonide ulatus	Vaimsed funktsioonid, mis määravad kogu tunnete või afektide kogemise spektri, nagu armastus, rahutus, kurbus, rõõm, hirm ja viha.		
b1528	TT emotsioonide funktsioonid			
b1529	Tta emotsioonide funktsioonid			
b156	Tajufunktsioonid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis tagavad sensoorsete ärritajate tajumise ja tõlgendamise.	K.a: kuulmis-, nägemis-, haistmis-, maitsmis-, kompimis- ja ruumitaju funktsioonid, nagu hallutsinatsioon või illusioon	V.a: teadvuse funktsioonid (b110); orienteerumiskompleksid (b114); tähelepanufunktsioonid (b140); mälu funktsioonid (b144); keele vaimsed funktsioonid (b167); nägemine ja sellega seotud funktsioonid (b210-b229); kuulmis- ja tasakaalufunktsioonid (b230-b2
b1560	Kuulmistaju	Vaimsed funktsioonid, mille abil eristatakse helisid, toone, helikõrgust ja muid akustilisi ärritajaid.		
b1561	Nägemistaju	Vaimsed funktsioonid, mille abil eristatakse vormi, suurust, värvust ja muid visuaalseid ärritajaid.		
b1562	Haistmistaju	Vaimsed funktsioonid, mille abil eristatakse lõhnu.		
b1563	Maitsmistaju	Vaimsed funktsioonid maitsete, nagu magus, hapu, soolane ja mõru, eristamiseks.		
b1564	Kompimistaju	Vaimsed funktsioonid tekstuuri erinevuste, nagu kareda või sileda pinna, eristamiseks puudutuse abil.		

b1565	Ruumitaju	Vaimsed funktsioonid esemete suhtelise paigutuse eristamiseks nägemise abil ümbruse või iseenda suhtes.		
b1568	TT tajufunktsioonid			
b1569	Tta tajufunktsioonid			
b160	Mõtlemisfunktsioonid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis on seotud mõtlemise vormilise ja sisulise kulgemisega.	K.a: mõtlemise kiiruse, vormi, kontrolli ja sisu funktsioonid; sihipärased ja mitteshipärased mõtlemisfunktsioonid; loogilise mõtlemise funktsioonid, nagu mõtlemispinge, ideede lend, mõtlemisseisak, mõtlemise seosetus, umbkaudsus e tangentsiaalsus, detai	V.a: intellektuaalsed funktsioonid (b117); mälufunktsioonid (b144); psühhomotoorsed funktsioonid (b147); tajufunktsioonid (b156); kõrgemad kognitiivsed funktsioonid (b164); keele vaimsed funktsioonid (b167); arvutamiskontrollid (b172)
b1600	Mõtlemise kiirus	Vaimsed funktsioonid, mis määravad mõtlemisprotsessi kiiruse.		
b1601	Mõtlemise vorm	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad mõtlemisprotsessi seotuse ja loogika.	K.a: mõtete kordumise e perseveratsiooni, umbkaudsuse e tangentsiaalsuse ja detailsuse puuded	
b1602	Mõtlemise sisu	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud ideede ja nende sisu ühendamisega mõtlemisprotsessis (sisuline mõtlemine).	K.a: pettekujutluste, ülehinnatud ideede ja somatisatsiooni puuded	
b1603	Mõtlemise kontrollimine	Vaimsed funktsioonid, mis tagavad mõtlemise teadliku kontrolli ja mida inimene ise sellisena tuvastab.	K.a: mõtiskelu, kinnismõtete, mõtete levi ja mõtete sisendamise puuded	
b1608	TT mõtlemisfunktsioonid			
b1609	Tta mõtlemisfunktsioonid			



b164	Kõrgemad kognitiivsed funktsioonid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis sõltuvad peamiselt aju otsmikusagaratest, kaasa arvatud keerulised sihipärased käitumisviisid, nagu otsuste vastuvõtmine, abstraktne mõtlemine, plaanide kavandamine ja elluviimine, vaimne paindlikkus ja olukorrale	K.a: abstraherimise ja ideede korrastamise funktsioonid; aja arvestamine, intuitsioon ja otsustusvõime; mõistete loomine, liigitamine ja paindlik kasutamine	V.a: mälufunktsioonid (b144); mõtlemisfunktsioonid (b160); keele vaimsed funktsioonid (b167), arvutamiskõrvaldused (b172)
b1640	Üldistamine e abstraherimine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud üldiste ideede, omaduste või tunnuste tuletamisega reaalse situatsiooni, spetsiifiliste objektide või tegelike juhtumite põhjal.		
b1641	Organiseerimine ja plaanimine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud osade tervikuks koondamise ja süstematiseerimisega; toimingute või tegevuse meetodi kavandamise vaimne funktsioon.		
b1642	Aja arvestamine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud sündmuste kronoloogilise järjestamisega, sündmustele ja tegevustele ajalise kestuse omistamisega.		
b1643	Tunnetuse paindlikkus	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud strateegiate või mõttemallide muutmise ja mis on eriti vajalikud probleemide lahendamisel.		
b1644	Enesetunnetus	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud iseennese ja oma käitumise teadvustamise ning mõistmisega.		
b1645	Otsustusvõime	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud mitmesuguste võimaluste eristamise ja hindamisega, nagu need, mida on vaja arvamusel kujundamisel.		

b1646	Probleemi lahendamine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud ühtimatu ja vastuolulise info identifitseerimise, analüüsimise ja integreerimisega lahenduse leidmiseks.		
b1648	TT kõrgemad kognitiivsed funktsioonid			
b1649	Tta kõrgemad kognitiivsed funktsioonid			
b167	Keele vaimsed funktsioonid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis on seotud märkide, sümbolite ja muude keeleosade mõistmise ja kasutamisega.	K.a: suulise, kirjaliku või muu keelevormi, nagu viipekeele mõistmise ja deõifreerimise funktsioonid; suulise, kirjaliku või muu keelevormi väljendamise funktsioonid; kirjaliku ja suulise kõne sellised terviklikud funktsioonid, mille häirumine tekitab ret	V.a: tähelepanufunktsioonid (b140); mälufunktsioonid (b144); tajufunktsioonid (b156); mõtlemisfunktsioonid (b160); kõrgemad kognitiivsed funktsioonid (b164); arvutamiskompleksid (b172); keeruliste liigutuste järjestamisega seotud vaimsed funktsioonid (b
b1670	Keele mõistmine	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis on seotud suulises, kirjalikus või muus keelevormis, nagu nt viipekeeles edastatud info tähenduse mõistmiseks vajaliku dekodeerimisega.		
b16700	Suulise kõne mõistmine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud suuliselt edastatud info tähenduse mõistmiseks vajaliku dekodeerimisega.		
b16701	Kirjaliku kõne mõistmine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud kirjalikult edastatud info tähenduse mõistmiseks vajaliku dekodeerimisega.		
b16702	Viipekeele mõistmine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud kätega edastatavaid märke või muid liigutusi kasutavates keeltes edastatud info tähenduse mõistmiseks vajaliku dekodeerimisega.		

b16708	TT keele mõistmine			
b16709	Tta keele mõistmine			
b1671	Keele väljendamine	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis on seotud tähendusliku info edastamisega suulises, kirjalikus, viipe- või muus keelevormis.		
b16710	Suulises kõnes väljendamine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud tähendusliku suulise info edastamisega.		
b16711	Kirjalikus keeles väljendamine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud tähendusliku kirjaliku info edastamisega.		
b16712	Viipekeeles väljendamine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud tähendusliku info edastamisega nendes keeltes, kus kasutatakse kätega tehtavaid märke või muid liigutusi.		
b16718	TT keele väljendamine			
b16719	Tta keele väljendamine			
b1672	Keele integratiivsed funktsioonid	Vaimsed funktsioonid, mis annavad semantilise ja sümboolse tähenduse, grammatilise struktuuri ja sisu suulises, kirjalikus või muus keelevormis edastatud infole.		
b1678	TT keele vaimsed funktsioonid			
b1679	Tta keele vaimsed funktsioonid			
b172	Arvutamiskompleksid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis on seotud matemaatiliste sümbolite ja meetodite määratlemise, hindamise ja käsitlemisega.	K.a: liitmise, lahutamise ja muude lihtsate matemaatiliste tehete funktsioonid; keeruliste matemaatiliste tehete funktsioonid	V.a: tähelepanufunktsioonid (b140); mälufunktsioonid (b144); mõtlemisfunktsioonid (b160); kõrgemad kognitiivsed funktsioonid (b164); keele vaimsed funktsioonid (b167)
b1720	Lihtne arvutamine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud numbritega arvutamisega, nagu liitmine, lahutamine, korrutamine ja jagamine.		

b1721	Keeruline arvutamine	Vaimsed funktsioonid, mis on seotud sõnaliste probleemide aritmeetilisteks teheteks taandamise, matemaatiliste valemita aritmeetilisteks teheteks taandamise ja muude numbrite abil tehtavate keeruliste manipulatsioonidega.		
b1728	TT arvutamiskompleksioonid			
b1729	Tta arvutamiskompleksioonid			
b176	Keeruliste liigutuste järjestamisega seotud vaimsed funktsioonid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis on seotud keeruliste sihipäraste liigutuste koordineerimise ja järjestamisega.	K.a: sellised puuded nagu ideatoorne, ideomotoorne, okulomotoorne, riietumis- ja kõnevõimetus	V.a: psühhomotoorsed funktsioonid (b147); kõrgemad kognitiivsed funktsioonid (b164); VII peatükk: Närvide, lihaste ja luustiku ja liikumisega seotud funktsioonid
b180	Enese- ja ajataju funktsioonid	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis on seotud enda identiteedi, keha ja asendi teadvustamisega reaalses ümbruses ning ajas.	K.a: Enese, oma keha ja aja tajumise funktsioonid	
b1800	Enesetaju	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis on seotud enda identiteedi ja asendi teadvustamisega reaalses ümbruses.	K.a: sellised puuded nagu depersonalisatsioon ja derealisatsioon	
b1801	Kehataju	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid, mis on seotud enda keha teadvustamise ja kujutamise ja kujutamise.	K.a: sellised puuded nagu fantoomjäse või end liiga paksu või liiga kõhnana tundmine	
b1802	Ajataju	Spetsiifilised psüühilised funktsioonid, mis on seotud aja kulgemise ja aja pikkuse subjektiivse tajumisega.	K.a: sellised puuded nagu ei-iial-nähtutunde e jamais vu ja nähtutunde e déjã vu	
b1808	TT enese- ja ajataju funktsioon			
b1809	Tta enese- ja ajataju funktsioon			

b189	TT ja Tta spetsiifilised vaimsed funktsioonid			
b198	TT vaimsed funktsioonid			
b199	Tta vaimsed funktsioonid			
b2	II PEATÜKK SENSOORSED FUNKTSIOONID JA VALU	See peatükk käsitleb meeleelundite aistinguid - nägemist, kuulmist, maitsmist jne ning valutunnet.		
	Nägemine ja sellega seotud funktsioonid (b210-b229)			
b210	Nägemisfunktsioonid	Sensoorsed funktsioonid, mis puudutavad valguse ja vaadeldava objekti vormi, suuruse, kuju ja värvuse tajumist.	K.a: nägemisteravuse funktsioonid; nägemisvälja funktsioonid; nägemise kvaliteet; valguse ja värvuse tajumise, kaug- ja lähinägemisteravuse, ühe ja kahe silma nägemisteravuse funktsioonid; nägemiskujutise kvaliteet; sellised puuded nagu lühinägevus e müoo	V.a: tajufunktsioonid (b156)
b2100	Nägemisteravuse funktsioonid	Nägemisfunktsioonid kuju ja kontuuri tajumiseks kahe või ühe silmaga, kaugele või lähedale vaatamisel.		
b21000	Kaagnägemisteravus kahe silmaga vaatamisel	Nägemisfunktsioonid silmast kaugel asuvate esemete suuruse, kuju ja kontuuri tajumiseks mõlema silmaga vaatamisel.		
b21001	Kaagnägemisteravus ühe silmaga vaatamisel	Nägemisfunktsioonid silmast kaugel asuvate esemete suuruse, kuju ja kontuuri tajumiseks ainult parema või ainult vasaku silmaga vaatamisel.		

b21002	Lähinägemisteravus kahe silmaga vaatamisel	Nägemisfunktsioonid silmale lähedalolevate esemete suuruse, vormi ja kontuuri tajumiseks mõlema silmaga vaatamisel.		
b21003	Lähinägemisteravus ühe silmaga vaatamisel	Nägemisfunktsioonid silmale lähedalasuvate esemete suuruse, vormi ja kontuuri tajumiseks ainult parema või ainult vasaku silmaga vaatamisel.		
b21008	TT nägemisteravuse funktsioonid			
b21009	Tta nägemisteravuse funktsioonid			
b2101	Nägemisvälja funktsioonid	Nägemisfunktsioonid, mis on seotud fikseeritud pilguga nähtava alaga.	K.a: sellised puuded nagu nägemisväljatumendi e skotoomi, tunnelnägemise, anopsia puhul	
b2102	Nägemise kvaliteet	Nägemisfunktsioonid, mis hõlmavad valgustundlikkust, värvuste nägemist, kontrastitundlikkust ja kogu nähtava pildi kvaliteeti.		
b21020	Valgustundlikkus	Nägemisfunktsioonid, mis võimaldavad väikseima valgushulga (valgusmiinimumi) ja väikseima valgusintensiivsuse erinevuse (valguserinevuse) tajumist.	K.a: pimedusega kohanemise funktsioonid; sellised puuded nagu kanapimesus (liiga väike valgustundlikkus) ja valguspelgus e fotofoobia (ülitundlikkus valguse suhtes)	
b21021	Värvuste nägemine	Nägemisfunktsioonid, mis võimaldavad värvuste eristamist ja võrdlemist.		
b21022	Kontrastitundlikkus	Nägemisfunktsioonid, mis võimaldavad minimaalseima valguse korral eraldada objekti selle taustast.		

b21023	Nägemiskujutise kvaliteet	Nägemisfunktsioonid, mis tagavad nägemiskujutise kvaliteedi.	K.a: sellised puuded nagu ekslevate tulede nägemise, muutunud nägemiskujutise kvaliteedi (ujumine või ämblikuvõrk), kujutise moonutumise ja sädemete või välgatuste nägemise puhul	
b21028	TT nägemise kvaliteet			
b21029	Tta nägemise kvaliteet			
b2108	TT nägemisfunktsioonid			
b2109	Tta nägemisfunktsioonid			
b215	Silmamanuste funktsioonid	Silmas ja silma ümber asuvate nägemisfunktsioone hõlbustavate struktuuride funktsioonid.	K.a: silmasiseste ja -välise lihaste ning silmalau funktsioonid, kaasa arvatud tahtlikud silmaliigutused ja refleksid ning silma fikseerimine, pisaranäärmed, akommodatsioon, pupillirefleks; sellised puuded nagu silmatõmblus e nüstagm, silmakuivus e ksero	V.a: nägemisfunktsioonid (b210); VII peatükk, Närvide, lihaste ja luustiku ning liikumisega seotud funktsioonid
b2150	Silmasiseste lihaste funktsioonid	Silmasiseste lihaste funktsioonid, mis reguleerivad pupilli ning läätse kuju ja suurust, nagu vikerkest.	K.a: akommodatsioonifunktsioonid, pupillirefleks	
b2151	Silmalau funktsioonid	Silmalau funktsioonid, nagu kaitserefleks.		
b2152	Silmavälise lihaste funktsioonid	Lihaste funktsioonid, mis võimaldavad eri suunas vaatamist, üle nägemisvälja liikuva objekti jälgimist, liikuva sihtmärgi tabamiseks vajalike järskude nõksuvate liigutuste tegemist ja silma fikseerimist.	K.a: silmatõmblus e nüstagm; mõlema silma koordinatsioon	
b2153	Pisaranäärmete funktsioonid	Pisaranäärmete ja -juhade funktsioonid.		

b2158	TT silmamanuste funktsioonid			
b2159	Tta silmamanuste funktsioonid			
b220	Silma ja -manustega seonduvad aistingud	Väsinud, kuiva ja kiheleva silma või muu sarnase tundmine.	K.a: survetunne silma taga, võõrkeha- või põletustunne silmas, silma ülepingutus; silmaärritus	V.a: valuaisting (b280)
b229	TT ja Tta nägemisega seotud ja nägemisfunktsioonid			
	Kuulmis- ja tasakaalufunktsioonid (b230-b249)			
b230	Kuulmisfunktsioonid	Helide olemasolu ja nende paigutuse, kõrguse, tugevuse ja kvaliteedi tajumisega seotud sensoorsed funktsioonid.	K.a: heliallika kuulmise, akustilise eristamine ja lokaliseerimise, heli suuna tajumise ja kõne eristamise funktsioonid; sellised puuded nagu kurtus, vaegkuulmine või kuulmisnõrkus	V.a: tajufunktsioonid (b156) ja keele vaimsed funktsioonid (b167)
b2300	Heli tajumine	Helide tajumisega seotud sensoorsed funktsioonid.		
b2301	Heli eristamine	Helide tajumise ja taustast eristamisega seotud sensoorsed funktsioonid ning mõlema kõrvaga kuuldavate helide koondamine tervikuks (binauraalne süntees), helide eraldamine ja ühendamise.		
b2302	Heliallika lokaliseerimine	Heliallika asukoha määramisega seotud sensoorsed funktsioonid.		
b2303	Heli lateraliseerimine	Sensoorsed funktsioonid, mille abil tehakse kindlaks, kas heli tuleb paremalt või vasakult.		



b2304	Kõne eristamine	Sensoorsed funktsioonid, mille abil määratletakse suulist kõnet ja eristatakse seda muudest helidest.		
b2308	TT kuulmisfunktsioonid			
b2309	Tta kuulmisfunktsioonid			
b235	Tasakaaluelundi funktsioonid	Sisekõrva sensoorsed funktsioonid, mis on seotud asendi, tasakaalu säilitamise ja liikumisega.	K.a: asendi ja asenditaju funktsioonid; keha tasakaalu ja liikumise funktsioonid	V.a: kuulmise ja tasakaaluelundi funktsioonidega seonduvad aistingud (b240)
b2350	Kehaasendiga seotud vestibulaarfunktsioonid	Sisekõrva sensoorsed funktsioonid, mis on seotud kehaasendi kindlaksmääramisega.		
b2351	Tasakaaluga seotud vestibulaarfunktsioonid	Sisekõrva sensoorsed funktsioonid, mis on seotud keha tasakaalu säilitamisega.		
b2352	Liikumisega seotud vestibulaarfunktsioonid	Sisekõrva sensoorsed funktsioonid, mis on seotud keha liikumisega, kaasa arvatud liikumise suund ja kiirus.		
b2358	TT tasakaaluelundi funktsioonid			
b2359	Tta tasakaaluelundi funktsioonid			
b240	Kuulmise ja tasakaaluelundi funktsiooniga seonduvad aistingud	Peapööritus-, kukkumis-, tinnitustunne või tasakaaluhäired (vertiigo).	K.a: kõrvade kumisemine, ärritus- või survetunne kõrvas, peapööritus- või tasakaalutustundega seotud iiveldus	V.a: tasakaaluelundi funktsioonid (b235); valuaisting (b280)
b2400	Tinnitus	Madalatoonilise müha, sisina või kumisemise tunne kõrvas.		
b2401	Peapööritustunne	Iseenda või oma ümbruse liikumise tunne; tiirlemis-, õõtsumis- või kaldumistunne.		
b2402	Kukkumistunne	Pinna jalge alt kaotamise ja kukkumise tunne.		

b2403	Peapöörítuse või tasakaaluhäirega seotud iiveldus	Oksendamistunne, mille põhjustab peapööritus või tasakaaluhäire.		
b2404	Ärritus kõrvas	Kihelus või muu selletaoline aisting kõrvas.		
b2405	Surve kõrvas	Survetunne kõrvas.		
b2408	TT kuulmise ja tasakaaluelundi funktsiooniga seonduvad aistingud			
b2409	Tta kuulmise ja tasakaaluelundi funktsiooniga seonduvad aistingud			
b249	TT ja Tta kuulmis- ja tasakaalufunktsioonid			
	Muud sensoorsed funktsioonid (b250-b279)			
b250	Maitsemisfunktsioon	Mõru, magusa, hapu ja soolase maitse tundmise sensoorsed funktsioonid.	K.a: maitse tundmise funktsioonid; sellised puuded nagu maitsetundetuse eageusia ja maitseaistingunõrkus e hüpogeusia	
b255	Haistmisfunktsioon	Lõhnade ja haisude tundmise sensoorsed funktsioonid.	K.a: haistmisse puutuvad funktsioonid; sellised puuded nagu haistmisvõimetus e anosmia või haistmisnõrkus e hüposmia	
b260	Asenditundlikkuse funktsioon	Kehaosade omavahelise asendi tajumise sensoorsed funktsioonid.	K.a: paigaloleku- ja liikumisaistingu funktsioonid	V.a: tasakaaluelundi funktsioonid (b235); lihaste ja liikumisega seonduvad aistingud (b780)

b265	Puutetundlikkuse funktsioon	Pindade ja nende struktuuri või kvaliteedi tajumise sensoorsed funktsioonid.	K.a: puudutamise, puudutuse tundmise funktsioonid; sellised puuded nagu tuimus, tundetus e anesteesia, torkimisaisting, väärtundlikkus e paresteesia ja liigtundlikkus e hüpersteesia	V.a: temperatuuri ja muude ärritajatega seotud sensoorsed funktsioonid (b270)
b270	Temperatuuri ja muude ärritajatega seotud sensoorsed funktsioonid	Temperatuuri, vibratsiooni, surve ja kahjustavate ärritajate tajumise sensoorsed funktsioonid.	K.a: temperatuuri, vibratsiooni, raputamise või kõikumise, pindmise surve, tugeva surve, põletustunde või kahjustavate ärritajate tajumise funktsioonid	V.a: puutetundlikkuse funktsioonid (b265); valuaisting (b280)
b2700	Temperatuuritundlikkus	Külma ja kuuma tajumise sensoorsed funktsioonid.		
b2701	Vibratsioonitundlikkus	Raputamise või kõikumise tajumise sensoorsed funktsioonid.		
b2702	Survetundlikkus	Nahale avaldatava surve tajumise sensoorsed funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu ülitundlikkus puudutuste suhtes, tuimus, tundlikkuse vähenemine e hüpesteesia; liigtundlikkus e hüpersteesia, väärtundlikkus e paresteesia ja torkimisaisting	
b2703	Tundlikkus kahjustavate ärritajate suhtes	Valu- ja ebamugavustunde tajumise sensoorsed funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu vähe- või liigvalutundlikkus (hüpalgeesia või hüperpaatia), muutunud valutundlikkus e allodüünia, valutundetus e analgeesia ja valulik tuimus.	
b2708	TT temperatuuri ja muude ärritajatega seotud sensoorsed funktsioonid			
b2709	TTta temperatuuri ja muude ärritajatega seotud sensoorsed funktsioonid			

b279	TT ja Tta muud sensoorsed funktsioonid			
	Valu (b280-b289)			
b280	Valuaisting	Ebameeldiva aistingu tajumine, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.	K.a: üldise või paikse valu tundmine ühes või mitmes kehaosas, valu nahasegmendis, torkav, põletav, tuim, pidev valu; sellised puuded nagu lihasevalu e müalgia, valutundetuse e analgeesia ja liigvalutundlikkus e hüperalgeesia	
b2800	Üldine valu	Ebameeldiva aistingu tajumine üldisena või üle kogu keha, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.		
b2801	Valu mingis kehaosas	Ebameeldiva aistingu tajumine ühes või mitmes kehaosas, mis osutab mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.		
b28010	Pea- või kaelavalu	Ebameeldiva aistingu tajumine peas või kaelas, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.		
b28011	Rinnavalu	Ebameeldiva aistingu tajumine rinnus, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.		
b28012	Mao- või kõhuvalu	Ebameeldiva aistingu tajumine maos või kõhus, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.	K.a: valu vaagnapiirkonnas	
b28013	Seljavalu	Ebameeldiva aistingu tajumine seljas, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.	K.a: valu selja ülaosas; nimmevalu	

b28014	Ülajäsemevalu	Ebameeldiva aistingu tajumine kas ühes või mõlemas ülajäsemes, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.		
b28015	Alajäsemevalu	Ebameeldiva aistingu tajumine kas ühes või mõlemas alajäsemes, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.		
b28016	Liigesevalu	Ebameeldiva aistingu tajumine ühes või mitmes liigeses, kaasa arvatud väikesed ja suured liigesed, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.	K.a: puusavalu; õlavalu	
b28018	TT valu mingis kehaosas			
b28019	Tta valu mingis kehaosas			
b2802	Valu mitmes kehaosas	Ebameeldiva aistingu tajumine mitmes kehaosas, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.		
b2803	Kiirguv valu naha innervatsioonisegmen- dis	Ebameeldiva aistingu tajumine ühe närvijuure innerveeritud nahapiirkonnas, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.		
b2804	Kiirguv valu nahasegmen- dis või - piirkonnas	Ebameeldiva aistingu tajumine eri kehaosade nahapiirkondades, kus ei ole tegemist sama närvijuure poolt innerveeritud aladega, mis osutab organismi mõne struktuuri võimalikule või tegelikule kahjustumisele.		
b289	TT ja Tta valuaisting			
b298	TT sensoorsed funktsioonid ja valu			
b299	Tta sensoorsed funktsioonid ja valu			

b3	III PEATÜKK HÄÄLE- JA KÖNEFUNKTSIOON ID	See peatükk käsitleb helide ja kõne moodustamist.		
b310	Häälefunktsioonid	Mitmesuguste helide tekitamise funktsioonid õhu kõrist läbimineku ajal.	K.a: hääle tekitamise ja selle kvaliteedi funktsioonid; hääle moodustamise, hääle kõrguse, tugevuse ja muude omaduste funktsioonid; sellised puuded nagu häälekadu e afoonia, häälehäire e düsfoonia, kähehäälisus, liig- või vaegnasaalsus	V.a: keele vaimsed funktsioonid (b167); hääldamis- e artikulasioonifunktsioonid (b320)
b3100	Hääle tekitamine	Heli tekitamise funktsioonid kõri ja kõri ümbritsevate lihaste ning hingamissüsteemi tegevuse koordinatsiooni kaudu.	K.a: hääle tekitamise e fonatsiooni ja hääle tugevuse funktsioonid; häälekao e afoonia puue	
b3101	Hääle kvaliteet	Hääle kõrguse, kõlavuse jt omaduste tekitamise funktsioonid.	K.a: kõrge või madala heli funktsioonid; sellised puuded nagu liignasaalsus, vaegnasaalsus, düsfoonia, hääle kähedus või karedus	
b3108	TT häälefunktsioonid			
b3109	Tta häälefunktsioonid			
b320	Hääldamis- e artikulasioonifunktsioonid	Kõnelemisel tekitatavate helidega seotud funktsioonid.	K.a: hääldamisviisi, foneemide artikulasiooni funktsioonid; spastiline, ataktiline, lõtv düsartria; anartria	V.a: keele vaimsed funktsioonid (b167); häälefunktsioonid (b310)
b330	Kõne ladususe ja rütmi funktsioonid	Kõnetempo ja -voolu tekitamise funktsioonid.	K.a: kõne ladususe, rütmi, kiiruse ja meloodia funktsioonid; prosoodia ja intonatsioon; sellised puuded nagu kogelemine, kokutamine, pudistamine, kõneaeglus e bradülaalia ja kiirkõnesus e tahhülaalia	V.a: keele vaimsed funktsioonid (b167); häälefunktsioonid (b310); hääldamis- e artikulasioonifunktsioonid (b320)

b3300	Kõne ladusus	Sorava ja katkematu kõnevoolu tekitamise funktsioonid.	K.a: kõne sorava ühendamise funktsioonid; sellised puuded nagu kokutamine, kogelemine, pudistamine, katkendlikkus, helide, sõnade või sõnaosade kordamine ja ebaregulaarsed kõnekatkestused.	
b3301	Kõne rütm	Kõne modulatsiooni, tempo ja rõhuasetuse funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu stereotüüpne või korduv kõnerütm	
b3302	Kõne kiirus	Kõne kiirust määravad funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu kõneaeglus e bradülaalia ja kiirkõnesus e tahhülaalia	
b3303	Kõne meloodia	Kõne helikõrguse muutmise funktsioonid.	K.a: kõne prosoodia, intonatsioon, meloodia; sellised puuded nagu monotoonne kõne	
b3308	TT kõne ladususe ja rütmi funktsioonid			
b3309	Tta kõne ladususe ja rütmi funktsioonid			
b340	Muude hääleliste väljenduste funktsioonid	Mitmesuguste helide tekitamise funktsioonid.	K.a: toonide ja helindite tekitamise funktsioonid, nagu laulmisel, retsiteerimisel, lalisemisel ja ümisemisel; valjusti nutmine ja karjumine	V.a: keele vaimsed funktsioonid (b167); häälefunktsioonid (b310);hääldamis- e artikulatsioonifunktsioonid (b320); kõne ladususe ja rütmi funktsioonid (b330)
b3400	Toonide tekitamine	Muusikaliste vokaalhelide tekitamise funktsioonid.	K.a: üksiku või seotud vokaalheli pikendamine, muutmine või lõpetamine helikõrguse muutmisega, nagu laulmisel, ümisemisel või retsiteerimisel	
b3401	Järjestikuste helide moodustamine	Mitmesuguste hääleliste väljenduste tekitamise funktsioonid.	K.a: laste lalisemise funktsioonid	
b3408	TT muude hääleliste väljenduste funktsioonid			

b3409	Tta muude hääleliste väljenduste funktsioonid			
b398	TT hääle- ja kõnefunktsioonid			
b399	Tta hääle- ja kõnefunktsioonid			
b4	IV PEATÜKK KARDIOVASKULAA RSE, HEMATOLOOGILISE , IMMUNOLOOGILISE ja RESPIRATOORSE SÜSTEEMI FUNKTSIOONID	See peatükk käsitleb kardiovaskulaarsüsteemi (südame ja veresoonte funktsioonid), hematoloogilise- ja immuunsüsteemi (vere ja immuunsuse funktsioonid) ning respiratoorsüsteemiga (hingamise ja koormustaluvuse funktsioonid) seotud funktsioone.		
	Südame ja veresoonte funktsioonid (b410- b429)			
b410	Südamefunktsioonid	Südame kui pumba funktsioon, mis tagab sobiva ja vajaliku verehulga ning vererõhu kogu kehas.	K.a: südame löögisageduse, rütmi ja minutimahu funktsioonid; südamevatsakeste lihaste kontraktsioonijõud; südameklappide funktsioonid; vere pumpamine läbi kopsuvereringe; südamevereringe dünaamika; sellised puuded nagu tahhükardia, bradükardia ja ebaregul	V.a: veresoonte funktsioonid (b415); vererõhu funktsioonid (b420); koormustaluvuse funktsioonid (b455)
b4100	Südame löögisagedus	Funktsioonid, mis on seotud südame kokkutõmmete arvuga minutis.	K.a: sellised puuded nagu liiga suur või liiga väike südame löögisagedus (tahhükardia või bradükardia)	
b4101	Südamerütm	Südamelöökide regulaarsusega seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu arütmiaid	



b4102	Südamelihaste kontraktsioonijõud	Südamelihastega iga südamelöögi ajal pumbatud vere hulgaga seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu vähenenud löögimaht	
b4103	Südame verevarustus	Südamelihase verevarustusega seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu südame isheemiatõbi	
b4108	TT südamefunktsioonid			
b4109	Tta südamefunktsioonid			
b415	Veresoonte funktsioonid	Vere kehasse transportimise funktsioonid.	K.a: arterite, kapillaaride ja veenide funktsioonid; vasomotoorne funktsioon; kopsuarterite, -kapillaaride ja -veenide funktsioonid; veeniklappide funktsioonid; sellised puuded nagu arterite ummistumine või ahenemine; ateroskleroos, arterioskleroos, tromb	V.a: südamefunktsioonid (b410); vererõhu funktsioonid (b420); vere funktsioonid (b430); koormustaluvuse funktsioonid (b455)
b4150	Arterite funktsioonid	Funktsioonid, mis on seotud verevooluga arterites.	K.a: sellised puuded nagu arterite laienemine; arterite ahenemine, nagu see on vahelduva lonkamise puhul	
b4151	Kapillaaride funktsioonid	Funktsioonid, mis on seotud verevooluga kapillaarides.		
b4152	Veenide funktsioonid	Funktsioonid, mis on seotud verevooluga veenides ja veeniklappide funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu veenide laienemine; veenide ahenemine; ebapiisav klappide sulgumine, nagu see on veenilaiendite puhul	
b4158	TT veresoonte funktsioonid			
b4159	Tta veresoonte funktsioonid			
b420	Vererõhu funktsioonid	Arteriaalse rõhu säilitamise funktsioonid.	K.a: vererõhu säilimise funktsioonid; kõrge ja madal vererõhk; sellised puuded nagu hüpotensioon, hüpertensioon ja keha asendist sõltuv hüpotensioon	V.a: südamefunktsioonid (b410); veresoonte funktsioonid (b415); koormustaluvuse funktsioonid (b455)

b4200	Kõrge vererõhk	Funktsioonid, mis on seotud süstoolse või diastoolse rõhu tõusuga üle ealise normi.		
b4201	Madal vererõhk	Funktsioonid, mis on seotud süstoolse või diastoolse rõhu langusega alla ealise normi.		
b4202	Vererõhu säilimine	Kehas toimuvatele muutustele vastava vererõhu säilitamisega seotud funktsioonid.		
b4208	TT vererõhu funktsioonid			
b4209	Tta vererõhu funktsioonid			
b429	TT ja Tta südame ja veresoonte funktsioonid			
	Vere ja immuunsüsteemi funktsioonid (b430-b439)			
b430	Vere funktsioonid	Vereloome, hapniku ja ainevahetusproduktide transpordi ning vere hüübimise funktsioonid.	K.a: vereloome ja luuüdi funktsioonid; vere hapnikutranspordi funktsioonid; verrega seotud põrna funktsioonid; vere metaboliitide transpordi funktsioonid; vere hüübimine; sellised puuded nagu kehvveresus, veritsustõbi ja vere hüübimise häired	V.a: südame ja veresoonte funktsioonid (b410-b429); immuunsüsteemi funktsioonid (b435); koormustaluvuse funktsioonid (b455)
b4300	Vereloome	Vere ja kõigi selle koostisosade loomega seotud funktsioonid.		
b4301	Vere hapnikutranspordi funktsioonid	Vere hapnikutranspordivõimega seotud funktsioonid.		
b4302	Vere ainevahetusproduktide transpordi funktsioonid	Vere ainevahetusproduktide transpordivõimega seotud funktsioonid.		

b4303	Vere hüübimisfunktsioonid	Vere hüübimisega seotud funktsioonid, nii nagu vere hüübimine vigastuskohas.		
b4308	TT vere funktsioonid			
b4309	Tta vere funktsioonid			
b435	Immuunsüsteemi funktsioonid	Kehavõõraste ainete ja infektsioonide vastase kaitsega seotud funktsioonid spetsiifilise või mittespetsiifilise immuunvastusena.	K.a: spetsiifiline või mittespetsiifiline immuunvastus; ülitundlikkuse reaktsioonid; lümfisoonte ja -sõlmede funktsioonid; rakulise ja humoraalse immuunsuse funktsioonid; immuunreaktsioonid; sellised puuded nagu autoimmuunsuse, allergiliste reaktsioonide,	V.a: vere funktsioonid (b430)
b4350	Immuunvastus	Organismi reageerimine kehavõõrastele ainetele, ka infektsioonidele.		
b43500	Spetsiifiline immuunvastus	Organismi reageerimine spetsiifilisele kehavõõrale ainele.		
b43501	Mittespetsiifiline immuunvastus	Organismi üldine reageerimine kehavõõrastele ainetele, ka infektsioonidele.		
b43508	TT immuunvastus			
b43509	Tta immuunvastus			
b4351	Ülitundlikkusreaktsioonid	Organismi reageerimine suurenenud tundlikkuse korral kehavõõraste ainete, nagu erinevate antigeenide suhtes.	K.a: sellised puuded nagu ülitundlikkus või allergia	V.a: toidutaluvus (b5153)
b4352	Lümfisoonte funktsioonid	Lümfisoontega seotud funktsioonid.		
b4353	Lümfisõlmede funktsioonid	Lümfisoonte teel paiknevate lümfisõlmedega seotud funktsioonid.		
b4358	TT immuunsüsteemi funktsioonid			
b4359	Tta immuunsüsteemi funktsioonid			

b439	TT ja Tta vere ja immuunsüsteemi funktsioonid			
	Hingamissüsteemi funktsioonid (b440-b449)			
b440	Hingamisfunktsioonid	Õhu kopsudesse sissehingamise, vere ja õhu vahelise gaasivahetuse ning õhu kopsudest väljahingamise funktsioonid.	K.a: hingamissageduse, -rütmi ja -sügavuse funktsioonid; sellised puuded nagu apnoe, hüperventilatsioon, ebaregulaarne hingamine, paradoksaalne hingamine, bronhospasm ja kopsuemfüseem	V.a: hingamislihaste funktsioonid (b445); muud hingamisfunktsioonid (b450); koormustaluvuse funktsioonid (b455)
b4400	Hingamissagedus	Minutis tehtavate hingamistsüklite arvuga seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu liiga kiire või liiga aeglane hingamine (tahhüpnöe või bradüpnöe)	
b4401	Hingamisrütm	Hingamise perioodilisuse ja korrapärasusega seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu ebaregulaarne hingamine	
b4402	Hingamissügavus	Hingamise ajal kopsude mahu suurenemisega seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu pindmine või pealiskaudne hingamine	
b4408	TT hingamisfunktsioonid			
b4409	Tta hingamisfunktsioonid			
b445	Hingamislihaste funktsioonid	Hingamises osalevate lihaste funktsioonid.	K.a: rindkere hingamislihaste funktsioonid; diafragma funktsioonid; hingamise abilihaste funktsioonid	V.a: hingamisfunktsioonid (b440); muud hingamisfunktsioonid (b450); koormustaluvuse funktsioonid (b455)
b4450	Rindkere hingamislihaste funktsioonid	Rindkerelihaste funktsioonid hingamisel.		
b4451	Diafragma funktsioonid	Diafragma funktsioonid hingamisel.		

b4452	Hingamise abilihaste funktsioonid	Muude lihaste funktsioonid hingamisel.		
b4458	TT hingamisliahaste funktsioonid			
b4459	Tta hingamisliahaste funktsioonid			
b449	TT ja Tta hingamissüsteemi funktsioonid			
	Muud südame ja veresoonte ning hingamissüsteemi funktsioonid ja nendega seonduvad aistingud (b450-b469)			
b450	Muud hingamisfunktsioonid	Muud hingamisega seotud funktsioonid nagu köhimine, aevastamine ja haigutamine.	K.a: puhumine, vilistamine ja suu kaudu hingamine	
b455	Koormustaluvuse funktsioonid	Kehalise koormuse ajal vajaliku respiratoorse ja kardiovaskulaarse suutlikkusega seotud funktsioonid.	K.a: füüsilise vastupidavuse, aeroobse suutlikkuse, vastupidavuse ja väsimise funktsioonid	V.a: südame ja veresoonte funktsioonid (b410-b429); vere funktsioonid (b430); hingamisfunktsioonid (b440); hingamisliahaste funktsioonid (b445); muud hingamisfunktsioonid (b450)
b4550	Üldine füüsiline vastupidavus	Kehalise koormustaluvuse või üldise vastupidavuse tasemega seotud funktsioonid.		
b4551	Aeroobne suutlikkus	Funktsioonid, mis määravad, kui võrd inimene saab end enne hingelduse tekkimist koormata.		
b4552	Väsimine	Väsimustundega seotud funktsioonid kõigil koormustasanditel.		

b4558	TT koormustaluvuse funktsioonid			
b4559	Tta koormustaluvuse funktsioonid			
b460	Südame ja veresoonte ning hingamisfunktsioonid ega seonduvad aistingud	Näiteks südamelöökide puudumise, südamepekslemise ja hingematmise tunne.	K.a: surumistunne rinnus, ebaregulaarsete südamelöökide, hingelduse, õhupuuduse, lämbumise, "klomp kurgus" või räginad rinnus tunne	V.a: valuaisting (b280)
b469	TT ja Tta südame ja veresoonte ning hingamissüsteemi muud funktsioonid ja aistingud			
b498	TT südame ja veresoonte, vere, immuun- ja hingamissüsteemi funktsioonid			
b499	Tta südame ja veresoonte, vere, immuun- ja hingamissüsteemi funktsioonid			
b5	V PEATÜKK SEEDE-, AINEVAHETUS- JA ENDOKRIINSÜSTEEMI FUNKTSIOONID	See peatükk käsitleb söömise, joomise, seedimise, eritusfunktsioonide ning ainevahetuse ja endokriinäärmatega seotud funktsioone.		
	Seedesüsteemiga seotud funktsioonid (b510-b539)			

b510	Toidu manustamise funktsioonid	Tahkete ja vedelate ainete suu kaudu organismi viimise ja töötlemisega seotud funktsioonid.	K.a: imemise, närimise ja hammustamise, suus töötlemise, süljeerituse, neelamise, röhitsemise, toidu tagasiheite (regurgitatsiooni), sülitamise ja oksendamise funktsioonid; sellised puuded nagu neelamishäire e düsfaagia, toidu hingamisteedesse tõmbamine,	V.a: seedesüsteemiga seonduvad aistiingud (b535)
b5100	Imemine	Põskede, huulte ja keele liigutustega tekitatud imemisjõuga vedeliku suhu tõmbamise funktsioonid.		
b5101	Hammustamine	Esihammastega toidu tükeldamise, jaotamise või rebimise funktsioonid.		
b5102	Närimine	Tagahammastega (nt molaaridega) toidu purustamise, peenendamise ja mälumise funktsioonid.		
b5103	Toidu liigutamine suus	Keele ja hammastega toidu suus liigutamise funktsioonid.		
b5104	Süljeeritus	Suus sülje tekkimise funktsioon.		
b5105	Neelamine	Toidu ja joogi sobival hulgal ning sobiva kiirusega läbi suuõõne, kõri ja söögitoru makku juhtimise funktsioonid.	K.a: suu-, kurgu- või söögitoru düsfaagia; toidu läbi söögitoru mineku häired	
b51050	Suu kaudu neelamine	Toidu ja joogi sobival hulgal ning sobiva kiirusega läbi suuõõne juhtimise funktsioon.		
b51051	Neelu kaudu neelamine	Toidu ja joogi sobival hulgal ning sobiva kiirusega läbi neelu juhtimise funktsioon.		
b51052	Söögitoru kaudu neelamine	Toidu ja joogi sobival hulgal ning sobiva kiirusega läbi söögitoru juhtimise funktsioon.		
b51058	TT neelamine			
b51059	Tta neelamine			
b5106	Toidu tagasiheite ja oksendamine	Toidu või vedeliku manustamisele vastupidises suunas liikumise funktsioonid - maost söögitorru, sealt suhu ja suust välja.		

b5108	TT toidu manustamise funktsioonid			
b5109	Tta toidu manustamise funktsioonid			
b515	Seedimisfunktsioonid	Toidu läbi mao-sooletrakti juhtimise, toidu lagundamise ja toitainete imendumise funktsioonid.	K.a: toidu läbi mao transportimise funktsioonid, peristaltika; toidu lagundamine, ensüümide teke ning toime maos ja sooltes; toitainete imendumine ja toidutaluvus; sellised puuded nagu mao ülehappesus, toitainete puudulik imendumine, toidutalumatus, soolt	V.a: toidu manustamise funktsioonid (b510); toidu omastamise funktsioonid (b520); defekatsioonifunktsioonid (b525); seedesüsteemiga seonduvad aistingud (b535)
b5150	Toidu transportimine läbi mao ja soolte	Peristaltika ja muud seedetrakti motoorika liigid, mille abil viiakse toit läbi mao ja soolte.		
b5151	Toidu lagundamine	Toidu väiksemateks osadeks muutmise mehhaanilised ja keemilised funktsioonid mao-sooletraktis.		
b5152	Toitainete imendumine	Söögist ja joogist saadavate toitainete sooltest verre imendumise funktsioonid.		
b5153	Toidutaluvus	Sobiva söögi ja joogi seedimiseks vastuvõtmise ning sobimatu kõrvaleheitmise funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu ülitundlikkus ja gluteenitalumatus	
b5158	TT seedimisfunktsioonid			
b5159	Tta seedimisfunktsioonid			
b520	Toidu omastamise funktsioonid	Funktsioonid, mille abil toitained muudetakse kehaomasteks ainevahetusproduktideks.	K.a: toitainete kehasse ladestamise funktsioonid	V.a: seedimisfunktsioonid (b515); defekatsioonifunktsioonid (b525); kehakaalu säilitamise funktsioonid (b530); üldised ainevahetusfunktsioonid (b540)



b525	Defekatsioonifunktsioonid	Jääkainete ja seedimatu toidu roojana organismist väljutamise funktsioonid ning sellega seotud funktsioonid.	K.a: rooja väljutamise, konsistentsi ja kontinentsi, roojamissageduse ja flatulentsi e kõhupuhituse funktsioonid; sellised puuded nagu kõhukinnisus e konstipatsioon, kõhulahtisus e diarröa, vedel väljaheide ja anaalsulgurlihaste puudulikkus või nende pida	V.a: seedimisfunktsioonid (b515); toidu omastamise funktsioonid (b520); seedesüsteemiga seonduvad aistingud (b535)
b5250	Rooja väljutamine	Jääkainete pärasoolest väljutamise funktsioonid, kaasa arvatud sellekohane kõhulihaste kontraktsioon.		
b5251	Rooja konsistents	Rooja konsistents, nt kõva, pehme või vedel.		
b5252	Roojamise sagedus	Roojamise sagedusega seotud funktsioonid.		
b5253	Roojapidamisvõime	Defekatsioonifunktsiooni tahtliku kontrollimisega seotud funktsioonid.		
b5254	Flatus e kõhugaasid	Sooltest liigse õhu või gaaside väljutamisega seotud funktsioonid.		
b5258	TT defekatsioonifunktsioonid			
b5259	Tta defekatsioonifunktsioonid			
b530	Kehakaalu säilitamise funktsioonid	Sobiva kehakaalu säilitamise funktsioonid, kaasa arvatud kaaluive kasvuperioodil.	K.a: sobiva kehamassi indeksi (BMI) säilitamise funktsioonid; puuded, nagu alakaalulisus, kahheksia, kehakaalu järsk vähenemine, ülekaalulisus, pikaajalisest toidupuudusest põhjustatud kõhnumine ning primaarne ja sekundaarne rasvumus	V.a: toidu omastamise funktsioonid (b520); üldised ainevahetusfunktsioonid (b540); endokriinnäärmete funktsioonid (b555)

b535	Seedesüsteemiga seonduvad aistingud	Söömise, joomise ja nendega seotud seedefunktsioonidega kaasnevad aistingud.	K.a: iivelduse, kõhukrampide, täiskõhu- või klombitunne kõhus; maokrambid, kõhupuhitus ja kõrvetised	V.a: valuaisting (b280); toidu manustamise funktsioonid (b510); seedimisfunktsioonid (b515); defekatsioonifunktsioonid (b525)
b5350	liveldustunne	Oksendamisvajaduse tunne.		
b5351	Puhitustunne	Kõhu või mao paisumise tunne.		
b5352	Kõhukrambitunne	Mao-sooletrakti silelihaste kramplike või valulike kokkutõmmete tunne.		
b5358	TT seedesüsteemiga seonduvad aistingud			
b5359	Tta seedesüsteemiga seonduvad aistingud			
b539	TT ja Tta seedesüsteemiga seotud funktsioonid			
	Ainevahetus- ja endokriinsüsteemiga seotud funktsioonid (b540-b559)			
b540	Üldised ainevahetusfunktsioonid	Keha põhikomponentide, nagu süsivesikute, valkude ja rasvade, nende üksteiseks ülemineku ja nende energiaks muundumise funktsioonid.	K.a: ainevahetuse, põhiainevahetuse, süsivesikute, valkude ja rasvade metabolismi, katabolismi, anabolismi ja energiatekke funktsioonid; põhiainevahetuse kiirenemine või aeglustumine	V.a: toidu omastamise funktsioonid (b520); kehakaalu säilitamise funktsioonid (b530); vee, mineraalainete ja elektrolüütide tasakaalu funktsioonid (b545); termoregulatsiooni funktsioonid (b550); endokriinnäärmete funktsioonid (b555)
b5400	Põhiainevahetus	Funktsioonid, mis on seotud organismi hapnikutarbimisega kindlate puhke- ja temperatuuritingimuste korral.	K.a: põhiainevahetuse kiirenemine või aeglustumine; sellised puuded nagu kilpnäärme liig- või vaegtalitluse (hüper- või hüpotüreoidismi) puhul	

b5401	Süsivesikute ainevahetus	Funktsioonid, mis on seotud toiduga saadud süsivesikute ladestamise või glükoosiks muutumise ning oksüdatsiooniprotsessiga, mille lõpp-produktideks on süsihappegaas ja vesi.		
b5402	Valkude ainevahetus	Funktsioonid, mis on seotud toiduga saadud valkude aminohapeteks muutumise ja nende edasise töötlemise protsessiga.		
b5403	Rasvade ainevahetus	Funktsioonid, mis on seotud toiduga saadud rasvade ladestamise ja nende edasise lõhustamise protsessiga.		
b5408	TT üldised ainevahetusfunktsioonid			
b5409	Tta üldised ainevahetusfunktsioonid			
b545	Vee, mineraalainete ja elektrolüütide tasakaalu funktsioonid	Vee, mineraalainete ja elektrolüütide reguleerimise funktsioonid organismis.	K.a: veetasakaalu, mineraalainete, nagu kaltsiumi-, tsingi ja rauatasakaalu ning elektrolüütide, nt naatriumi ja kaaliumi tasakaalu funktsioonid; sellised puuded nagu veepeetuse, kuivamise e dehüdratsiooni, hüper- ja hüpokaltseemia, rauavaeguse, hüper- ja	V.a: vere funktsioonid (b430); üldised ainevahetusfunktsioonid (b540); endokriinnäärmete funktsioonid (b555)
b5450	Veetasakaal	Organismis oleva vee hulga säilitamisega seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu dehüdratsiooni ja rehüdratsiooni puhul	
b54500	Veepeetus	Organismi veepeetusega seotud funktsioonid.		
b54501	Veetasakaalu säilitamine	Organismi optimaalse veehulga säilitamisega seotud funktsioonid.		
b54508	TT veetasakaalu funktsioonid			

b54509	Tta veetasakaalu funktsioonid			
b5451	Mineraalainete tasakaal	Mineraalainete manustamise, säilitamise, kasutamise ja eritamise tasakaalu hoidmisega seotud funktsioonid.		
b5452	Elektrolüütide tasakaal	Elektrolüütide manustamise, säilitamise, kasutamise ja eritamise tasakaaluga seotud funktsioonid.		
b5458	TT vee, mineraalainete ja elektrolüütide tasakaalu funktsioonid			
b5459	Tta vee, mineraalainete ja elektrolüütide tasakaalu funktsioonid			
b550	Termoregulatsiooni funktsioonid	Kehatemperatuuri reguleerimise funktsioonid.	K.a: kehatemperatuuri säilitamise funktsioonid; sellised puuded nagu hüpo- ja hüpertermia	V.a: üldised ainevahetusfunktsioonid (b540); endokriinnäärmete funktsioonid (b555)
b5500	Kehatemperatuur	Kehatemperatuuri reguleerimisega seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu hüper- või hüpothermia	
b5501	Kehatemperatuuri säilitamine	Optimaalse kehatemperatuuri säilitamisega seotud funktsioonid, kui ümbruskonna temperatuur muutub.	K.a: kuuma- või külmataluvus	
b5508	TT termoregulatsiooni funktsioonid			
b5509	Tta termoregulatsiooni funktsioonid			

b555	Endokriinnäärmete funktsioonid	Keha hormonaalse taseme tekke ja reguleerimisega, kaasa arvatud tsükliliste muutustega seotud funktsioonid.	K.a: hormonaalse tasakaalu funktsioonid; hüper- ja hüpopituitarism (ajuripatsi eessagara liig- ja vaegtalitus), hüper- ja hüpotüreoidism (kilpnäärme liig- või vaegtalitus), hüpoadrenalism (neerupealiste vaegtalitus), hüper- ja hüpoparatüreoidism (kõrva	V.a: üldised ainevahetusfunktsioonid (b540); vee, mineraalainete ja elektrolüütide tasakaalu funktsioonid (b545); termoregulatsiooni funktsioonid (b550); seksuaalfunktsioonid (b640); menstruatsioonifunktsioonid (b650)
b559	TT ja Tta ainevahetus- ja endokriinsüsteemiga seotud funktsioonid			
b598	TT seede-, ainevahetus- ja endokriinsüsteemi funktsioonid			
b599	Tta seede-, ainevahetus- ja endokriinsüsteemi funktsioonid			
b6	VI PEATÜKK UROGENITAALSED JA REPRODUKTIIVSED FUNKTSIOONID	Selles peatükis käsitletakse uriinieritust ja reproduktiivseid funktsioone, kaasa arvatud seksuaal- ja soojätkamisfunktsioone.		
	Uriinitekke ja urineerimisfunktsioonid (b610-b639)			

b610	Uriinitekke funktsioonid	Uriini tekke ja kusepõide kogunemisega seotud funktsioonid.	K.a: uriini tekke ja kusepõide kogunemise funktsioonid; sellised puuded nagu neerupuudulikkuse, anuuria, oliguuria, hüdronefroosi, hüpotoonilise kusepõie ja ureteraalse obstruktsiooni korral	V.a: urineerimisfunktsioonid (b620)
b6100	Uriini filtratsioon	Uriini filtratsioonifunktsioon neerudes.		
b6101	Uriini kogunemine	Kusejuhade kaudu uriini kogunemise ja põies säilitamise funktsioonid.		
b6108	TT uriinitekke funktsioonid			
b6109	Tta uriinitekke funktsioonid			
b620	Urineerimisfunktsioonid Urineerimisfunktsioonid	Põie tühjendamise seotud funktsioonid.	K.a: urineerimise, selle sageduse, uriinipidamisvõime funktsioonid; sellised puuded nagu rõhk-, sund-, refleks-, ülevoolu- ja pideva inkontinentsuse e kusepidamatuse, tilkumise või nirisemise, põieautomatismi, liigkusesuse e polüuuria, uriinipeetuse ja su	V.a: uriinitekke funktsioonid (b610); uriinitekke ja urineerimisega seonduvad aistingud (b630)
b6200	Urineerimine	Põie tühjendamise funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu uriinipeetuse e uriini retentsiooni puhul	
b6201	Urineerimise sagedus	Põie tühjendamise sagedusega seotud funktsioonid.		
b6202	Uriinipidamisvõime	Urineerimise kontrollfunktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu rõhk-, sund-, refleks-, pideva ja segatüüpi pidamatuse puhul	
b6208	TT urineerimisfunktsioonid			
b6209	Tta urineerimisfunktsioonid			

b630	Uriinitekke ja urineerimisega seonduvad aistingud	Uriinitekke ja põie tühjendamise seonduvad aistingud.	K.a: põie mittetäieliku tühjendamise ja täispõie tunne	V.a: valuaisting (b280); urineerimisfunktsioonid (b620)
b639	TT ja Tta uriinitekke ja urineerimisfunktsioonid			
	Genitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid (b640-b679)			
b640	Seksuaalfunktsioonid	Suguaktiga seotud psüühilised ja füüsilised funktsioonid, kaasa arvatud erutustekke, eelmängu, orgasmi ja pingelanguse staadiumid.	K.a: seksuaalse erutuse tekke, eelmängu, orgasmi ja pingelanguse faasi funktsioonid: seksuaalse huvi ja selle arenemise, peenise erektsiooni, kliitori erektsiooni, vaginaalse lubrikatsiooni, ejakulatsiooni ja orgasmiga seotud funktsioonid; sellised puuded	V.a: soojätkamisfunktsioonid (b660); genitaalsete ja reproduktiivsete funktsioonidega seonduvad aistingud (b670)
b6400	Seksuaalse erutuse tekkefaasi funktsioonid	Seksuaalse huvi ja ärritusega seotud funktsioonid.		
b6401	Seksuaalse eelmängufaasi funktsioonid	Seksuaalvahekorra ettevalmistamisega seotud funktsioonid.		
b6402	Orgasmifaasi funktsioonid	Orgasmi saamisega seotud funktsioonid.		
b6403	Seksuaalse pingelanguse faasi funktsioonid	Orgasmijärgse rahulolu ja sellega kaasneva lõdvestusega seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu orgasmiga rahulolematus	
b6408	TT seksuaalfunktsioonid			
b6409	Tta seksuaalfunktsioonid			

b650	Menstruatsioonifunktsioonid	Menstruatsioonitsükliga seotud funktsioonid, kaasa arvatud menstruatsiooni regulaarsus ja menstruaalsekreedi eritamine.	K.a: menstruatsiooni regulaarsuse ja intervalli, menstruaalvere hulga, menarhe e menstruatsioonide alguse ja menopausiga seotud funktsioonid; sellised puuded nagu primaarne ja sekundaarne amenorröa, menorraagia, polümenorröa, retrograadne menstruatsioon	V.a: seksuaalfunktsioonid (b640); soojätkamisfunktsioonid (b660); genitaalsete ja reproduktiivsete funktsioonidega seonduvad aistingud (b670); valuaisting (b280)
b6500	Menstruatsioonitsükli regulaarsus	Menstruatsioonitsükli regulaarsusega seotud funktsioonid.	K.a: liiga sage või liiga harv menstruatsioon	
b6501	Menstruatsioonitsükli e intervall	Kahe menstruatsioonitsükli vahelise perioodi pikkusega seotud funktsioonid.		
b6502	Menstruaalvere hulk	Menstruaaleritise hulgaga seotud funktsioonid.	K.a: liiga vähene menstruaaleritis (hüpomenorröa); liiga rohke menstruaaleritis (menorraagia, hüpermenorröa)	
b6508	TT menstruatsioonifunktsioonid			
b6509	Tta menstruatsioonifunktsioonid			
b660	Soojätkamisfunktsioonid	Viljakuse, raseduse, sünnitamise ja laktatsiooniga seotud funktsioonid.	K.a: mehe ja naise viljakusega seotud funktsioonid, rasedus, sünnitamine, piima eritamine ja imetamine; sellised puuded nagu seemnerakutus e azoospermia, oligozoospermia, piimavoolus e galaktorröa, piimatus e agalaktorröa, alaktatsioon ja sellised puuded,	V.a: seksuaalfunktsioonid (b640); menstruatsioonifunktsioonid (b650)
b6600	Fertiilsusega seotud funktsioonid	Soojätkamiseks vajalike sugurakkude e gameetide produtseerimise võimega seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu subfertiilsuse ja steriilsuse puhul	V.a: seksuaalfunktsioonid (b640)
b6601	Rasedusega seotud funktsioonid	Rasedaks jäämise ja rasedusega seotud funktsioonid.		



b6602	Sünnitamisega seotud funktsioonid	Sünnitamisprotsessiga seotud funktsioonid.		
b6603	Laktatsioon	Piimatekke ja piima lapsele kättesaadavaks tegemisega seotud funktsioonid.		
b6608	TT soojätkamisfunktsioonid			
b6609	Tta soojätkamisfunktsioonid			
b670	Genitaalsete ja reproduktiivsete funktsioonidega seonduvad aistingud	Seksuaalvahekorra, menstruatsiooni ja muude genitaalsete või reproduktiivsete funktsioonidega seonduvad aistingud.	K.a: düspareuunia, düsmenorröa, menopausiaegsed kuumad hood või öine higistamine	V.a: valuaisting (b289); uriinitekke ja urineerimisega seonduvad aistingud (b630); seksuaalfunktsioonid (b640); menstruatsioonifunktsioonid (b650); soojätkamisfunktsioonid (b660)
b6700	Seksuaalvahekorra seonduv ebamugavustunne	Seksuaalse erutuse, eelmängu, vahekorra, orgasmi ja pingelangusega seonduvad aistingud.		
b6701	Menstruatsioonitsükliga seonduv ebamugavustunne	Menstruatsiooniga, kaasa arvatud pre- ja postmenstruaalfaasiga seonduvad aistingud.		
b6702	Menopausiga seonduv ebamugavustunne	Menstruatsioonitsükli lakkamisega seonduvad aistingud.	K.a: menopausiaegsed kuumad hood ja öine higistamine	
b6708	TT genitaalsete ja reproduktiivsete funktsioonidega seonduvad aistingud			
b6709	Tta genitaalsete ja reproduktiivsete funktsioonidega seonduvad aistingud			

b679	TT ja Tta genitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid			
b698	TT urogenitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid			
b699	Tta urogenitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid			
b7	VII PEATÜKK NÄRVIDE, LIHASTE, LUUSTIKU JA LIIKUMISEGA SEOTUD FUNKTSIOONID	See peatükk käsitleb liikumist ja liikuvust, kaasa arvatud liigeste, luude, reflekside ja lihaste funktsioonid.		
	Liigeste ja luude funktsioonid (b710-b729)			
b710	Liigeste liikuvuse funktsioonid	Liigese liikumisulatuse ja -kerguse funktsioonid.	K.a: Ühe või mitme liigese, lüldevahe-, öla-, küünar-, randme-, puusa-, põlve-, hüppe-, sõrme- ja varbaliigete liikuvuse funktsioonid; üldine liigeste liikuvus; sellised puuded nagu liigeste hüpermobilisuse, liigesejäikuse, öläjäikuse, liigesepõletiku e	V.a: liigeste stabiilsuse funktsioonid (b715); tahtlike liigutuste kontrollimise funktsioonid (b760)
b7100	Ühe liigese liikuvus	Ühe liigese liikumisulatuse ja -kergusega seotud funktsioonid.		
b7101	Mitme liigese liikuvus	Kahe või enama liigese liikumisulatuse ja -kergusega seotud funktsioonid.		
b7102	Üldine liigeste liikuvus	Kogu keha liigeste liikumisulatuse ja -kergusega seotud funktsioonid.		
b7108	TT liigeste liikuvuse funktsioonid			

b7109	Tta liigeste liikuvuse funktsioonid			
b715	Liigeste stabiilsuse funktsioonid	Liigeste struktuurilise terviklikkuse säilitamisega seotud funktsioonid.	K.a: ühe või mitme liigese või liigeste üldise stabiilsuse funktsioonid; sellised puuded nagu ebastabiilse õlaliigese, liigese nihetuse, õla- ja puusanihetuse puhul	V.a: liigeste liikuvuse funktsioonid (b710)
b7150	Ühe liigese stabiilsus	Ühe liigese struktuurilise terviklikkuse säilitamisega seotud funktsioonid.		
b7151	Mitme liigese stabiilsus	Kahe või enama liigese struktuurilise terviklikkuse säilitamisega seotud funktsioonid.		
b7152	Üldine liigeste stabiilsus	Kogu keha liigeste struktuurilise terviklikkuse säilitamisega seotud funktsioonid.		
b7158	TT liigeste stabiilsuse funktsioonid			
b7159	Tta liigeste stabiilsuse funktsioonid			
b720	Luude liikuvuse funktsioonid	Abaluu, vaagna-, randme- ja põialuude liikumisulatuse ja -kergusega seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu abaluu ja vaagna jäikus	V.a: liigeste liikuvuse funktsioonid (b710)
b7200	Abaluu liikuvus	Abaluu liikumisulatuse ja -kergusega seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu abaluu ette, taha, küljele ja keskele nihkumine (protraktsioon, retraktsioon, laterorotatsioon ja mediaalrotatsioon)	
b7201	Vaagnaluude liikuvus	Vaagnaluude liikumisulatuse ja -kergusega seotud funktsioonid.	K.a: vaagnaluude rotatsioon	
b7202	Randmeluude liikuvus	Randmeluude liikumisulatuse ja -kergusega seotud funktsioonid.		
b7203	Põialuude liikuvus	Põialuude liikumisulatuse ja -kergusega seotud funktsioonid.		

b7208	TT luude liikuvuse funktsioonid			
b7209	Tta luude liikuvuse funktsioonid			
b729	TT ja Tta liigeste ja luude funktsioonid			
	Lihaste funktsioonid (b730-b749)			
b730	Lihasjõu funktsioonid	Lihase või lihasrühma kontraktsioonijõuga seotud funktsioonid.	K.a: spetsiifiliste lihaste ja lihasrühmade, ühe jäseme lihaste, ühe kehapoole lihaste, allkeha lihaste, kõigi jäsemete, kehatüve ja organismi kui terviku lihasjõuga seotud funktsioonid; sellised puuded nagu käte ja jalgade väikeste lihaste nõrkus, lihast	V.a: silmamanuste funktsioonid (b215); lihastoonuse funktsioonid (b735); lihaste vastupidavuse funktsioonid (b740)
b7300	Üksikute lihaste või lihasrühma jõud	Spetsiifilise ja isoleeritud lihase või lihasrühma kontraktsioonijõuga seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu jalgade ja käte väikeste lihaste nõrkus	
b7301	Ühe jäseme lihaste jõud	Ühe käe või jala lihaste või lihasrühmade kontraktsioonijõuga seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu monoparees või monoplegia	
b7302	Ühe kehapoole lihaste jõud	Vasaku või parema kehapoole lihaste või lihasrühmade kontraktsioonijõuga seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu hemiparees või hemipleegia	
b7303	Allkeha lihaste jõud	Allkeha lihaste või lihasrühmade kontraktsioonijõuga seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu paraparees või paraplegia	
b7304	Kõigi jäsemete lihaste jõud	Kõigi nelja jäseme lihaste või lihasrühmade kontraktsioonijõuga seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu tetraparees või tetraplegia	
b7305	Kehatüve lihaste jõud	Kehatüve lihaste või lihasrühmade kontraktsioonijõuga seotud funktsioonid.		
b7306	Keha kõigi lihaste jõud	Keha kõigi lihaste või lihasrühmade kontraktsioonijõuga seotud funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu akineetiline mutism	
b7308	TT lihasjõu funktsioonid			

b7309	Tta lihasjõu funktsioonid			
b735	Lihastoonuse funktsioonid	Funktsioonid, mis on seotud lihaste puhkeoleku toonusega ja passiivsel liigutamisel tekkiva vastupanuga.	K.a: üksikute lihaste või lihasrühma, ühe jäseme, ühe kehapoole ja allkeha lihaste, kõigi jäsemete lihaste, kehatüve lihaste ja organismi kõigi lihaste pingega seotud funktsioonid; sellised puuded nagu hüpotoonia, hüpertoonia ja lihaste spastilisus	V.a: lihasjõu funktsioonid (b730); lihaste vastupidavuse funktsioonid (b740)
b7350	Üksikute lihaste või lihasrühma toonus	Funktsioonid, mis on seotud eri lihaste või lihasrühmade puhkeoleku toonuse ja nende lihaste passiivsel liigutamisel tekkiva vastupanuga.	K.a: sellised puuded nagu koldelise düstoonia, nt kõõrkaela puhul	
b7351	Ühe jäseme lihastoonus	Funktsioonid, mis on seotud ühe käe või jala lihaste või lihasrühmade puhkeoleku toonuse ja nende lihaste passiivsel liigutamisel tekkiva vastupanuga.	K.a: monopareesi ja monopleegiaga seotud puuded	
b7352	Ühe kehapoole lihastoonus	Funktsioonid, mis on seotud vasaku või parema kehapoole lihaste või lihasrühmade puhkeoleku toonuse ja nende lihaste passiivsel liigutamisel tekkiva vastupanuga.	K.a: hemipareesi ja hemipleegiaga seotud puuded	
b7353	Allkeha lihastoonus	Funktsioonid, mis on seotud alumise kehapoole lihaste või lihasrühmade puhkeoleku toonuse ja nende lihaste passiivsel liigutamisel tekkiva vastupanuga.	K.a: parapareesi ja parapleegiaga seotud puuded	
b7354	Kõigi jäsemete lihastoonus	Funktsioonid, mis on seotud kõigi nelja jäseme lihaste või lihasrühmade puhkeoleku toonuse ja nende lihaste passiivsel liigutamisel tekkiva vastupanuga.	K.a: tetrapareesi ja tetrapleegiaga seotud puuded	

b7355	Kehatüve lihastoonus	Funktsioonid, mis on seotud kehatüve lihaste või lihasrühmade puhkeoleku toonuse ja nende lihaste passiivsel liigutamisel tekkiva vastupanuga.		
b7356	Keha kõigi lihaste toonus	Funktsioonid, mis on seotud kogu keha lihaste või lihasrühmade puhkeoleku toonuse ja nende lihaste passiivsel liigutamisel tekkiva vastupanuga.	K.a: sellised puuded nagu generaliseerunud düstoonia ja Parkinsoni tõbi, üldine parees või paralüüs	
b7358	TT lihastoonuse funktsioonid			
b7359	Tta lihastoonuse funktsioonid			
b740	Lihaste vastupidavuse funktsioonid	Funktsioonid, mis on seotud lihaskontraktsiooni säilitamisega teatud aja jooksul.	K.a: üksikute lihaste või lihasrühma ning kogu keha lihaste kontraktsiooni säilitamisega seotud funktsioonid; puuded nagu raske müasteenia puhul	V.a: koormustaluvuse funktsioonid (b455); lihasjõu funktsioonid (b730); lihastoonuse funktsioonid (b735)
b7400	Üksikute lihaste vastupidavus	Funktsioonid, mis on seotud isoleeritud lihaste kontraktsiooni säilitamisega teatud aja jooksul.		
b7401	Lihasarühma vastupidavus	Funktsioonid, mis on seotud isoleeritud lihasrühmade kontraktsiooni säilitamisega teatud aja jooksul.	K.a: monopareesi ja -pleegia, hemipareesi ja -pleegia, parapareesi ja -pleegiaga seotud puuded	
b7402	Keha kõigi lihaste vastupidavus	Funktsioonid, mis on seotud kogu keha lihaste kontraktsiooni säilitamisega teatud aja jooksul.	K.a: tetrapareesi, -pleegia, üldise pareesi ja paralüüsiga seotud puuded	
b7408	TT lihaste vastupidavuse funktsioonid			
b7409	Tta lihaste vastupidavuse funktsioonid			
b749	TT ja Tta lihaste funktsioonid			

	Liigutuste funktsioonid (b750-b789)			
b750	Motoorsete reflekside funktsioonid	Spetsiifiliste ärritajate tõttu automaatselt vallandunud tahtmatute lihaskontraktsioonidega seotud funktsioonid.	K.a: sirutusrefleksi, automaatse lokaalse liigeserefleksi, kahjustavatest ja muudest välistest ärritajatest tingitud reflekside funktsioonid; äratõmberefleks, biitsepsirefleks, radiaalrefleks, nelikpealihase refleks, põlverefleks, kannarefleks	
b7500	Sirutusrefleks	Sirutamise tõttu automaatselt vallandunud tahtmatute lihaskontraktsioonidega seotud funktsioonid.		
b7501	Kahjustavatest ärritajatest tingitud refleksid	Valulike või muude kahjustavate ärritajate tõttu automaatselt vallandunud tahtmatute lihaskontraktsioonidega seotud funktsioonid.	K.a: äratõmberefleks	
b7502	Muudest välistest ärritajatest tingitud refleksid	Muude kui kahjustavate väliste ärritajate tõttu automaatselt vallandunud tahtmatute lihaskontraktsioonidega seotud funktsioonid.		
b7508	TT mootorsete reflekside funktsioonid			
b7509	Tta mootorsete reflekside funktsioonid			
b755	Tahtmatute liigutusreaktsioonide funktsioonid	Suurte lihaste tahtmatute kontraktsioonide või kogu keha liikumise funktsioonid, mida põhjustavad keha asend, tasakaal või ähvardav ärritaja.	K.a: asendivahetuse, sirguajamise, keha kohendamise, tasakaalu, tugi- ja kaitsereaktsioonid	V.a: mootorsete reflekside funktsioonid (b750)

b760	Tahtlike liigutuste kontrollimise funktsioonid	Tahtlike liigutuste kontrollimise ja koordineerimisega seotud funktsioonid.	K.a: lihtsate ja keeruliste tahtlike liigutuste, tahtlike liigutuste koordineerimisega, käe või jala tugifunktsiooni, vasak-parem motoorse koordineerimisega, silm-käsi-, silm-jalg-kordineerimisega funktsioonid; sellised puuded nagu kontrolli- ja koordineerimis-	V.a: lihasjõu funktsioonid (b730); tahtmatute liigutuste funktsioonid (b765); kõnnaku funktsioonid (b770)
b7600	Lihtsate tahtlike liigutuste kontrollimine	Lihtsate või üksikute tahtlike liigutuste kontrollimise ja koordineerimisega seotud funktsioonid.		
b7601	Keeruliste tahtlike liigutuste kontrollimine	Keeruliste tahtlike liigutuste kontrollimise ja koordineerimisega seotud funktsioonid.		
b7602	Tahtlike liigutuste koordineerimine	Funktsioonid, mis on seotud lihtsate ja keeruliste tahtlike liigutuste koordineerimisega, liigutuste sooritamisega õiges kombinatsioonis.	K.a: vasak-parem-kordineerimine, visuaalselt suunatud, nt silm-käsi- ja silm-jalg-kordineerimine; sellised puuded nagu düsdiadohhokinees	
b7603	Käe või jala tugifunktsioonid	Funktsioonid, mis on seotud tahtlike liigutuste kontrollimise või koordineerimisega toetumisel käsivartele (küünarnukkidele või kätele) või jalasäärtele (põlvedele või jalalabadele).		
b7608	TT tahtlike liigutuste kontrollimise funktsioonid			
b7609	Tta tahtlike liigutuste kontrollimise funktsioonid			
b765	Tahtmatute liigutuste funktsioonid	Lihaste või lihasrühmade tahtmatu, sihipäratu või poolsihipärase tahtmatu kontraktsiooniga seotud funktsioonid.	K.a: tahtmatud lihaskontraktsioonid, sellised puuded nagu treemor, tikid, manerismid, stereotüüpiad, motoorne perseveratsioon, tantstõbi e korea, atetosis, hääletikid, düstooniilised liigutused ja düskineesia	V.a: tahtlike liigutuste kontrollimise funktsioonid (b760); kõnnaku funktsioonid (b770)



b7650	Tahtmatud lihaskontraktsioonid	Lihase või lihasrühmade tahtmatu, sihipäratu või poolsihipärase kontraktsiooni funktsioonid, nt psüühiliste häirete osana.	K.a: sellised puuded nagu tantstõvele iseloomulikud e koreaatsed või atetootilised liigutused; unega seotud liigutushäired	
b7651	Treemor	Liigest ümbritseva lihasrühma värisemist põhjustava vahelduva kontraktsiooni ja lõõgastumisega seotud funktsioonid.		
b7652	Tikid ja manerismid	Lihasarühma korduvate, näiliselt sihipärase tahtmatute kontraktsioonide funktsioonid.	K.a: sellised puuded nagu hääletikid, rövetsemine e koprolaalia ja hammastekiristus e bruksism	
b7653	Stereotüüpiad ja motoorne perseveratsioon	Spontaansete, sihitute liigutuste funktsioonid, nt edasi-tagasi kiigutamine, peanoogutamine või tudisemine.		
b7658	TT tahtmatute liigutuste funktsioonid			
b7659	Tta tahtmatute liigutuste funktsioonid			
b770	Kõnnaku funktsioonid	Kõndimise, jooksmise ja muude kogu keha liikumisviiside funktsioonid.	K.a: kõndimis- ja jooksmisviisid; sellised puuded nagu spastiline kõnd, hemipleegiline kõnd, parapleegiline kõnd, asümmeetriline kõnd, lonkamine ja jäik kõndimisviis	V.a: lihasjõu funktsioonid (b730); lihastoonuse funktsioonid (b735); tahtlike liigutuste kontrollimise funktsioonid (b760); tahtmatute liigutuste funktsioonid (b765)
b780	Lihaste ja liikumisega seonduvad aistingud	Keha lihaste või lihasrühmade ja nende liikumisega seonduvad aistingud.	K.a: lihasjäikuse ja -pinge, lihaskrambi või -kontraktsiooni ning lihaste raskuse aistingud	V.a: valuaisting (b280)
b7800	Lihaskrambi aisting	Lihaste pinguloleku või jäikuse tunne.		
b7801	Lihaskrambi aisting	Lihase või lihasrühma tahtmatu kontraktsiooni tunne.		
b7808	TT lihaste ja liikumisega seonduvad aistingud			

b7809	Tta lihaste ja liikumisega seonduvad aistingud			
b789	TT ja Tta liigutuste funktsioonid			
b798	TT närvide, lihaste, luustiku ja liikumisega seotud funktsioonid			
b799	Tta närvide, lihaste, luustiku ja liikumisega seotud funktsioonid			
b8	VIII PEATÜKK NAHA JA SELLEGA SEOTUD STRUKTUURIDE FUNKTSIOONID	See peatükk käsitleb naha, küünte ja juuste funktsioone.		
	Nahafunktsioonid (b810-b849)			
b810	Naha kaitsefunktsioonid	Naha funktsioonid, mis kaitsevad organismi füüsiliste, keemiliste ja bioloogiliste ohtude eest.	K.a: päikesekiirguse ja muude kiirguste eest kaitsmise funktsioonid, valgustundlikkus, pigmentatsioon, naha kvaliteet; naha soojusregulatsiooni, armide tekke, luumõhnade moodustumise funktsioonid; sellised puuded nagu nahavigastused, haavandid, lamatised	V.a: naha paranemiskaitsefunktsioonid (b820); muud nahafunktsioonid (b830)
b820	Naha paranemiskaitsefunktsioonid	Haavade ja muude nahakahjustuste paranemise funktsioonid.	K.a: kärna tekkimise, paranemise, armistumise, sinimike ja armkasvajate (keloidide) tekkimise funktsioonid	V.a: naha kaitsefunktsioonid (b810); muud nahafunktsioonid (b830)
b830	Muud nahafunktsioonid	Muud nahafunktsioonid peale paranemiskaitsefunktsiooni, nt keha jahutamise ja higi eritamise funktsioonid.	K.a: higistamise ja nahanäärmete funktsioonid ning neist tulenev kehalõhn	V.a: naha kaitsefunktsioonid (b810); naha paranemiskaitsefunktsioonid (b820)

b840	Nahaga seonduvad aistingud	Nahaga seonduvad aistingud, nt sügelemine, põletustunne ja pakitsemine.	K.a: sellised puuded nagu surisemis- või "sipelgate jooksmise" tunne ja judisemistunne	V.a: valuaisting (b280)
b849	TT ja Tta nahafunktsioonid			
	Juuste ja küünte funktsioonid (b850-b869)			
b850	Juuste funktsioonid	Juuste kaitse-, värvuse- ja väljanägemisfunktsioonid.	K.a: juuste kasvamise, pigmentatsiooni, paigutuse funktsioonid; sellised puuded nagu juuste väljalangemine või kiilaspäisus	
b860	Küünte funktsioonid	Küünte kaitse-, kriimustamis- ja väljanägemisfunktsioonid.	K.a: küünte kasv ja pigmentatsioon, küünte kvaliteet	
b869	TT ja Tta juuste ja küünte funktsioonid			
b898	TT naha ja sellega seotud struktuuride funktsioonid			
b899	Tta naha ja sellega seotud struktuuride funktsioonid			
d	TEGUTSEMINE JA OSALUS			
d1	I PEATÜKK ÕPPIMINE JA TEADMISTE RAKENDAMINE	See peatükk käsitleb õppimist, õpitud teadmiste rakendamist, mõtlemist, probleemide lahendamist ja otsuste tegemist.		
	Meeleelundite sihipärane kasutamine (d110-d129)			
d110	Vaatamine	Nägemismeele sihipärane kasutamine visuaalsete ärritajate tajumisel, nagu spordisündmuse või laste mängimise jälgimine.		

d115	Kuulamine	Kuulmismeele sihipärane kasutamine auditiivsete ärritajate tajumisel, nagu raadio, muusika või loengu kuulamine.		
d120	Muu sihipärane tajumine	Organismi teiste põhimeeleelundite sihipärane kasutamine ärritajate tajumisel, nagu esemete puudutamine ja nende tekstuuri tajumine, maiustuste maitsmine või lillede nuusutamine.		
d129	TT ja Tta meeleelundite sihipärane kasutamine			
	Põhiõppimine (d130-d159)			
d130	Jäljendamine	Matkimine ehk jäljendamine kui õppimise põhikomponent, nagu pesti, heli või tähestiku tähtede järeletegemine.		
d135	Kordamine	Sündmuste või sümbolite järjestuse kordamine kui õppimise põhikomponent, nagu kümnendsüsteemis arvutamine või luuletuse päheõppimine.		
d140	Lugemaõppimine	Kirjutatud teksti (kaasa arvatud Braille kirja) sorava ja täpse lugemise oskuse väljaarendamine, nagu tähtede ja tähestike tundmine, sõnade õige hääldamine ning sõnadest ja lausetest arusaamine.		
d145	Kirjutamaõppimine	Häälikuid, sõnu ja fraase kujutavate märkidega tähenduse edasiandmise oskuse väljaarendamine (kaasa arvatud Braille kirjas), nagu õigete tähtede kirjutamine ja õige grammatika kasutamine.		

d150	Arvutamaõppimine	Arvude kasutamise ning lihtsate ja keeruliste matemaatiliste tehete sooritamise oskuse väljaarendamine, nt matemaatiliste märkide kasutamine liitmisel ja lahutamisel ning probleemile õige matemaatilise lahenduskäigu leidmine		
d155	Oskuste omandamine	Põhiliste ja keeruliste oskuste omandamine tervikliku tegevuse sooritamiseks või ülesande täitmiseks, suutmaks omandatud oskusi rakendada ja kasutada, nagu nt tööriistade käsitsemine või malemäng.	K.a: põhioskuste ja keeruliste oskuste omandamine	
d1550	Põhioskuste omandamine	Elementaarse sihipärase oskuse omandamine, nagu söögiriistade, pliatsi või lihtsa tööriista kasutamise õppimine.		
d1551	Keeruliste oskuste omandamine	Terviklike tegevusjärjestuste õppimine, et järgida reegleid, järjestada ja koordineerida oma liigutusi, nagu jalgpalli mängimise või ehitustööriista käsitlemise õppimine.		
d1558	TT oskuste omandamine			
d1559	Tta oskuste omandamine			
d159	TT ja Tta põhiõppimine			
	Teadmiste rakendamine (d160-d179)			
d160	Tähelepanu koondamine	Tahtlik tähelepanu koondamine spetsiifilistele ärritajatele, nagu keskendumine kärarikkas ümbruses.		

d163	Mõtlemine	Ideede, mõistete ja kujutiste kas sihipärane või sihipäratu formuleerimine ning nendega kas eraldi või koos manipuleerimine, nagu väljamõtlemine, teoreemi tõestamine, ideedega mängimine, ajurünnaku korraldamine, mediteerimine, kaalutlemine, oletuste tegem		V.a: probleemide lahendamine (d175); otsuste tegemine (d177)
d166	Lugemine	Kirjutatud teksti (nt raamatute, juhendite või ajalehtede kas tavalises või Braille kirjas) arusaamise ja interpreteerimisega seotud tegevus, mille eesmärgiks on saada üldisi teadmisi või spetsiifilist teavet.		V.a: lugemaõppimine (d140)
d170	Kirjutamine	Sümbolite või keele kasutamine või loomine info edastamiseks, nagu sündmuste või ideede kirjalik ülestähendamine või kirja koostamine.		V.a: kirjutamaõppimine (d145)
d172	Arvutamine	Arvutuste tegemine, kasutades ülesannete lahendamisel sõnades formuleeritud matemaatilisi printsiipe ning tulemuste saamine või esitamine, nt kolme arvu summa arvutamine või ühe arvu teisega jagamise tulemuse leidmine.		V.a: arvutamaõppimine (d150)
d175	Probleemide lahendamine	Küsimustele või olukordadele lahenduste leidmine probleeme määratledes ja analüüsides, lahendusvõimalusi välja pakkudes, lahenduste võimalikku mõju hinnates ning valitud lahendust realiseerides, nagu nt kahe inimese vaidluse lahendamisel.	K.a: lihtsate ja keeruliste probleemide lahendamine	V.a: mõtlemine (d163); otsuste tegemine (d177)

d1750	Lihtsate probleemide lahendamine	Üht probleemi või küsimust sisaldavale lihtsale probleemile lahenduse leidmine, probleemi määratledes ja analüüsid, lahendusvõimalusi välja pakkudes, lahenduste võimalikku mõju hinnates ning valitud lahendust realiseerides.		
d1751	Keeruliste probleemide lahendamine	Paljusid ja omavahel seotud probleeme või paljusid sarnaseid probleeme sisaldavatele keerulistele probleemidele lahenduse leidmine, selleks probleemi määratledes ja analüüsid, lahendusvõimalusi välja pakkudes, lahenduste võimalikku mõju hinnates ja vali		
d1758	TT probleemide lahendamine			
d1759	Tta probleemide lahendamine			
d177	Otsuste tegemine	Variantide vahel valiku tegemine, valiku realiseerimine ja valiku mõju hindamine, nagu spetsiifilise eseme väljavalimine ja ostmine või ühe ülesande valimine ja täitmine paljude täitmistvajavate seast.		V.a: mõtlemine (d163); probleemide lahendamine (d175)
d179	TT ja Tta teadmiste rakendamine			
d198	TT õppimine ja teadmiste rakendamine			
d199	Tta õppimine ja teadmiste rakendamine			

d2	II PEATÜKK: ÜLDISED ÜLESANDED JA NÕUDED	See peatükk käsitleb ühe või paljude ülesannete täitmist, tavade loomist ja stressiga toimetuleku üldiseid aspekte. Neid võib kasutada koos spetsiifilisemate ülesannete või tegevustega, et identifitseerida ülesannete sooritamise põhjuslikke tunnuseid eri		
d210	Ühe ülesande täitmine	Lihtsate või keeruliste koordineeritud tegevuste sooritamine, mis on seotud ühe ülesande vaimsete või füüsiliste komponentidega, nagu ülesande täitmiseks vajaliku aja, koha ja materjalide ettevalmistamine, ülesande täitmise käigu kindlaksmääramine, ülesan	K.a: lihtsa või keerulise ülesande täitmine; ühe ülesande täitmine kas üksinda või koos teistega	V.a: oskuste omandamine (d155); probleemide lahendamine (d175); otsuste tegemine (d177); paljude ülesannete täitmine (d220)
d2100	Lihtsa ülesande täitmine	Lihtsa ülesande täitmiseks vajaliku aja ja koha ettevalmistamine, alustamine ja korraldamine; lihtsa, ühe põhikomponendiga ülesande täitmine nagu raamatu lugemine, kirja kirjutamine või voodi ülestegemine.		
d2101	Keerulise ülesande täitmine	Keerulise ülesande täitmiseks vajaliku aja ja koha ettevalmistamine, alustamine ja korraldamine; rohkem kui ühe komponendiga keerulise ülesande täitmine, mida võib täita kas üksteise järel või samal ajal, nagu kodus mööbli ümberpaigutamine või koolitöö te		
d2102	Ühe ülesande täitmine üksinda	Lihtsa või keerulise ülesande täitmiseks vajaliku aja ja koha ettevalmistamine, alustamine ja korraldamine; iseseisev ülesande täitmine ja lõpetamine ilma teiste abita.		



d2103	Ühe ülesande täitmine rühmas	Lihtsa või keerulise ülesande täitmiseks vajaliku aja ja koha ettevalmistamine, alustamine ja korraldamine; ülesande täitmine ja lõpetamine koos inimestega, kes osalevad kas mõnes etapis või kogu ülesande lahendamise jooksul.		
d2108	TT ühe ülesande täitmine			
d2109	Tta ühe ülesande täitmine			
d220	Paljude ülesannete täitmine	Lihtsate või keeruliste ja koordineeritud tegevuste sooritamine kas üksteise järel või samaaegselt osadena paljudest terviklikest ja keerulistest ülesannetest.	K.a: paljude ülesannetega tegelemine; paljude ülesannete lõpetamine; paljude ülesannete täitmine kas üksinda või rühmas	V.a: oskuste omandamine (d155); probleemide lahendamine (d175); otsuste tegemine (d177); ühe ülesande täitmine (d210)
d2200	Paljude ülesannetega tegelemine	Paljude ülesannetega tegelemiseks vajaliku aja ja koha ettevalmistamine, alustamine ja korraldamine ning paljude ülesannete koos või üksteise järel käsilevõtmine ja täitmine.		
d2201	Paljude ülesannete lõpetamine	Paljude ülesannete lõpuleviimine kas koos või üksteise järel.		
d2202	Paljude ülesannete täitmine üksinda	Paljude ülesannete täitmiseks vajaliku aja ja koha ettevalmistamine, alustamine ja korraldamine ning paljude ülesannete kas koos või üksteise järel käsilevõtmine ja ilma teiste abita täitmine.		
d2203	Paljude ülesannete täitmine rühmas	Paljude ülesannete täitmiseks vajaliku aja ja koha ettevalmistamine, alustamine ja korraldamine ning paljude ülesannete koos või üksteise järel käsilevõtmine ja täitmine koos teistega, kes osalevad kas mõnes etapis või kõigi ülesannete täitmise ajal.		
d2208	TT paljude ülesannete täitmine			

d2209	Tta paljude ülesannete täitmine			
d230	Igapäevatoimingute tegemine	Lihtsate või keeruliste ja koordineeritud tegevuste sooritamine, mis on seotud igapäevakohustuste ja -toimingute kavandamise, tegemise ja lõpuleviimisega, nagu teatud aja või päeva jooksul tehtavate eraldi tegevuste kavandamine.	K.a: igapäevatoimingute korraldamine ja lõpuleviimine; oma aktiivsuse reguleerimine	V.a: paljude ülesannete täitmine (d220)
d2301	Igapäevatoimingute korraldamine	Lihtsate või keeruliste ja koordineeritud tegevuste sooritamine, et kavandada ja toime tulla igapäevakohustuste või -tegevuste korraldamisega.		
d2302	Igapäevatoimingute lõpuleviimine	Lihtsate või keeruliste ja koordineeritud tegevuste sooritamine, et igapäevakohustusi või -tegevusi lõpule viia.		
d2303	Oma aktiivsuse reguleerimine	Tegevuste ja käitumisviisi valimine, et jätkuks aega ja energiat igapäevategevuste ja -kohustuste täitmiseks.		
d2308	TT igapäevatoimingute tegemine			
d2309	Tta igapäevatoimingute tegemine			
d240	Stressi ja muude psüühiliste koormustega toimetulek	Lihtsa või keerulise ja koordineeritud tegevuse sooritamine, et toime tulla ja kontrollida psüühilist koormust, mida on vaja selliste ülesannete täitmiseks, mis nõuavad suurt vastutust ja kätkevad stressi, häirivaid tegureid või kriisiolukordi, nagu sõidu	K.a: vastutuse võtmine; stressi ja kriisiolukorraga toimetulek	

d2400	Vastutuse võtmine	Lihtsa või keerulise ja koordineeritud tegevuse sooritamine ülesande täitmiseks vajalike kohustustega toimetulekuks, tunnistades nende olulisust.		
d2401	Stressiga toimetulek	Lihtsa või keerulise ja koordineeritud tegevuse sooritamine, et tulla toime ülesande täitmisega seotud pingega, hädaolukordade ja stressiga.		
d2402	Kriisilukorraga toimetulek	Lihtsa või keerulise ja koordineeritud tegevuse sooritamine, et keerulisest olukorrast või suurest ohust üle saada.		
d2408	TT stressi ja muude psüühiliste koormustega toimetulek			
d2409	Tta stressi ja muude psüühiliste koormustega toimetulek			
d298	TT üldised ülesanded ja nõuded			
d299	Tta üldised ülesanded ja nõuded			
d3	III PEATÜKK SUHTLEMINE	See peatükk käsitleb keele, märkide ja sümbolite abil suhtlemise spetsiifilisi ja üldiseid tunnuseid, kaasa arvatud info saamine ja edastamine, vestlemine ning kommunikatsioonivahendite ja -tehnikate kasutamine.		
	Suhtlemine - sõnumite vastuvõtmine (d310-d329)			

d310	Suuliste sõnumite vastuvõtmine suhtlemisel	Suulises kõnes edastatud sõnumi otsese ja ülekantud tähenduse mõistmine, nagu arusaamine, kas öeldu on fakt või idiomaatiline väljend.		
d315	Mitteverbaalsete sõnumite vastuvõtmine suhtlemisel	Peptide, sümbolite või joonistega edastatud sõnumite otsese ja ülekantud tähenduse mõistmine, nagu tõdemine, et laps on väsinud, kui ta oma silmi hõõrub, või et kellade helisemine tähendab, et kusagil on tulekahju.	K.a: kehaliigutuste, üldiste märkide ja sümbolite, jooniste ja fotode tähenduse mõistmine suhtlemisel	
d3150	Kehaliigutuste tähenduse mõistmine suhtlemisel	Näoilmete, käeliigutuste või märkide, kehaasendi või muu kehakeele väljenduse tähenduse mõistmine.		
d3151	Üldiste märkide või sümbolite tähenduse mõistmine suhtlemisel	Üldtuntud märkide ja sümbolite tähenduse mõistmine, nagu liiklusmärkide, hoiatavate sümbolite, nootide või teaduslike tähistete ning piltkujutiste mõistmine.		
d3152	Jooniste ja fotode tähenduse mõistmine suhtlemisel	Jooniste, skeemide, graafiliste või kolmedimensiooniliste kujutiste, graafikute, diagrammide ja fotode tähenduse mõistmine, nagu nt arusaamine sellest, et tõusev joon pikkusdiagrammil näitab lapse kasvamist.		
d3158	TT mitteverbaalsete sõnumite vastuvõtmine suhtlemisel			
d3159	Tta mitteverbaalsete sõnumite vastuvõtmine suhtlemisel			

d320	Viipekeeles edastatud sõnumite vastuvõtmine suhtlemisel	Viipekeeles edastatud sõnumite otsese ja ülekantud tähenduse vastuvõtmine ning mõistmine.		
d325	Kirjutatud sõnumite vastuvõtmine suhtlemisel	Kirjalikult (ka Braille kirjas) edastatud sõnumite otsese ja ülekantud tähenduse mõistmine, nt poliitikasündmuste jälgimine ajalehes või religioosse kirjutise eesmärgist arusaamine.		
d329	TT ja Tta suhtlemine - sõnumite vastuvõtmine			
	Suhtlemine - sõnumite edastamine (d330-d349)			
d330	Rääkimine	Sõnade, lausete ja pikemate suuliste sõnumite väljaütlemine, millel on otsene ja ülekantud tähendus, nagu fakti esitamine või loo jutustamine.		
d335	Mitteverbaalsete sõnumite edastamine	Zestide, sümbolite ja jooniste kasutamine sõnumite edastamiseks, nagu pea raputamine mittenõusoleku väljendamiseks ning pildi või diagrammi joonistamine mingi fakti või keerulise idee edasiandmiseks.	K.a: sõnumite edastamine pestide, märkide, sümbolite, jooniste ja fotode abil	
d3350	Kehakeele kasutamine	Tähenduse edastamine kehaliigutuste, nagu näoilmete (nt naeratuse, kulmukortsutuse, näokrimpsutuse), käeliigutuste ja keha asendite abil (nt embamine tunnete näitamiseks).		

d3351	Märkide ja sümbolite kasutamine	Tähendusliku teabe edastamine märkide ja sümbolite (nt piltkujutised, kurtide keel, teaduslikud sümbolid) ning sümbolite süsteemide abil, nagu noodikirja kasutamine meloodia üleskirjutamiseks.		
d3352	Jooniste ja fotode kasutamine	Tähendusliku teabe edastamine joonistamise, maalimise ja visandamisega ning diagrammide, piltide või fotode tegemine, nagu nt skeemi joonistamine kellelegi mingi koha juhatamisel.		
d3358	TT mitteverbaalsete sõnumite edastamine			
d3359	Tta mitteverbaalsete sõnumite edastamine			
d340	Sõnumite edastamine viipekeeles	Sõnumite otsese ja ülekantud tähenduse edastamine viipekeeles.		
d345	Kirjalikud sõnumid	Sõnumite otsese ja ülekantud tähenduse edastamine kirjalikult, nagu kirja kirjutamine sõbrale.		
d349	TT ja Tta suhtlemine - sõnumite edastamine			
	Vestlus ning kommunikatsioonivahendite ja -tehnikate kasutamine (d350-d369)			

d350	Vestlus	Mõtete ja ideede vahetamise alustamine, ülalhoidmine ja lõpetamine kas kõneldud, kirjutatud, viipekeeles või muus keelevormis kas ühe või mitme tuttava või võõra inimesega ametlikus või mitteametlikus situatsioonis.	K.a: vestluse alustamine, ülalhoidmine ja lõpetamine; ühe või mitme inimesega vestlemine	
d3500	Vestluse alustamine	Dialogi või suhtlemise alustamine, nagu üksteise tutvustamine, tavapäraste tervituste vahetamine ja teema tutvustamine või küsimuste esitamine.		
d3501	Vestluse ülalhoidmine	Dialogi või suhtlemise jätkamine, lisades mõtteid, tutvustades uut teemat või meenutades eelnevalt nimetatud asjaolusid, nagu ka vaheldusrikas rääkimine või märkide edastamine.		
d3502	Vestluse lõpetamine	Dialogi või mõttevahetuse lõpetamine sobivate kokkuvõtivate väljenditega ja arutlusel oleva teema lõpuleviimine.		
d3503	Vestlemine ühe inimesega	Dialogi või mõttevahetuse alustamine, ülalhoidmine, suunamine ja lõpetamine ühe inimesega, nagu nt sõbraga ilmast rääkimine.		
d3504	Vestlemine mitme inimesega	Dialogi või mõttevahetuse alustamine, ülalhoidmine, suunamine ja lõpetamine rohkem kui ühe inimesega, nagu rühmaarutelu alustamine ning selles osalemine.		
d3508	TT vestlus			
d3509	Tta vestlus			
d355	Arutelu	Teema arutelu alustamine, ülalhoidmine ja lõpetamine poolt- ja vastuargumentidega või suuliselt, kirjalikult või muus keelevormis toimuv debatt, millesse on ametlikult või mitteametlikult kaasatud üks või mitu tuttavat või võõrast inimest.	K.a: arutelu ühe või paljude inimestega	

d3550	Arutelu ühe inimesega	Väitluse alustamine, ülalhoidmine, suunamine ja lõpetamine või vaidlus ühe inimesega.		
d3551	Arutelu paljude inimestega	Väitluse alustamine, ülalhoidmine, suunamine ja lõpetamine või vaidlus rohkem kui ühe inimesega.		
d3558	TT arutelu			
d3559	Tta arutelu			
d360	Kommunikatsioonivahendite ja -tehnikate kasutamine	Seadmete, tehnikate ja muude vahendite kasutamine suhtlemisel, nagu nt sõbrale telefoniga helistamine.	K.a: telekommunikatsioonivahendite kasutamine, kirjutamismasinate ja kommunikatsioonitehnikate kasutamine	
d3600	Telekommunikatsioonivahendite kasutamine	Telefonide ja muude seadmete, nagu faksi- või teleksiaparaadi kasutamine sidepidamisvahendina.		
d3601	Kirjutamismasinate kasutamine	Masinate kasutamine kirjutamiseks, nagu kirjutusmasinate, arvutite või Braille kirja seadmete kasutamine sidepidamisvahendina.		
d3602	Kommunikatsioonitehnikate kasutamine	Kommunikatsioonimeetoditega seonduvate tegevuste sooritamine ja ülesannete täitmine, nagu huultelt lugemine.		
d3608	TT kommunikatsioonivahendite ja -tehnikate kasutamine			
d3609	Tta kommunikatsioonivahendite ja -tehnikate kasutamine			
d369	TT ja Tta vestlemine ning kommunikatsioonivahendite ja -tehnikate kasutamine			



d398	TT suhtlemine			
d399	Tta suhtlemine			
d4	IV PEATÜKK LIIKUVUS	See peatükk käsitleb liikumist, kehaasendit ja selle muutmist, keha asukoha muutmist; esemete kandmist, liigutamist või kasutamist; kõndimist, jooksmist või ronimist ja mitmesuguste transpordivahendite kasutamist.		
	Kehaasendi muutmine ja säilitamine (d410-d429)			
d410	Keha põhiasendi muutmine	Ühest kehaasendist teise üleminek ja liikumine ühest kohast teise, nagu toolilt tõusmine, et voodisse pikali heita, põlvili või kükki laskumine ning püstitõusmine.	K.a: kehaasendi muutmine pikali-, kükk-, põlvili-, iste- või püstiasendist, kummardumine või keha raskuskeskme nihutamine	V.a: enda ühest kohast teise nihutamine (d420)
d4100	Pikaliheitmine	Lamamisasendisse minek ja tõusmine või horisontaalse kehaasendi suvaline muutmine, nagu püstitõusmine või istumine.	K.a: kurnatult maha langema	
d4101	Kükitamine	Iste- või kükkasendisse minek, nii et põlved on tihedalt koos või istutakse kandadel, nagu nt on vaja ilma istmeta käimla kasutamisel, või kehaasendi muutmine kükkasendist erinevaks, nagu nt püstitõusmine.		
d4102	Põlvitamine	Põlvililaskumine, nii et keha toetavad põlved ja painutatud jalad, nagu nt palvetamisel, või kehaasendi muutmine põlvitamisest erinevaks, nagu nt püstitõusmine.		
d4103	Istumine	Isteasendisse minek ning kehaasendi muutmine istumisest erinevaks, nagu püstitõusmine või pikaliheitmine.	K.a: painutatud või ristatud jalgadega isteasendisse laskumine; jalgadega põrandale toetudes või toetumata isteasendi võtmine	

d4104	Püstitõusmine	Püstitõusmine või kehaasendi muutmine püstiseisemisest erinevaks, nagu nt pikaliheitmine või istumine.		
d4105	Kummardumine	Keha allapoole või küljele kallutamine, nagu kummarduse tegemisel või mingi maasoleva esemeni küünitamisel.		
d4106	Keha raskuskeskme nihutamine	Istumisel, seismisel või lamamisel keharaskuse sättimine või üleviimine ühest asendist teise siirdumisel, nagu nt seismisel keharaskuse üleviimine ühelt jalalt teisele.		V.a: enda ühest kohast teise nihutamine (d420); käimine (d450)
d4108	TT keha põhiasendi muutmine			
d4109	Tta keha põhiasendi muutmine			
d415	Kehaasendi säilitamine	Olukorrale vastavas asendis püsimine, nagu nt töö- või koolis iste- või püstiasendi säilitamine.	K.a: pikali-, kükk-, põlvili-, iste- ja püstiasendi säilitamine	
d4150	Pikaliasendi säilitamine	Vajaliku aja jooksul pikaliasendis püsimine, nagu nt kõhuliasendis voodis lamamine.	K.a: kõhuli-, selili- või külliasendis püsimine	
d4151	Kükkasendi säilitamine	Vajaliku aja jooksul kükkasendis püsimine, nagu nt põrandal kükitamine.		
d4152	Põlviliasendi säilitamine	Vajaliku aja jooksul põlviliasendis püsimine, nii et keha toetavad põlved ja painutatud jalad, nagu nt kirikus palvetamise ajal.		
d4153	Isteasendi säilitamine	Vajaliku aja jooksul kas istmel või põrandal isteasendis püsimine, nagu nt koolipingis või laua taga istumine.	K.a: istumine kas sirgete või ristatud jalgadega, jalad toetamas või ilma jalgade toeta	
d4154	Püstiasendi säilitamine	Vajaliku aja jooksul püstiasendis püsimine, nagu nt järjekorras seismisel.	K.a: seismine kallakul, libadal või kõval pinnal	
d4158	TT kehaasendi säilitamine			
d4159	Tta kehaasendi säilitamine			

d420	Enda ühest kohast teise nihutamine	Liikumine ühelt pinnalt teisele kehaasendit muutmata, nagu enda libistamine mööda pinki või voodist toolile.	K.a: enda teisaldamine istudes või lamades	V.a: keha põhiasendi muutmine (d410)
d4200	Enda ühest kohast teise nihutamine istudes	Isteasendis enda ühelt istmelt teisele libistamine kas samal või eri tasandil, nagu enda toolilt voodisse libistamine.	K.a: enda toolilt teisele istmele või nt tualetipotile nihutamine; enda ratastoolist autoistmele libistamine	V.a: keha põhiasendi muutmine (d410)
d4201	Enda ühest kohast teise nihutamine lamades	Nihkumine ühest lamamiskohast teise, kas samal või eri tasandil, nagu enda ühest voodist teise libistamine.		V.a: keha põhiasendi muutmine (d410)
d4208	TT enda ühest kohast teise nihutamine			
d4209	Tta enda ühest kohast teise nihutamine			
d429	TT ja Tta kehaasendi muutmine ja säilitamine			
	Esemete kandmine, liigutamine ja käsitsemine (d430-d449)			
d430	Esemete tõstmine ja kandmine	Eseme ülesvõtmine või ühest kohast teise panemine, nagu tassi tõstmine või lapse ühest toast teise kandmine.	K.a: tõstmine; kätel, käsivartel, õlgadel, puusal, seljal või pealael kandmine; maha panemine	
d4300	Tõstmine	Eseme ülesvõtmine, et seda madalamalt kõrgemale tõsta, nagu klaasi tõstmisel laualt.		
d4301	Kättega kandmine	Kättega eseme ühest kohast teise viimine või kandmine, nagu nt joogiklaasiga kõndimine või kohvri kandmine.		

d4302	Käsivartel kandmine	Käte ja käsivartega eseme ühest kohast teise viimine või kandmine, nagu nt lapse kandmine kätel.		
d4303	Õlgadel, puusal ja seljal kandmine	Eseme ühest kohast teise viimine või kandmine, kasutades õlgu, puusa või selga või neid kombineerides, nagu nt suure paki kandmine.		
d4304	Pealael kandmine	Eseme ühest kohast teise viimine või kandmine pead kasutades, nagu nt veeanuma kandmine pealael.		
d4305	Esemete mahapanemine	Käte, käsivarte või muude kehaosade kasutamine eseme mingile pinnale või kohale mahapanemiseks, nagu veeanuma maapinnale panemisel.		
d4308	TT tõstmine ja kandmine			
d4309	Tta tõstmine ja kandmine			
d435	Esemete liigutamine alajäsemetega	Koordineeritud tegevuse sooritamine jalalabasid ja jalgu kasutades, mille eesmärgiks on eseme liigutamine, nagu jalaga palli löömine või jalgratta pedaalide sõtkumine.	K.a: jalgadega lükkamine ja löömine	
d4350	Jalgadega lükkamine	Jalalabade ja jalgade kasutamine esemele surve avaldamiseks, et seda eemale tõugata, nagu nt tooli jalaga kõrvale lükkamine.		
d4351	Jalgadega löömine	Jalgade kasutamine millegi liikumapanemiseks, nagu palli tõukamisel.		
d4358	TT esemete liigutamine alajäsemetega			
d4359	Tta esemete liigutamine alajäsemetega			

d440	Käte täppisliigutused	Koordineeritud tegevuse sooritamine esemete puudutamisel, kättevõtmisel, käsitlemisel ja lahtilaskmisel, kasutades labakäsi, sõrmi ja põialt, nt kui on vaja münte laualt võtta, telefoninumbrit valida või nuppu keerata.	K.a: ülesvõtmine, haaramine, käsitlemine ja lahtilaskmine	V.a: esemete tõstmine ja kandmine (d430)
d4400	Ülesvõtmine	Väikese eseme võtmine või tõstmine käte ja sõrmedega, nagu pliiatsi võtmine.		
d4401	Haaramine	Ühe või mõlema käe kasutamine millegi haaramiseks ja hoidmiseks, nagu tööriista või ukseingi haaramisel.		
d4402	Käsitsemine	Sõrmede ja käte abil millegi kontrollimine, suunamine või juhtimine, nagu müntide või muude väikeste esemete kasutamisel.		
d4403	Lahtilaskmine	Sõrmede ja käte kasutamine millegi lahti- või vabakslaskmiseks, nii et see kas kukub või muudab asendit, nagu mingi riietuseseme kukkuda laskmisel.		
d4408	TT käte täppisliigutused			
d4409	Tta käte täppisliigutused			
d445	Käte ja käsivarte kasutamine	Koordineeritud tegevuse sooritamine, mida on vaja esemete liigutamiseks või nende käsitlemiseks käte ja käsivarte abil, nagu uksekäepideme pööramisel või eseme viskamisel ja püüdmisel.	K.a: esemete tõmbamine või tõukamine; millegi järele küünitamine; käte või käsivartega pööramine või keeramine; viskamine; püüdmine	V.a: käte täppisliigutused (d440)
d4450	Tõmbamine	Sõrmede, käte ja käsivarte kasutamine eseme enda poole tõmbamiseks või selle ühest kohast teise liigutamiseks, nagu ukse kinnitõmbamine.		
d4451	Tõukamine	Sõrmede, käte ja käsivarte kasutamine millegi endast eemale lükkamiseks või selle ühest kohast teise liigutamiseks, nagu looma tõrjumisel.		

d4452	Küünitamine	Väljasirutatud käte ja käsivarte kasutamine millegi puudutamiseks või haaramiseks, nagu küünitamine üle laua või koolipingi raamatu järele.		
d4453	Käte või käsivartega pööramine või keeramine	Sõrmede, käte ja käsivarte kasutamine eseme pöörlemapanemiseks, pööramiseks või painutamiseks, nagu töö- või tarberiistade kasutamisel.		
d4454	Viskamine	Sõrmede, käte ja käsivarte kasutamine millegi tõstmiseks ja mõningase jõuga läbi õhu heitmiseks, nagu nt palli viskamine.		
d4455	Püüdmine	Sõrmede, käte ja käsivarte kasutamine liikuva eseme haaramiseks, et seda peatada ja kätte saada, nagu nt palli püüdmine.		
d4458	TT käte ja käsivarte kasutamine			
d4459	Tta käte ja käsivarte kasutamine			
d449	TT ja Tta esemete kandmine, liigutamine ja käsitsemine			
	Käimine ja liikumine (d450-d469)			
d450	Käimine	Jalgsi liikumine mingil pinnal, sammhaaval, nii et üks jalg on alati maapinnal, nagu jalutamisel, lonkimisel, edasi-, tagasi- või külgsuunas liikumisel.	K.a: lühikeste või pikkade vahemaade käimine; mitmesugustel pindadel käimine; takistustest möödumine	V.a: Enda ühest kohast teise nihutamine (d420); muul viisil liikumine (d455)
d4500	Lühikeste vahemaade käimine	Alla kilomeetri käimine, nagu ruumis või koridoris, hoone sees või sellest veidi eemal käimine.		
d4501	Pikkade vahemaade käimine	Üle kilomeetri käimine, nagu läbi küla või linna, ühest külast teise või mööda lagendikke käimine.		

d4502	Mitmesugustel pindadel käimine	Kaldpinnal, ebatasasel või liikuval pinnal käimine, nagu rohul, kruusal, jääl ja lumel või laeval, rongis või muus sõidukis kõndimine.		
d4503	Takistustest möödumine	Liikuvate ja seisvate esemete, inimeste, loomade ja sõidukite vältimiseks vajaliku tee valimine, nagu turuplatsil või poes käimine, ümber või läbi tänavaliikluse või muude rahvarohkete alade minemine.		
d4508	TT kõndimine			
d4509	Tta kõndimine			
d455	Muul viisil liikumine	Kogu keha muul viisil kui käimine ühest kohast teise viimine, nagu kaljul ronimine või piki tänavat jooksmine, hüppamine, spurtimine, hüppamine, kukerpallitamine või ümber takistuste jooksmine.	K.a: roomamine, ronimine, jooksmine, sõrkimine, hüppamine ja ujumine	V.a: enda ühest kohast teise nihutamine (d420); käimine (d450)
d4550	Roomamine	Keha viimine kõhuliasendis ühest kohast teise käte, käsivarte ja põlvede abil.		
d4551	Ronimine	Keha viimine üles- või allapoole üle pindade või esemete, nagu treppidel, redelitel, kaljudel/kividel, astmetel, kõnniteeservadel või muudel esemetel ronimine.		
d4552	Jooksmine	Kiirete sammudega edasiliikumine, nii et mõlemad jalad võivad samal ajal maast lahti olla.		
d4553	Hüppamine	Jalgu painutades ja sirutades maast ülespoole liikumine, nagu ühel jalal hüppamine, hüplemine, kepslemine ja vette hüppamine või sukeldumine.		
d4554	Ujumine	Jäsemete ja kehaliigutuste abil vees liikumine ilma põhja toetumata.		
d4558	TT muul viisil liikumine			

d4559	Tta muul viisil liikumine			
d460	Mitmesugustes kohtades liikumine	Eri kohtades ja olukordades liikumine ning käimine, nagu kõndimine tubades või mööda linnatänavat.	K.a: kodus liikumine, treppidest üles-alla ronimine, roomamine; muudes hoonetes (mitte kodus) ning kodust ja muudest hoonetest väljaspool käimine ja liikumine	
d4600	Kodus liikumine	Oma kodus, toas, tubade vahel ja kogu elamus või ümbruskonnas käimine ja liikumine.	K.a: ühelt korruselt teisele, rõdule, hoovi, trepikotta või aeda minemine	
d4601	Muudes hoonetes liikumine (mitte kodus)	Väljaspool kodu asuvates hoonetes käimine ja ringiliikumine, nagu nt teiste inimeste kodudes, teistes eramutes, era-, ametkondlikes või üldkasutatavates hoonetes ja nende juurde kuuluval territooriumil liikumine.	K.a: hoonete ja nende juurde kuuluva territooriumi kõigis osades, eri korrustel, nii sees- kui ka väljaspool era- ja üldkasutatavaid hooneid ning nende ümber liikumine	
d4602	Kodust ja muudest hoonetest väljaspool liikumine	Kodust või muudest hoonetest kaugel või lähedal liikumine ilma oma või ühiskondlikku transpordivahendit kasutamata, nagu pikkade või lühikeste vahemaade käimine linnas või külas.	K.a: ümbruskonna, linna, küla või suurlinna tänavatel kõndimine või liikumine; liikumine linnade või kaugemate sihtpunktide vahel ilma transpordivahendit kasutamata	
d4608	TT mitmesugustes kohtades liikumine			
d4609	Tta mitmesugustes kohtades liikumine			
d465	Abivahenditega liikumine	Liikumine ühest kohast, ruumist või pinnalt teise, kasutades eriseadmeid, mis on ette nähtud liikumise hõlbustamiseks või muude liikumisvõimaluste loomiseks, nagu uiskude, suuskade või sukeldumistehnika kasutamisel või ratas- või kõndimistoolis tänaval li		V.a: enda ühest kohast teise nihutamine (d420); käimine (d450); muul viisil liikumine (d455); liiklusvahendi kasutamine (d470); liiklusvahendi juhtimine (d475)
d469	TT ja Tta käimine ja liikumine			



	Liiklusvahendi abil liikumine (d470-d489)			
d470	Liiklusvahendi kasutamine	Liiklusvahendi kasutamine reisijana, nagu autos, bussis, rikõakaarikus, sõudepaadis, loomveokil, taksos, bussis, rongis, trammis, metroos, laevas või lennukis kaasreisijaks olemine.	K.a: inimjõul liikuva sõiduki kasutamine; motoriseeritud era- või ühistranspordi kasutamine	V.a: abivahenditega liikumine (d465); liiklusvahendi juhtimine (d475)
d4700	Inimjõul liikuva sõiduki kasutamine	Ühe või mitme inimese jõul liikuva transpordivahendiga liikumine, nagu rikõakaarikus või sõudepaadis sõitmine.		
d4701	Motoriseeritud eratranspordi kasutamine	Eravaldues oleva mootorsõiduki kasutamine reisijana maal, merel või õhus liikumiseks, nagu takso, eralennuki või -laevaga sõitmisel.		
d4702	Motoriseeritud ühistranspordi kasutamine	Ühiskondlikuks kasutamiseks mõeldud mootorsõiduki reisijana maal, merel või õhus liikumine, nagu bussi, trammi, rongi, metroo või lennuki reisijaks olemine.		
d4708	TT liiklusvahendi kasutamine			
d4709	Tta liiklusvahendi kasutamine			
d475	Liiklusvahendi juhtimine	Sõidukit või sõidukit vedavat looma endale sobivas suunas juhtima või mingit liiklusvahendit, nagu autot, jalgratast, paati või loomveokit juhtima.	K.a: inimjõul liikuva liiklusvahendi, mootorsõiduki, loomveoki juhtimine	V.a: abivahenditega liikumine (d465); liiklusvahendi kasutamine (d470)
d4750	Inimjõul liikuva liiklusvahendi juhtimine	Inimjõul liikuva sõiduki, nagu jalgratta, kolmratta või sõudepaadi juhtimine.		
d4751	Mootorsõiduki juhtimine	Mootoriga sõiduki, nagu auto, mootorratta, mootorpaadi või lennuki juhtimine.		
d4752	Loomveoki juhtimine	Loomajõul liikuva sõiduki, nagu hobukaariku või -vankri juhtimine.		

d4758	TT liiklusvahendi juhtimine			
d4759	Tta liiklusvahendi juhtimine			
d480	Loomadega ratsutamine	Looma, nagu hobuse, härja, kaameli või elevanti seljas sõitmine.		V.a: liiklusvahendi juhtimine (d475); puhkus ja vaba aeg (d920)
d489	TT ja Tta liiklusvahendi abil liikumine			
d498	TT liikuvus			
d499	Tta liikuvus			
d5	V PEATÜKK ENESEHOOLDUS	See peatükk käsitleb enesehooldust, enda pesemist ja kuivatamist, oma keha ja kehaosade eest hoolitsemist, riietumist, söömist ja joomist ning oma tervise eest hoolitsemist üldse.		
d510	Enda pesemine	Kogu keha või kehaosade pesemine ja kuivatamine vett ning sobivaid pesemis- ja kuivatusvahendeid ning -meetodeid kasutades, nagu duši all või vanniskäimine, käte, jalgade, näo ja juuste pesemine ning käterätiga kuivatamine.	K.a: kehaosade ja kogu keha pesemine; enda kuivatamine	V.a: kehaosade hooldus (d520); tualettruumi toimingud (d530)
d5100	Kehaosade pesemine	Vee, seebi ja muude vahendite kasutamine kehaosade, nagu käte, näo, jalgade, küünte ja juuste pesemiseks.		
d5101	Kogu keha pesemine	Vee, seebi ja muude ainete kasutamine kogu keha puhastamiseks, nagu vannis või duši all käimisel.		
d5102	Kuivatamine	Käteräti või muude kuivatusvahendite kasutamine ühe või mitme kehaosa või kogu keha kuivatamiseks, nagu pärast pesemist.		
d5108	TT enda pesemine			
d5109	Tta enda pesemine			

d520	Kehaosade hooldus	Hoolitsemine selliste kehaosade eest, mis nõuavad rohkemat kui pesemist ja kuivatamist, nagu nahk, nägu, hambad, juuksed, küüned ja suguelundid.	K.a: naha, hammaste, juuste, sõrme- ja varbaküünte eest hoolitsemine	V.a: enda pesemine (d510); tualettruumi toimingud (d530)
d5200	Nahahooldus	Naha struktuuri ja niiskuse eest hoolitsemine, nagu nahapaksendite või konnasilmade eemaldamine ja niisutusvedelike või kosmeetikavahendite kasutamine.		
d5201	Hammaste hooldus	Suuhügieeni järgimine, nagu hammaste pesemine, hambaniidi kasutamine ja hambaproteesi või -klambrite hooldus.		
d5202	Juuste hooldus	Juuste ja näokarvade hooldus, nagu kammimine, soengu tegemine, raseerimine või lõikamine.		
d5203	Sõrmeküünte hooldus	Sõrmeküünte puhastamine, lõikamine või poleerimine.		
d5204	Varbaküünte hooldus	Varbaküünte puhastamine, lõikamine või poleerimine.		
d5208	TT kehaosade hooldus			
d5209	Tta kehaosade hooldus			
d530	Tualettruumi toimingud	Jääkainete (menstruaaleritised, uriin, roe) eritamise ettevalmistamine, eritamine ning seejärel enda puhastamine.	K.a: urineerimis- ja roojamisvajaduse reguleerimine ning menstruatsiooniaegne hügieen	V.a: enda pesemine (d510); kehaosade hooldus (d520)
d5300	Urineerimise reguleerimine	Urineerimise ettevalmistamine ja korraldamine, nagu urineerimisvajaduse tunnetamine, sobiva koha valimine ja sinna minek, sobiva asendi võtmine, riiete sättimine enne ja pärast urineerimist ning enda puhastamine pärast seda.		

d5301	Defekatsiooni reguleerimine	Roojamise ettevalmistamine ja korraldamine, nagu roojamisvajaduse tunnetamine, sobiva koha valimine ja sinna minek, sobiva asendi võtmine, riiete sättimine enne ja pärast roojamist ning enda puhastamine pärast seda.		
d5302	Menstruatsiooniaegne hooldus	Menstruatsiooniga seonduvad ettevalmistused ja tegutsemine, nagu menstruatsiooni ettenägemine ning hügieenisidemete ja -tampoonide kasutamine.		
d5308	TT tualettruumi toimingud			
d5309	Tta tualettruumi toimingud			
d540	Riietumine	Koordineeritud järjestikune tegevus riiete selga- ja jalanõude jalgapanekul ning nende äravõtmisel vastavalt kliima- ja sotsiaalingimustele, nagu särkide, seelikute, pluuside, pükste, aluspesu, saride, kimonote, sukkepükste, mütside, kinnaste, mantlite, k	K.a: riiete selga- ja jalanõude jalgapanek ning äravõtmine ja sobiva riietuse valimine	
d5400	Riiete selgapanek	Koordineeritud järjestikune tegevus eri kehaosade riietega katmisel, nagu riiete üle pea, üle käte ja õlgade tõmbamisel ning all- ja ülakeha riidessepanemisel; kinnaste kätte- ja peakatete pähepanekul.		
d5401	Riiete äravõtmine	Koordineeritud järjestikune tegevus riiete eri kehaosadelt äravõtmisel, nagu nende üle pea tõmbamisel ja riiete eemaldamisel kätelt, õlgadelt, üla- ja allkehalt; kinnaste käest- ja peakatete peastvõtmisel.		

d5402	Jalanõude jalgapanek	Sokkide, sukkade ja jalanõude jalgapanekuks vajalike koordineeritud liigutuste sooritamine.		
d5403	Jalanõude jalastvõtmine	Sokkide, sukkade ja jalanõude jalastvõtmiseks vajalike koordineeritud liigutuste sooritamine.		
d5404	Sobiva riietuse valimine	Oma ühiskonna- ja kultuuritavade, nähtavate ja nähtamatute riietumistavade järgimine ning kliimatingimustele vastav riietumine.		
d5408	TT riietumine			
d5409	Tta riietumine			
d550	Söömine	Koordineeritud tegevus ja nõuete täitmine ettetoodud toidu söömisel, selle suhviimisel ja oma kultuurile vastavalt sobival viisil kasutamisel, murdes või lõigates toitu tükkideks, avades pudeleid või konservikarpe, kasutades söögiriistu, einestades, naut		V.a: joomine (d560)
d560	Joomine	Jooginõu kättevõtmine, suu juurde viimine ja joomine oma kultuurile sobival moel, segades, liigutades ja kallates joodavat vedelikku, avades pudeleid või konservikarpe, juues läbi kõrre või juues voolavat vett kas kraanist või allikast; rinnapiima joomine		V.a: söömine (d550)
d570	Oma tervise eest hoolitsemine	Oma füüsilise mugavuse, tervise ja füüsilise ning vaimse heaolu tagamine, nagu tasakaalustatud dieedi pidamine, sobiv kehaline koormus, sobiva temperatuuri säilitamine, terviseriskide vältimine, seksi turvalisuse järgimine, k.a kondoomi kasutamine, vaktsi	K.a: oma füüsilise mugavuse eest hoolitsemine; dieedipidamine ja hea vormi säilitamine; oma tervise hoidmine	
d5700	Oma füüsilise mugavuse eest hoolitsemine	Teadlik enda eest hoolitsemine, tagades keha mugava asendi, sobiva valguse ja vältides palavus- või külmatunnet.		

















































































































































































































### 4.3 Tegutsemise ja osaluse kodeerimine

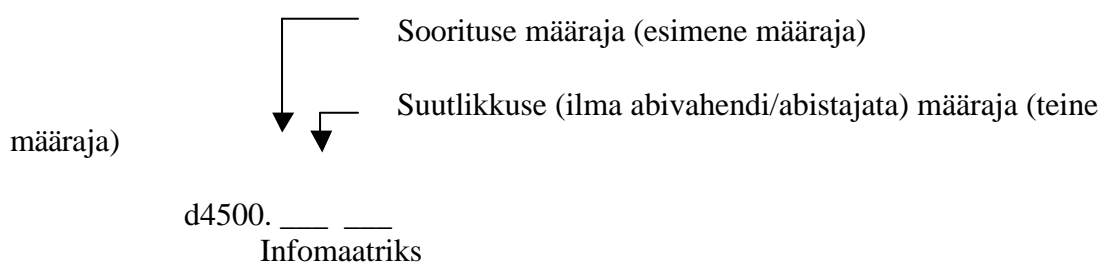
#### Definitsioonid

**Tegutsemine** on ülesande täitmine või tegevuse sooritamine indiviidi poolt. **Osalus** on indiviidi kaasatus elulisse situatsiooni. **Tegutsemispiirangud** on raskused, mida indiviid võib tegutsemisel kogeda. **Osaluspiirangud** on probleemid, millega indiviid võib elulistes situatsioonides kokku puutuda.

Tegutsemise ja osaluse klassifikatsioon koosneb ühest valdkondade loetelust.

#### Suutlikkuse ja soorituse määrajate kasutamine

Tegutsemise ja osaluse kodeerimiseks on kaks määrajat: *soorituse* määraja, mis on esimesel numbrikohal pärast eralduspunkti, ja *suutlikkuse* määraja, mis on teisel numbrikohal pärast eralduspunkti. Tegutsemise ja osaluse loetelu jaotist tähistav kood ning kaks määrajat moodustavad standardse infomaatriksi.



Soorituse määraja kirjeldab, mida indiviid oma tegelikus ümbruses teeb. Kuna tegelik ümbrus tähendab ka sotsiaalset tausta, võib selle määrajaga registreeritud sooritust mõista ka kui inimeste “kaasatust elulisse situatsiooni” või “läbielatud kogemust” tegelikus elukeskkonnas, mis hõlmab keskkonnategureid – s.t kõiki füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku keskkonna aspekte. Seega saab tegeliku ümbruse tunnusjooni kodeerida Keskkonnategurite klassifikatsiooni järgi.

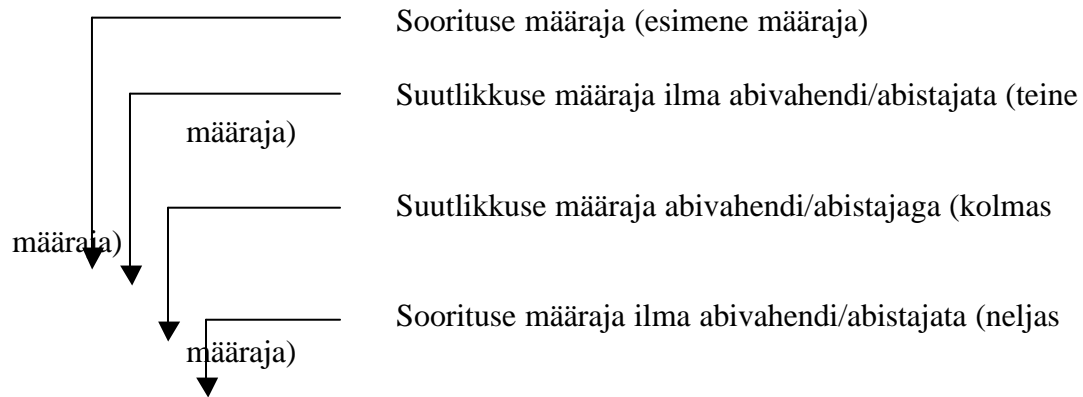
Suutlikkuse määraja kirjeldab indiviidi võimet ülesannet täita või tegevust sooritada. Selle tarindi eesmärk on näidata kõrgeimat võimalikku funktsioneerimistasandit, milleni isik võib mingis valdkonnas sellel momendil jõuda. Et indiviidi kogu võimekust hinnata, peaks olema “standardiseeritud” keskkond, neutraliseerimaks erinevate keskkonnatingimuste mitmesugust mõju indiviidi võimekusele. See standardiseeritud keskkond võib olla: a) tegelik keskkond, mida tavaliselt kasutatakse testides suutlikkuse hindamiseks, või b) kui see ei ole võimalik, siis oletuslik keskkond, millel eeldatakse olevat ühesugune mõju. Seda keskkonda võib nimetada “tüüpiliseks” või “standardseks” keskkonnaks. Seega peegeldab suutlikkuse mõiste indiviidi võimekust täpsustatud keskkonnatingimustes. See täpsustamine peab olema sama kõigi inimeste jaoks kõigis riikides, võimaldamaks rahvusvahelist võrdlust. Et olla täpne, tuleb tüüpilise või standardkeskkonna tunnusjooni kodeerida Keskkonnategurite jao järgi. Erinevus suutlikkuse ja soorituse vahel peegeldab erinevust tegeliku ja tüüpilise keskkonna mõju vahel, andes seega kasulikku teavet selle kohta, mida indiviidi ümbruses saaks teha, et tema sooritust parandada.

Tavaliselt kasutatakse abistamist välistavat suutlikkuse määrajat selleks, et kirjeldada indiviidi tegelikku võimekust, mida ei suurenda ei tehniline abivahend ega ka isiklik abistaja. Kuna soorituse määraja lähtub indiviidi tegelikust ümbrusest, siis on abivahendite, isikliku abistaja või takistavate tegurite olemasolu otseselt jälgitav.

Hõlbustava või takistava teguri olemust saab kirjeldada Keskkonnategurite klassifikatsiooni kasutades.

#### *Fakultatiivsed määrajad*

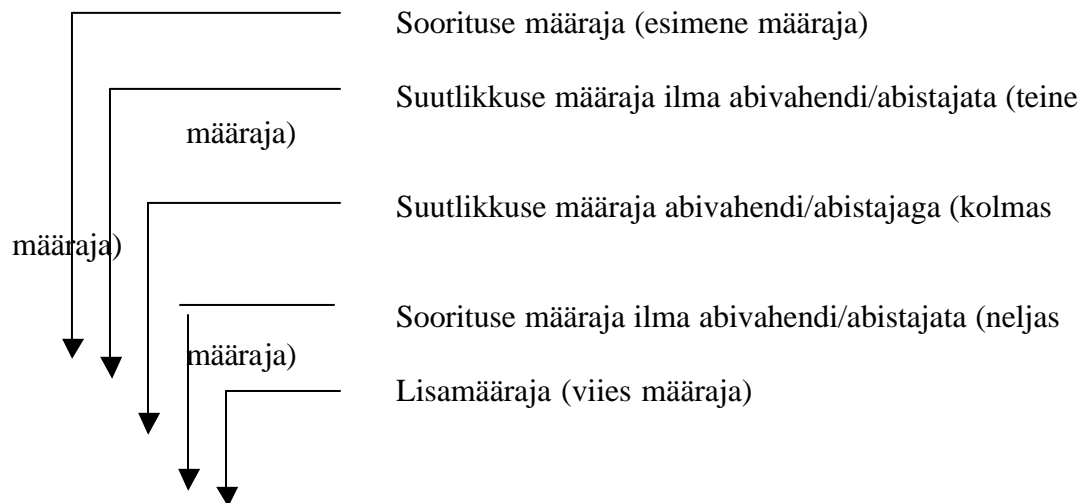
Kolmas ja neljas (fakultatiivne) määraja annab kasutajatele võimaluse kodeerida suutlikkust abistamise korral ja sooritust siis, kui abivahendit/abistajat ei ole.



d4500. \_\_\_\_\_  
Info-  
maatriks      Fakultatiivne

#### *Lisamäärajad*

Viies numbrikoht on jäetud määrajatele, mida tulevikus võib välja töötada, nagu nt kaasatuse või subjektiivse rahulolu määraja.



d4500. \_\_\_\_\_  
Info-  
maatriks      Fakultatiivne      Lisamääraja (väljatöötamisel)

Nii suutlikkuse kui ka soorituse määrajaid võib edaspidi kasutada kas koos või ilma abivahendi või isikliku abistajata ja vastavuses järgmiste astmetega, kus II tasandi valdkonna numbri asemel on xxx:

xxx.0 EI OLE probleemi  
 xxx.1 KERGE probleem  
 xxx.2 MÕÕDUKAS probleem  
 xxx.3 RASKE probleem  
 xxx.4 TÄIELIK probleem  
 xxx.8 täpsustamata  
 xxx.9 ei ole rakendatav

Millal kasutada soorituse määrajat ja millal suutlikkuse määrajat?

Mõlemat määrajat võib kasutada klassifikatsiooni kõigi jaotiste korral. Nende määrajatega edastatav info on aga erinev. Kui samaaegselt kasutatakse mõlemat määrajat, on tulemuseks kahe tarindi ühendus, nt:

d4500.2 1 → d4500.2 \_  
 d4500.\_ 1

Kui rakendatakse vaid üht määrajat, siis kasutamata ruumi ei tule täita numbritega .8 või .9, vaid see tuleb tühjaks jätta, sest need mõlemad numbrid tähistavad tegelikke hindamisväärtusi ja nende märkimine tähendab, et kasutati mõlemat määrajat.

*Näited kahe määraja kasutamise kohta*

d4500 Lühikeste vahemaade käimine

*Soorituse määraja* jaoks tähendab see valdkond jalgsi liikumist inimese tegelikus ümbruses, nagu nt erinevatel pindadel ja tingimustes, kepi, käimisraami või muu abivahendiga alla ühe kilomeetri. Näiteks inimese sooritust, kes kaotas oma jala tööõnnetuses ja sellest ajast alates on kasutanud keppi, aga kellel on liikumisega mõõdukaid probleeme, kuna naabruses olevad kõnniteed on väga kõrged ja libedad, võib kodeerida järgmiselt:

d4500.2 \_ mõõdukas soorituspiirang lühikeste vahemaade käimisel

*Suutlikkuse määraja* jaoks peegeldab see valdkond indiviidi võimet ilma abita liikuda. Et neutraliseerida ümbruse mitmesugust mõju, tuleb indiviidi võimekust hinnata “standardiseeritud” keskkonnas. See standardkeskkond võib olla: a) tegelik keskkond, mida tavaliselt kasutatakse testides suutlikkuse hindamiseks, või b) kui see ei ole võimalik, siis oletuslik keskkond, millel eeldatakse olevat ühesugune mõju. Näiteks ülalmainitud isiku tegelik liikumisvõime ilma kepita ja standardkeskkonnas (kus on ühetasased ja mittelibedad pinnad) oleks väga väike. Seetõttu tuleks selle inimese suutlikkust kodeerida järgmiselt:

d4500.\_ 3 raske suutlikkuspiirang lühikeste vahemaade käimisel

Klassifikatsiooni kasutajad, kes soovivad soorituse või suutlikkuse määraja korral tegelikku või standardkeskkonda määratlada, peaksid kasutama Keskkonnategurite

klassifikatsiooni (vt allpool p.3 Keskkonnategurite kodeerimisvõimalused, kolmas võimalus)

#### **4.4 Keskkonnategurite kodeerimine**

##### *Definitsioonid*

**Keskkonnategurid** moodustavad füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku keskkonna, milles inimesed elavad.

##### *Keskkonnategurite kasutamine*

Keskkonnategurid on RFK II osa (Taustategurid) jagu. Keskkonnategureid tuleb jälgida iga funktsioneerimisvõime puhul eraldi ja neid tuleb kodeerida vastavalt ühele neist võimalustest, mis on toodud eespool p.3 juures.

Keskkonnategureid tuleb kodeerida selle inimese seisukohast, kelle seisundit kirjeldatakse. Näiteks ilma ääriseta kõnniteed võib kodeerida ratastoolikasutaja jaoks hõlbustava tegurina, pimedada inimese jaoks aga takistava tegurina.

Määraja osutab, millises ulatuses on mingi tegur hõlbustav või takistav. On palju põhjuseid, miks mingi keskkonnategur võib olla kas hõlbustav või takistav ja millisel määral. Hõlbustavate tegurite juures peab klassifikatsiooni kasutaja meeles pidama selliseid aspekte nagu ressursi kättesaadavus, kas juurdepääs sellele on kindel või muutuv, on see hea või halva kvaliteediga jne. Takistavate tegurite puhul võib olla oluline, kui sageli mingi tegur inimest takistab, kas takistus on suur või väike, välditav või vältimatu. Samuti tuleks meeles pidada, et keskkonnategur võib olla takistav tegur kas oma olemasolu tõttu (nt negatiivsed hoiakud vaegustega inimeste suhtes) või oma puudumise tõttu (nt vajaliku teenuse kättesaamatus). Keskkonnategurite mõju eri terviseolukordadega inimestele on mitmesugune ja keeruline ning tahaks loota, et tulevikus tehtavad uuringud võimaldavad seda vastastikust mõju paremini mõista ja võimalik, et need näitavad teise määraja kasulikkust nende tegurite jaoks.

Vahel võib keskkonnategurite eri rühmi kirjeldada selliste üldiste terminitega nagu vaesus, areng, maa- või linnatingimused või ühiskondlik rikkus. Klassifikatsioonis selliseid kokkuvõtvaid määratlusi ei kohta. Kasutaja peaks pigem eraldama neid moodustavad tegurid ja siis need kodeerima. Jällegi tuleb nentida, et on vaja täiendavaid uuringuid, et teha kindlaks, kas need kokkuvõtvaid määratlused koosnevad selgetest ja konsekventsetest keskkonnategurite rühmadest.

##### *Esimene määraja*

Järgnevalt on toodud määraja negatiivsed ja positiivsed astmed, mis tähistavad ulatust, milleni keskkonnategur mõjub takistava või hõlbustava tegurina. Eralduspunkti (.) kasutamine tähistab takistavat tegurit ning selle asemel plussmärk (+) tähistab hõlbustavat tegurit, nagu allpool näidatud:

xxx.0 EI OLE takistavat tegurit	xxx+0 EI OLE hõlbustavat tegurit
xxx.1 KERGE takistav tegur	xxx+1 KERGE hõlbustav tegur
xxx.2 MÕÕDUKAS takistav tegur	xxx+2 MÕÕDUKAS hõlbustav tegur
xxx.3 RASKE (OLULINE) takistav tegur	xxx+3 OLULINE hõlbustav tegur
xxx.4 TÄIELIK takistav tegur	xxx+4 TÄIELIK hõlbustav tegur
xxx.8 täpsustamata takistav tegur	xxx+8 täpsustamata hõlbustav tegur
xxx.9 ei ole rakendatav	xxx.9 ei ole rakendatav

## LISA 3

### Tegutsemise ja osaluse loetelu kasutusvõimalused

Tegutsemise ja osaluse jaos on neutraalselt loetletud valdkonnad, mis hõlmavad mitmesuguseid tegevusi ja elualasid. Iga valdkond sisaldab eri tasandi jaotisi, mis on järjestatud üldisest detailsema poole (nt IV peatükk Liikuvus sisaldab sellist jaotist nagu d450 Käimine ja selle all on spetsiifilisem jaotis, d4500 Lühikeste vahemaade käimine.) Tegutsemise ja osaluse valdkondade loetelu hõlmab kõiki funktsioneerimisvõime aspekte, mida saab kodeerida nii individuaalsel kui ka sotsiaalsel tasandil.

Nagu Sissejuhatuses on märgitud, saab seda loetelu kasutada mitmel viisil. Selleks et “Tegutsemise” või “Osaluse” spetsiifilist tähendust rõhutada, on need RFKs määratletud järgmiselt:

Tervise kontekstis:

**Tegutsemine** tähendab, et indiviid täidab ülesannet või sooritab tegevust.

**Osalus** tähendab inimese kaasatust elulisse situatsiooni.

Tegutsemise (a) ja osaluse (p) vaheliste suhete struktureerimiseks valdkondade jaotiste abil on neli varianti:

#### (1) Tegutsemise valdkonna ja osaluse valdkonna jaotised eraldi (kattuvust ei ole)

Teatud jaotisrühmi kodeeritakse vaid kui tegutsemist (nt ülesanded või tegevused, mida indiviid teeb) ja teisi jaotisrühmi vaid kui osalust (nt kaasatus elulisse situatsiooni). Need kaks rühma on seega alati üksteist välistavad.

Selle variandi korral määrab tegutsemise ja osaluse jaotisrühmad kindlaks klassifikatsiooni kasutaja. Iga jaotis on kas tegutsemise või osaluse, aga mitte nende mõlema alla kuuluv. Näiteks võib valdkondi jaotada järgmiselt:

**a1** Õppimine ja teadmiste rakendamine

**a2** Üldised ülesanded ja nõuded

**a3** Suhtlemine

**a4** Liikuvus

**p5** Enesehooldus

**p6** Kodused toimingud

**p7** Inimestevaheline lävimine ja suhted

**p8** Peamised elualad

**p9** Ühendustes osalemine, seltskonna- ja kodanikuelu

*Selle struktuuri kodeerimine*

a jaotise kood. q<sub>p</sub> q<sub>c</sub> (jaotis, mida loetakse tegutsemise alla kuuluvaks)

p jaotise kood.  $q_p$   $q_c$  (jaotis, mida loetakse osaluse alla kuuluvaks) kus  $q_p$  = soorituse määraja ja  $q_c$  = suutlikkuse määraja. Kui kasutatakse soorituse määrajat, siis jaotist, olgu ta tähistatud kas tegutsemise või osaluse alla kuuluvana, tõlgendatakse soorituse tarindi mõistena; kui aga kasutatakse suutlikkuse määrajat, kasutatakse jaotise tõlgendamiseks suutlikkuse tarindit, olgu ta siis tähistatud tegutsemise või osalusena.

Selliselt annab (1) variant täieliku infomaatriksi, milles ei ole kordamist ega kattumist.

## (2) Tegutsemise ja osaluse valdkondade osaline kattuvus

Selle variandi korral võib teatud osa jaotistest tõlgendada nii tegutsemise kui osalemise jaotistena: s.t sama jaotist peetakse sobivaks nii individuaalseks (s.t indiviidi ülesanne või tegevus) kui sotsiaalseks interpreteerimiseks (s.t kaasatus elulisse situatsiooni).

Näiteks:

<b>a1</b> Õppimine ja teadmiste rakendamine	<b>p3</b> Suhtlemine
<b>a2</b> Üldised ülesanded ja nõuded	<b>p4</b> Liikuvus
<b>a3</b> Suhtlemine	<b>p5</b> Enesehooldus
<b>a4</b> Liikuvus	<b>p6</b> Kodused toimingud
<b>a5</b> Enesehooldus	<b>p7</b> Inimestevaheline lävimine ja suhted
<b>a6</b> Kodused toimingud	<b>p8</b> Peamised elualad
	<b>p9</b> Ühendustes osalemine, seltskonna- ja kodanikuelu

### *Selle struktuuri kodeerimine*

Selles struktuuris on jaotiste kodeerimisel piirang. Kattumispirkonnas ei tohi jaotisel olla erinevaid väärtusi sama määraja osas (kas esimese määrajana soorituse või teise määrajana suutlikkuse jaoks), nt:

a jaotis.1_	või	a jaotis._1
p jaotis.2		p jaotis._2

Klassifikatsiooni kasutaja, kes valib selle variandi, lähtub sellest, et kattuvate jaotiste koodid võivad tähendada midagi muud, kui nad on kodeeritud tegutsemise all, ning mitte osaluse all ja vastupidi. Aga infomaatriksisse tuleb spetsiifilise määraja jaoks kanda vaid üks kood.

## (3) Detailed jaotised tegutsemisena ja üldisemad jaotised osalusena, kattuvusest olenemata

Kolmas lähenemisviis tegutsemise ja osaluse määratluste valdkondade rakendamisel jätab osalusele valdkonna kõige üldisemad ja laiemad jaotised (nt I tasandi jaotised, peatükkide pealkirjad) ja detailsemad jaotised tegutsemisele (nt III või IV tasandi jaotised). See lähenemisviis eraldab mõne või kõigi valdkondade jaotised sõltuvalt

laiemast või kitsamast tähendusest. Kasutaja võib pidada mõningaid valdkondi tervikuna (s.t kõigil detailitasandil) tegutsemiseks või tervikuna osaluseks.

Näiteks d4550 Roomamine on vaadeldav tegutsemisena, samal ajal kui d455 Muul viisil liikumine – on vaadeldav osalemisena.

Selle lähenemisviisi puhul on kaks rakendusvõimalust: (a) “kattuvust” ei ole, s.t kui mingi asi on tegutsemine, siis see ei ole osalus või (b) võib olla kattuvus, sest mõnel kasutajal on kogu loetelu tegutsemise kodeerimiseks ja vaid suured pealkirjad osalemise tarvis.

#### *Selle struktuuri kodeerimine*

Kodeerimine on nagu (1) või (2) variandi puhul.

#### **(4) Samade valdkondade kasutamine nii tegutsemise kui ka osaluse jaoks, kusjuures valdkonnad kattuvad täiesti**

Selle variandi korral võib kõiki Tegutsemise ja osaluse loetelu valdkondi vaadelda kui tegutsemist ja osalust. Iga jaotist võib tõlgendada nii individuaalse funktsioneerimisvõimena (tegutsemine) kui ka sotsiaalse funktsioneerimisvõimena (osalus).

Näiteks d330 Rääkimine on vaadeldav nii tegutsemise kui ka osalusena. Inimene, kellel häälepeaelu ei ole, võib rääkida abivahendi abil. Vastavalt hindamistele, mille puhul kasutatakse suutlikkuse ja soorituse määrajaid, on sellel inimesel:

#### *Esimene määraja*

Mõõdukas sooritusprobleem (võib-olla taustategurite tõttu, nagu nt stress või teiste inimeste suhtumine) → 2

#### *Teine määraja*

Raske suutlikkusprobleem, kui abivahendit ei ole → 3

#### *Kolmas määraja*

Kerge suutlikkusprobleem, kui abivahend on olemas → 1

Vastavalt RFK infomaatriksile tuleks selle inimese olukorda kodeerida järgmiselt:

d330.231

Vastavalt variandile (4) võib seda kodeerida ka selliselt:

a330.231

p330.2

Variandi (4) korral, kui kasutatakse nii soorituse kui ka suutlikkuse määrajaid, on RFK infomaatriksi samas ruudus kaks väärtust: üks tegutsemise ja teine osaluse kohta. Kui need väärtused on samad, siis vasturääkivust ei teki, tekib vaid üleliigsus. Kui need väärtused on aga erinevad, tuleb kasutajatel infomaatriksi täitmiseks oma otsustamisreeglid välja töötada, sest MTO ametlik kodeerimisstiil on järgmine:



d jaotis  $q_p$   $q_c$

Üks selle üleliigsuse vältimise võimalusi võiks olla suutlikkuse määraja vaatlemine tegutsemisena ja soorituse määraja vaatlemine osalusena.

Teine võimalus on välja töötada lisamäärajad osaluse jaoks, mis hõlmaksid “kaasatust elulistest situatsioonides”.

Loodetakse, et RFK pideva kasutamise ja empiiriliste andmete genereerimisega saab selgeks, millist ülaltoodud varianti klassifikatsiooni eri kasutajad eelistavad. Empiiriline uurimistöo peaks samuti võimaldama tegutsemise ja osaluse mõiste selgemat ning praktilisemat käsitlemist. Tulevikus koondatakse andmed selle kohta, kuidas neid mõisteid erinevatel puhkudel eri riikides ja eri eesmärkidel kasutatakse, ning siis saab seda skeemi kindlasti täiustada.

## LISA 4

### Näited

Järgnevalt toodud näited kirjeldavad mitmesuguseid RFK kontseptsioonide rakendusi. Need peaksid aitama klassifikatsiooni kasutajal mõista klassifikatsiooni põhikontseptsioonide ja –tarindite tähendust ning kasutamist. Täiendavat teavet saab MTO juhendmaterjalidest või kursustel.

Puue, mis ei tekita ei suutlikkus- ega soorituspiirangut

Lapsel ei olnud sündides sõrmeküünt. See kaasasündinud anomaalia on küll struktuuripuue, see ei mõjuta aga lapse käe funktsioone ega seda, mida ta võib oma käega teha. Tähendab, et lapse suutlikkuse piirangut ei ole. Samuti võib selle anomaalia tõttu mitte olla sooritusprobleemi – nagu nt teiste lastega mängimisel teda ei narrita ega jäeta mängust kõrvale. Seega ei ole sellel lapsel suutlikkuspiiranguid ega sooritusprobleeme.

Puue, mis ei tekita suutlikkuspiirangut, tekitab aga sooritusprobleeme

Diabeedihaiigel lapsel on funktsioonipuue: kõhunäärme talitus on häiritud ja see ei tooda piisavalt insuliini. Diabeeti saab ravimite, nimelt insuliini manustamisega kontrolli all hoida. Kui organismi funktsioonid (insuliinitase) on kontrolli all, ei seondu selle puudega suutlikkuspiiranguid. Siiski on diabeedihaiigel lapsel tõenäoliselt sooritusprobleem sõprade või eakaaslastega suhtlemisel, kasvõi söögilauas, sest ta peab piirama magusasöömist. Sobiva toidu puudumine tekitab takistava teguri. Seega oleks sellel lapsel oma tegelikus ümbruses teiste laste hulka sulandumisega raskusi, kui ei ole tagatud talle sobiva toidu olemasolu, hoolimata sellest, et tal suutlikkuspiiranguid pole.

Teine näide on inimesest, kelle näol on vitiliigo (laikpigmentidus), aga muid kaebusi tervise kohta ei ole. See kosmeetiline probleem ei tekita suutlikkuspiiranguid. Inimene võib aga elada piirkonnas, kus vitiliigot peetakse ekslikult leepraks ja seega nakkavaks. Selle inimese tavaümbruses on taoline negatiivne suhtumine seega keskkonna takistav tegur, mis tekitab olulisi sooritusprobleeme inimestevahelises suhtlemises.

Puue, mis tekitab suutlikkuspiiranguid ja millega olenevalt olukorrast kas kaasnevad või ei kaasne sooritusprobleemid

Oluline mahajäämus intellektuaalses arengus on vaimne puue. See võib mingil määral piirata paljusid selle inimese võimeid. Keskkonnategurid aga võivad selle inimese sooritust erinevatel elualadel suuresti mõjutada. Näiteks võib sellise vaimse puudega laps kogeda vaid väikseid ebamugavusi keskkonnas, kus rahvastiku suurema osa ootused ei ole eriti kõrged ja kus lapsele antakse täitmiseks hulk lihtsaid, korduvaid, aga vajalikke ülesandeid. Selles keskkonnas on lapse sooritus erinevates elulistes situatsioonides hea.

Kui samasugune laps kasvab üles konkurentsi ja kõrgete akadeemiliste ootuste õhkkonnas, võib ta võrreldes eelmise lapsega mitmesugustes elulistes situatsioonides tunda hoopis rohkem sooritusprobleeme.

See näide toob esile kaks aspekti. Esimene on, et populatsiooni norm või standard, millega indiviidi funktsioneerimisvõimet võrreldakse, peab vastama tema tege likule ümbruskonnale. Teine aspekt on, et keskkonnategurite olemasolu või puudumine võib avaldada funktsioneerimisvõimele nii soodustavat kui ka takistavat mõju.

Varasem puue, mis ei tekita suutlikkuspiiranguid, aga põhjustab ikka veel sooritusprobleeme

Inimesel, kes on paranenud ägedast psühhoosist, aga keda saadab endiselt “vaimuhaige” maine, võib olla sooritusprobleeme töökoha leidmisega või inimestevahelistes suhetes, sest tema ümbruskonda kuulujail on tema suhtes negatiivne hoiak. Seetõttu on selle inimese osavõtt töö- või ühiskonnaelust piiratud.

Erinevad puuded ja suutlikkuspiirangud, mis tekitavad samasuguseid sooritusprobleeme

Inimene võib töökohta mitte saada oma puude ulatuse (nt tetrapleegia e neljajäsemehalvatuse) tõttu, kuna ta ei suuda mõningaid tööülesandeid täita (nt ei saa arvuti klahvistikku kasutada). Töökohal ei ole vajalikke mugandusi (nt hääljuhtimisega tarkvara, mis asendaks klahve), et kergendada selle inimese toimetulemist nende tööülesannetega.

Teisel inimesel, kelle tetrapleegia ei ole nii raskekujuline, võib olla võime neid tööülesandeid täita, aga teda võidakse mitte tööle võtta, sest puuetega inimeste töölevõtmise kvoodid on täis.

Kolmas inimene, kes on suuteline nõutud tööülesandeid täitma, võidakse sellepärast jätta tööle võtmata, et tal on liikumiskiirang, mida ta korrigeerib ratastooli kasutades, selssele töökohta aga ei pääse ratastooliga ligi.

Lõpuks võidakse sellele ametikohale võtta keegi neljas, ratastooli kasutav inimene, kes on suuteline tööülesandeid täitma ja tõepoolest ta saab nendega oma töökeskkonnas hakkama. Sellest hoolimata on tal võib-olla probleeme oma kaastöötajatega suhtlemisel, sest töövaheaegadel ei ole tal võimalik puhkeruumidesse minna. See sooritusprobleem töökohas suhtlemisel võib takistada tööalast edutamist.

Kõigil neljal juhul on inimesel sooritusprobleemid tööhõive valdkonnas, kuna erinevad keskkonnategurid avaldavad mõju nende terviseolukorrale või puudele. Esimesele indiviidile on keskkonna takistavaks teguriks töökoha kohandamise puudumine ja võib-olla negatiivne suhtumine. Teine indiviid puutub kokku negatiivse hoiakuga puuetega inimeste töölevõtmisel. Kolmandal on probleemiks teatud ruumidele juurdepääsu puudumine ja viimane neist kannatab üldise negatiivse suhtumise tõttu vaegurlusse.

Oletatav puue, mis tekitab olulisi sooritusprobleeme ilma suutlikkuspiiranguteta

Inimene on töötanud AIDSi haigetega. Ta on muidu terve, aga peab läbi tegema perioodilisi HIV-teste. Tal ei ole suutlikkuspiiranguid, aga sellest hoolimata kardavad teda tundvad inimesed, et ta võib olla viirusekandja ja seetõttu väldivad teda. See viib oluliste probleemideni selle inimese sooritusel sotsiaalse suhtlemise ja kontaktide, ühiskondliku ja kodaniku elu valdkonnas. Tema kaasatus on piiratud tema ümbruskonnas omaksvõetud negatiivse suhtumise tõttu.

RFKs klassifitseerimata puuded, mis tekitavad sooritusprobleeme

45-aastane naine, kelle ema suri rinnavähki, käis pärast seda vabatahtlikult läbivaatusel ja tal leiti olevat rinnavähiriski kätkev geneetiline kood. Tal ei ole organismi funktsioonide ega struktuuriprobleeme ega suutlikkuspiirangut, aga tema kindlustuskompanii keeldub suurenenud rinnavähiohu tõttu temaga lepingut sõlmimast. Tema kaasatus oma tervise eest hoolitsemise valdkonnas on piiratud tervisekindlustuskompanii tööpõhimõtete tõttu.

### *Muud näited*

10-aastane poiss suunati logopeedi juurde kogelemise diagnoosiga. Läbivaatuse ajal ilmnisid katkendlik kõne, sõnadevaheline ja –sisene rutakus, kõneliigutuste ajastamise probleemid ning ebaadekvaatne kõnerütm (puuded). Koolis on raskusi valjusti lugemisel ja vestlustes (suutlikkuspiirang). Rühmaaruteludel ei ilmuta ta mingit initsiatiivi arutellu sekkumises, kuigi ta seda tahaks (sooritusprobleem mitme inimesega suhtlemise valdkonnas). Selle poisi osavõtt rühmavestlusest on piiratud sotsiaalses keskkonnas omaksvõetud vestlusnormide ja -praktika tõttu.

40-aastane naine, kellel neli kuud tagasi oli kaelatrauma, kaebab kaelavalu, tugevat peavalu, pearinglust, lihasjõu vähenemist ja ärevust (puuded). Tema võime käia, toitu valmistada, koristada, arvutiga töötada ja autot juhtida on piiratud (suutlikkuspiirangud). Perearsti konsultatsioonil lepidi omavahel kokku enne endisele töökohale täistööajaga tagasiminekut oodata, kuni need probleemid on vähenenud (sooritusprobleemid tööhõive valdkonnas). Kuna tema tegeliku ümbruse töökohtade põhiprintsiibid võimaldavad paindlikke tööaegu, töölt ärajäämist, kui sümptomid on väga halvad ning tal lubatakse töötada kodus, siis tema tööhõivealane kaasatus paraneb.

## LISA 5

### RFK ja vaegustega inimesed

RFK ümbertegemisele on palju kaasa aidanud vaegustega inimesed ja nende organisatsioonid. Eriti on oma aega ja energiat sellele täiendamisprotsessile kulutanud Rahvusvaheline Invaühing (*Disabled Peoples' International*) ning RFK peegeldab seda väärtuslikku panust.

MTO tunnustab vaegustega inimeste ning nende organisatsioonide suurt osa funktsioneerimisvõime ja vaeguste klassifikatsiooni täiendamisel. Klassifikatsioonina on RFK aluseks vaeguste hindamisel ja mõõtmisel nii teaduslikus, kliinilises, administratiivses kui ka sotsiaalpoliitilises kontekstis. Seetõttu on tähtis hoolitseda selle eest, et RFKd ei kasutataks valesti, vaegustega inimeste huve kahjustades (vt Eetilised juhtnöörid, Lisa 6).

MTO rõhutab eriti seda, et klassifikatsioonis kasutatud mõistetel võib kõigist vastupidistest pingutustest hoolimata olla stigma või sildikleepimise maik juures. Seetõttu heideti juba revideerimisprotsessi algul täiesti kõrvale mõiste "invaliidsus" (*handicap*) – tingituna selle ingliskeelsest halvustavast tähendusvarjundist – ja otsustati mitte kasutada terminit "vaegused" (*disability*) klassifikatsiooni koostisosa nimetusena, vaid jätta see üldiseks, nn katusterminiks.

Jääb siiski raske küsimus, kuidas kõige paremini viidata inimesele, kellel on mingisugune funktsionaalne piirang. RFKs kasutatakse terminit "vaegus" (*disability*) tähistamiseks paljutahulist nähtust, mis tuleneb inimeste ja nende materiaalse ning sotsiaalse keskkonna vastastikusest mõjust. Mitmesugustel põhjustel eelistavad mõned autorid inimestele viitamisel kasutada terminit "vaegustega inimesed" (*people with disabilities*), teised jälle "vaegurid" (*disabled people*). Nende eriarvamuste taustal ei ole MTO andnud universaalset lahendust, mida eelistada ja RFKs ei tehta neil väljendusviisidel ranget vahet. Selle asemel kinnitab MTO olulist printsiipi, et inimesel on õigus end nimetada nii, nagu ta ise seda õigeks peab.

Oluline on veel kord rõhutada, et RFK ei ole üldsegi mitte inimeste klassifikatsioon. See on inimeste tervisetunnuste klassifikatsioon nende eluliste situatsioonide ja keskkonnamõjude kontekstis. Tervisetunnuste ja taustategurite vastastikune mõju põhjustab vaeguse. Kuna see nii on, ei tohi inimesi kirjeldada ega iseloomustada mitte ainult nende puute, tegevus- või osaluspiirangute kohta käivate terminitega. Näiteks selle asemel, et rääkida "vaimselt mahajäänud inimesest", kasutatakse klassifikatsioonis lauset "inimene, kellel on õppimisprobleem". RFK annab võimaluse vältida selliste sõnade kasutamist, mis viitavad inimese tervisehäirele või vaegusele, ning kasutab alati kui mitte positiivset, siis neutraalset ja konkreetset väljendusviisi.

Et võtta inimestelt ära põhjendatud hirm süstemaatilise sildikleepimise ees, on RFK jaotised määratletud neutraalsel viisil, vältimaks alavääristamist, stigmatisatsiooni ja sobimatuid tähendusvarjundeid. See lähenemisviis toob aga endaga kaasa probleemi, mida võiks nimetada "terminite mahendamiseks". Inimese tervise seisundi negatiivsed omadused ja see, kuidas teised inimesed neile reageerivad, ei sõltu selle seisundi määratlemiseks kasutatud terminitest. Ükskõik kuidas vaegust ka ei nimetataks,

eksisteerib see siltidest hoolimata. Probleem ei ole üksnes keeleline, vaid peamiselt inimeste ja ühiskonna suhtumise probleem vaegurlusse üldse. See, mida vajatakse, on klassifikatsiooni ja selle terminite korrektne sisu ja kasutamine.

MTO on jätkuvalt jõupingutusi teinud selleks, et vaegustega inimesed saaksid klassifikatsioonist ja selle kasutamisest tuge, ning et ei tekiks diskrimineerimist ega nende õiguste kärpimist.

Loodetakse, et vaegurid ise aitavad kaasa RFK kasutamisele ja arendamisele kõigis valdkondades. Teadlaste, juhtide ja poliitikutena aitavad vaegurid välja töötada protokolle ja vahendeid, mis rajanevad RFK klassifikatsioonidel. RFK võimaldab ka oma õiguste ja palvete tõendus põhiste esitamist. See annab muudatuste vajalikkuse põhjendamiseks usaldusväärseid ja võrreldavaid andmeid. Põhimõtteline seisukoht, et vaegus on nii keskkonna takistavate tegurite kui ka terviseolukorra või puude tagajärg, peab ilmuma alguses uuringuprogrammidesse ning seejärel leidma tõese ja usaldusväärse kinnituse. Selline tõendusmaterjal võib kaasa tuua olulisi sotsiaalseid muutusi vaegustega inimestele kogu maailmas.

Vaegustega inimeste õiguste kaitse võib RFKd kasutades paraneda. Kuna õiguste kaitse esmane eesmärk on kindlaks teha meetmeid, mis võiksid parandada puuetega inimeste osalustaset, siis võib RFK kaasa aidata ka selle kindlakstegemisel, milles seisneb vaeguse peamine "probleem" - kas see on takistava või hõlbustava keskkonnateguri puudumine, indiviidi enese piiratud suutlikkus või mõni tegurite kombinatsioon. Selle väljaselgitamise kaudu saab võtta tarvitusele täpsemalt püstitatud eesmärkidega meetmeid ning jälgida ja hinnata nende mõju osalustasandile. Sel moel võib saada vaegustega inimeste kaitse konkreetseid ja oodatavaid tulemusi.

## LISA 6

### RFK kasutamise eetilised juhtnöörid

Iga teaduslikku vahendit on võimalik kasutada valesti ja pahatahtlikult. Oleks naiivne uskuda, et sellist klassifikatsioonisüsteemi nagu RFK ei kasutata kunagi viisil, mis on inimestele kahjulik. Nagu selgitatud Lisas 5, on RFK revideerimisprotsessi algusest peale kaasatud vaegustega inimesi ja nende õiguste kaitse organisatsioonid. Nende panus on viinud oluliste muutusteni RFK struktuuris, sisus ja terminoloogias. Selles lisas tuuakse välja mõned RFK eetilise kasutamise põhilised juhtnöörid. Muidugi ei saa ükski juhtnäär ennetada ega takistada kõiki klassifikatsiooni või muu teadusliku vahendi väärkasutamise võimalusi. See dokument ei ole erand. Loodame, et tähelepanu juhtimine järgmistele põhimõtetele vähendab ohtu, et RFKd kasutatakse puuetega inimesi mitteaustaval ja kahjustaval viisil.

#### Austus ja usaldatavus

- (1) RFKd tuleb alati kasutada iga indiviidi loomupärast väärtust hinnates ja iseseisvust austades.
- (2) RFKd ei tohi kunagi kasutada inimestele sildikleepimise eesmärgil ega muul viisil nende identifitseerimiseks ainult ühe või mitme vaeguskategooria termini järgi.
- (3) Kliinilises praktikas tuleb RFKd alati kasutada nende inimeste täiel teadmisel, koostöös ja nõusolekul, kelle funktsioneerimisvõimet klassifitseeritakse. Kui indiviidi tunnetusliku suutlikkuse piirangud taolise kaasatuse välistavad, peab selle inimese esindaja olema hindamisprotsessis aktiivne osaleja.
- (4) RFK abil kodeeritud infot tuleb vaadelda kui isikuandmeid ja neid tuleb käsitleda vastavuses üldtunnustatud konfidentsiaalsusreeglitega, mis sobivad nende andmete kasutusviisiga.

#### RFK kliiniline kasutamine

- (5) Kui võimalik, peaks arst indiviidile või tema esindajale selgitama RFK kasutamise eesmärgi ja laskma endale esitada küsimusi selle kasutamise sobivuse kohta inimese funktsioneerimisvõime tasandite klassifitseerimiseks.
- (6) Kui võimalik, peaks inimesel, kelle funktsioneerimisvõime taset klassifitseeritakse (või tema esindajal), olema võimalus selles protsessis osaleda, et kategooria kasutamist ja sellega antud hinnangu sobivust kas vaidlustada või kinnitada.
- (7) Kui klassifitseeritav häire on nii inimese tervises seisundi kui tema elukeskkonna materiaalse ja sotsiaalse tausta koosmõju tagajärg, tuleb RFKd kasutada terviklikult.

#### RFK info sotsiaalne kasutamine

- (8) RFK abil saadud infot peaks kasutama maksimaalselt selleks, et suurendada indiviidide endi osalemisel nende valikuvõimalusi ja nende kontrolli oma elu üle.

- (9) RFK abil saadud infot peaks kasutama sellise sotsiaalpoliitika ja poliitiliste muutuste väljatöötamiseks, mille eesmärk on soodustada ja toetada indiviidide endi osalemist.
- (10) RFKd ja kogu selle kasutamisel saadavat infot ei tohi kasutada olemasolevate õiguste või leaalsete nõudmiste piiramiseks teiste indiviidide või inimrühmade kasusaamise eesmärgil.
- (11) RFK alusel sarnaselt klassifitseeritud indiviidid võivad siiski üksteisest paljus erineda. RFK kohta käivad seadused ja õigusaktid ei tohi eeldada ettenähtust suuremat homogeensust ja peavad tagama, et neid, kelle funktsioneerimisvõime tasandeid klassifitseeritakse, vaadeldaks omaette isiksustena.



## LISA 7

### Kokkuvõtte paranduste ja täienduste tegemise protsessist

#### ICIDH edasiarendamine

1972.a pakkus MTO välja esialgse skeemi haiguste tagajärgede kohta. Mõni kuu hiljem soovitati laiahaardelisemat lähenemisviisi. Need soovitused tehti kaht tähtsat põhimõtet silmas pidades. Esiteks, puute ja nende olulisuse eristamine, s.t funktsionaalsete ja sotsiaalsete tagajärgede eristamine ning teiseks, nende mitmesuguste aspektide või andmetelgede eraldi klassifitseerimine eri arvuväljades. Põhiliselt koosnes uus lähenemisviis teatud hulgast erinevatest, kuigi paralleelsetest klassifikatsioonidest. Seetõttu oli see lähenemisviis oluliselt erinev ICD (Rahvusvaheline haiguste klassifikatsioon, eestikeelne lühend RHK) traditsioonist, milles eri teljed (nt etioloogia, anatoomia, patoloogia) on hierarhilisse süsteemi viidud vaid üheainsa arvuväljana. Uuriti võimalust sulandada need soovitused skeemi, mis oleks võrreldav RHK struktuuri aluseks olevate printsiipidega. Samal ajal tehti esimesi katseid haiguste tagajärgede puhul kasutatava terminoloogia süstematiseerimiseks. Mitteametlikult levisid need soovitused 1973.a, paludes eriti rehabilitatsiooniga tegelevate inimeste kaasabi.

1974.a saadeti arvamusingile eraldi klassifikatsioonid puute ja invaliidsuse kohta ning diskussioonid jätkusid. Käsitleti kommentaare ja töötati välja kindlad ettepanekud. Need esitati rahvusvahelise haiguste klassifikatsiooni (RHK) üheksanda revisjoni rahvusvahelisele konverentsile läbivaatamiseks 1975.a oktoobris. Olles klassifikatsioonid üle vaadanud, soovitas konverents avaldada need prooviversioonina. 1976.a mais vaatas 29. Maailma Terviseassamblee selle soovituse üle ning otsusega WHA29.35 kiideti heaks selle täiendava puute ja invaliidsuse klassifikatsiooni prooviversiooni avaldamine rahvusvahelise haiguste klassifikatsiooni (RHK) lisana, mitte aga selle tervikliku osana. ICIDH esimene väljaanne ilmus 1980.a<sup>\*</sup>, 1993.a tehti kordustrukk koos uue täiendava eessõnaga.

#### Esimesed sammud ICIDH revideerimisel

1993.a otsustati alustada ICIDH ümbertegemist. Uuendatud versioonile, mida alguses tunti ICIDH-2 nime all, esitati järgmised nõuded:

- see peaks sobima kasutamiseks eri riikide, kasutusvaldkondade ja tervishoiuerialade mitmesugustel eesmärkidel;
- see peaks olema piisavalt lihtne, et tervishoiutöötajad tunnistaksid seda tervisehäirete tagajärgede sisuka kirjeldusena;
- see peaks olema praktilise väärtusega, s.t aitama määratleda tervishoiuvaldkondade vajadusi ja korrigeerima abiprogramme (nt ennetust, taastusravi, sotsiaalseid meetmeid);

---

<sup>\*</sup> Eestikeelne versioon "Rahvusvaheline puute, vaegurluse ja invaliidsuse klassifikatsioon" (RPVIK) ilmus 1997.a

- see peaks andma koherentse ülevaate protsessidest, mis on seotud tervisehäirete tagajärgedega, et võimaldada vaeguse ilmnemise protsessi ning mitte ainult haiguse või tervisehäire dimensioonide objektiivset hindamist, registreerimist ja käsitlemist;
- see peaks võimaldama kultuuride erinevuse arvestamist (olema tõlgitav ning eri kultuuride ja tervishoiusüsteemide puhul rakendatav);
- seda peaks saama kasutada täiendavalt koos teiste MTO klassifikatsioonidega. Algselt tehti Prantsuse koostöökeskusele ülesandeks analüüsida klassifikatsiooni puuete osa ning teha ettepanekuid keele, kõne ja sensoorsete aspektide kohta. Hollandi koostöökeskusel soovitati üle vaadata klassifikatsiooni vaegurlust ja liikumist käsitlevad aspektid ning ette valmistada kirjanduse ülevaade, samal ajal kui Põhja-Ameerika koostöökeskus pidi tegema ettepanekuid sotsiaalsete piirangute osas. Lisaks pidid kaks töörühma tegema ettepanekuid vastavalt vaimse tervise aspektide ja lastega seonduvate probleemide kohta. Edasiminekuks toimus ICIDH-2 revisjonikoosolekul, mis peeti 1996.a Genfis. Seal vaadati läbi alfa-projekt, mis sisaldas erinevaid ettepanekuid ja samas tehti esimesed pilootuuringud. Sellel kohtumisel otsustati, et iga koostöökeskus ja töörühm on edaspidi seotud projekti kui tervikuga ja mitte ainult temale ülevaatamiseks määratud osaga. 1996.a maist kuni 1997.a veebruarini levitati alfa-projekti koostöökeskustes ja töörühmades ning kommentaarid ja ettepanekud saadeti MTO peakorterisse. Samuti levitati revideerimist puudutavate põhiküsimuste nimekirja, lihtsustamaks kommentaaride esitamist.

Revideerimisprotsessis arutatud teemad ja seisukohad:

- Kolmetasandiline klassifikatsioon, s.t puuded, tegevuspiirangud ja sotsiaalsed piirangud, leiti olevat mõistlik ning seda peeti vajalikuks säilitada. Soovitati sisse võtta tausta- või keskkonnategureid. Enamik ettepanekuid jäi siiski teoreetiliste arutluste või empiirilise kontrollimise tasemele.
- Diskuteeriti puuete, tegevuspiirangute ja sotsiaalsete piirangute omavaheliste seoste üle. Palju kriitikat tehti kausaalse mudeli kohta, mis oli ICIDH 1980.a versiooni aluseks. See mudel osutas ajalise muutuse puudumisele ja ühesuunalisele protsessile, mis viis alati kahjustuselt tegevuspiirangule ja sellelt omakorda sotsiaalsele piirangule. Revideerimisprotsessis pakuti välja alternatiivsed graafilised esitused nende seoste kohta.
- ICIDH-1980 kasutamine oli keeruline. Peeti vajalikuks selle lihtsustamist: klassifikatsiooni ülevaatamise eesmärgiks oligi rohkem lihtsustamine kui detailide lisamine.
- Taustategurid (välised – keskkonnategurid, seesmised – personaalsed tegurid): Neid tegureid, mis on sotsiaalse invaliidistumisprotsessi põhikomponendid (nagu oli kinnitatud ICIDH 1980.a versioonis), tuleks ICIDHs täiendada osana vaatluse alla võtta. Et keskkonna sotsiaalsete ja füüsiliste tegurite seosed puuete, tegevus- ja sotsiaalsete piirangutega sõltuvad suurel määral kultuurist, ei peaks need olema esitatud ICIDH eraldi dimensioonina. Siiski leiti, et keskkonnategurite klassifikatsioon võib olla kasulik eri riikide olukordade analüüsil ja riiklikul tasandil lahenduste leidmisel.

- Puuete osa peaks peegeldama põhiliste bioloogiliste mehhanismide kohta käivaid uusimaid teadmisi.
- Üks põhieesmärke peaks olema kasutatavus eri kultuurides ning universaalsus.
- Õppe- ja esitlusmaterjalide väljatöötamine oli samuti üks revideerimisprotsessi põhieesmärke.

#### ICIDH-2 Beta-1 ja Beta-2 projektid

1997.a märtsis loodi Beta-1 projekt, milles võeti kokku eelmiste aastate jooksul kogutud ettepanekud. See projek esitati ICIDH revideerimisele pühendatud kokkusaamisel 1997.a aprillis. Pärast seal tehtud otsuste lisamist avaldati ICIDH-2 Beta-1 1997.a juunis prooviversioonina. Beta-1 analüüsidele ja muule tagasisidele toetudes koostati ajavahemikul 1999.a jaanuarist aprillini Beta-2 projekt. Seda esitleti ja arutati ICIDH-2 aastakoosolekul Londonis 1999.a aprillis. Pärast selle koosoleku otsuste lisamist trükiti Beta-2 ja anti 1999.a juulis välja jällegi prooviversioonina.

#### Pilootuuringud

Beta-1 versiooni pilootuuringud kestsid 1997.a juunist kuni 1998.a detsembrini ja Beta-2 pilootuuringud 1999.a juulist kuni 2000.a septembrini.

Pilootuuringutest võtsid MTO liikmesriigid väga aktiivselt osa, sellega tegelesid paljude erialade esindajad, kaasa arvatud sellised sektorid nagu tervise- ja sotsiaalkindlustus, tööhõive, haridus ning muud töörühmad, kes puutusid kokku tervisehäirete klassifitseerimisega (kasutades rahvusvahelist haiguste klassifikatsiooni (RHK), hooldusala klassifikatsiooni (*Nurses' Classification*) ja UNESCO Rahvusvahelist Hariduse Klassifikatsiooni Standardit (ISCED). Eesmärk oli jõuda konsensusele, saada selgeid ja praktiliseks kasutamiseks sobivaid definitsioone. Pilootuuringud kujutasid endast pidevat arendamis-, konsultatsiooni-, tagasiside-, uuendamise- ja kontrollimisprotsessi.

Beta-1 ja Beta-2 pilootprojektide raames tehti järgmisi töid:

- tõlkimine ja lingvistiline hindamine;
- kontseptsioonide hindamine;
- vastused põhiküsimustele nii üksikisikutelt kui ka konsensuse saavutamise konverentsidel;
- tagasiside organisatsioonidelt ja üksikisikutelt;
- vabatahtlikud katsetused;
- juhtude hindamise võimalikkus ja usaldusväärsus (praktilas või etteantud näidete järgi);
- muud (nt erihuvidega rühmade uuringud).

Kontrollimise orbiidis olid kultuuridevahelised ja mitmeid valdkondi hõlmavad probleemid. Pilootuuringutes osales üle 1800 eksperdi rohkem kui 50 riigist, kes esitasid oma tulemused eraldi.

#### ICIDH-2 eelviimane versioon

Beta-2 pilootuuringute põhjal ja konsultatsioonide tulemusel koostöökeskustega ning MTO Hindamise ja Klassifikatsiooni Ekspertkomiteega esitati 2000.a oktoobris ICIDH-2 eelviimase versiooni projekt. See projekt esitati revisjonikoosolekule 2000.a novembris. Järgnev koosoleku soovitude sisseviimine ICIDH-2 eelviimasesse versiooni (2000.a detsember) tehti ülesandeks MTO Täitevkomiteele 2001.a jaanuaris. Seejärel esitati ICIDH-2 lõplik variant 2001.a mais 54. Maailma Terviseassambleele.

Lõppversiooni kinnitamine

Pärast viimase prooviversiooni arutamist, mille pealkirjaks oli Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsioon (*International Classification of Functioning, Disability and Health*), kinnitas Maailma Terviseassamblee 22.mail 2001 uue klassifikatsiooni oma resolutsiooniga WHA54.21. Resolutsioon kõlab järgmiselt:

Maailma Terviseassamblee 54. istungjärk

1. KIIDAB HEAKS Rahvusvahelise puute, vaegurluse ja invaliidsuse klassifikatsiooni (ICIDH) teise väljaande pealkirjaga Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsioon (*International Classification of Functioning, Disability and Health*), mida siitpeale tähistatakse lühendiga RFK (*ICF*);
2. KOHUSTAB liikmesriike kasutama RFKd oma teaduslikus uurimistöös, epidemioloogilises järelevalves ja aruandluses, võttes arvesse liikmesriikide spetsiifilisi olukordi, eriti edaspidiseid võimalikke revisjone;
3. PALUB peadirektorit liikmesriikide palvel neid RFK kasutamisel toetada.

## LISA 8

### RFK tulevikusuunad

RFK kasutamine sõltub väga palju selle kasulikkusest praktikas: kuivõrd seda saab kasutada tervishoiuteenistuste saavutuste mõõtmiseks näitajate abil, mis põhinevad tarbimistulemustel, ja kuivõrd seda saab kasutada eri kultuurides nii, et saaks teha rahvusvahelisi võrdlusi, identifitseerimaks vajadusi ning planeerimiseks ja uurimistööks vajaminevaid ressursse. RFK ei ole otseselt poliitiline instrument. Selle kasutamine võib aga siiski positiivselt kaasa aidata seaduste ja õigusaktide formuleerimisele, andes teavet, mis aitab tervishoiupoliitikat kujundada, taotleda võrdseid võimalusi kõigi inimeste jaoks ning võidelda vaeguste tõttu diskrimineerimise vastu.

RFK versioonid

Kasutajate erisuguste vajaduste tõttu avaldatakse RFKd mitmesuguses formaadis ja mitme versioonina:

#### *Põhiklassifikatsioon*

RFK kaks osa ja nendes olevad jaod esitatakse kahes versioonis, rahuldamiseks mitmesuguste kasutajate erineva detailsuse vajadust:

Esimene versioon on (*detailne*) täisversioon, milles on toodud kõik klassifikatsiooni tasandid ja mis võimaldab 9999 jaotist igas klassifikatsiooni jaos. Tegelikult kasutatakse neid palju vähem. Kui on vaja saada kokkuvõtlikku teavet, võib täisversiooni jaotisi koondada lühiversiooniks.

Teine versioon on (*kokkusurutud*) lühiversioon, mis annab kaks jaotiste tasandit iga klassifikatsiooni jao ja valdkonna kohta. Samuti on esitatud mõistete definitsioonid ning kaasa- ja väljaarvamised.

#### *Spetsiifilised adaptatsioonid*

- (a) Kliiniliseks kasutamiseks mõeldud versioonid: need versioonid sõltuvad RFK kasutamisest erinevatel kliinilistel rakendusvaldkondadel (nt tööteraapias). Need baseeruvad kodeerimise ja terminoloogia osas põhiklassifikatsioonil; neis on lisaks detailsemat teavet, nagu juhtnööre hindamise ja kliiniliste kirjelduste kohta. Mõned neist võivad olla kohandatud spetsiifiliste alade tarvis (nt rehabilitatsioon, vaimne tervis).
- (b) Uurimisotstarbelised versioonid: Sarnaselt kliiniliseks kasutamiseks mõeldud versioonidega vastavad need versioonid spetsiifilistele uurimisvajadustele ning neis antakse täpseid ja praktilisi definitsioone seisundite hindamiseks.

Edaspidine töö

RFK arvukaid kasutusvõimalusi ja vajadusi silmas pidades on oluline märkida, et MTO ja selle koostöökeskused teevad jätkuvalt tööd nende nõudmiste rahuldamiseks.

RFK kuulub kõigile kasutajaile, olles ainuke seda liiki klassifikatsioon, mida rahvusvaheliselt tunnustatakse. Selle eesmärgiks on saada paremat teavet vaegurluse kui nähtuse ja funktsioneerimisvõime kohta ning saavutada la i rahvusvaheline konsensus. Et saavutada RFK tunnustamist eri riiklikes ja rahvusvahelistes ühendustes, on MTO teinud kõik jõupingutused, tagamaks selle kasutajasõbralikkus ning kooskõla standardiseerimisprotsessidega, nagu nt Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni (ISO) sätestatud standarditega.

Võimalikke tuleviku arengusuundi ja RFK rakendamist võib kokku võtta järgmiselt:

- RFK kasutuselevõtu soodustamine eri maades riiklike andmebaaside väljaarendamiseks;
- rahvusvahelise andmesüsteemi ja raamistiku loomine rahvusvaheliste võrdluste tegemiseks;
- sotsiaalabi ja pensionide sobivuse algoritmide identifitseerimine;
- pereliikmete vaeguste ja funktsioneerimisvõime uurimine (nt kolmanda osapoole vaeguste uurimine, mis on tingitud teiste inimeste terviseolukorrast);
- eraldi jao väljatöötamine personaalsete tegurite kohta;
- jaotiste täpsete praktilist laadi definitsioonide väljatöötamine uurimistöodes kasutamiseks;
- identifitseerimise ja mõõtmise hindamismeetodite väljatöötamine<sup>23</sup>;
- praktiliste rakenduste esitamine andmete registreerimiseks arvutiversioonina ja –vormis;
- elukvaliteedi kontseptsiooni ja subjektiivse heaolu mõõtmise seoste määratlemine<sup>24</sup>;
- ravi- või muude meetmete sobivuse alased uuringud;
- teadusuuringute soodustamine erinevate terviseolukordade võrdlemiseks;
- RFK kasutamise alaste õppematerjalide väljatöötamine;
- RFK kasutamise õppe- ja teabekeskuste loomine kogu maailmas;
- edasine keskkonnategurite uurimine, tagamaks vajalikku detailsust nende kasutamisel nii standard- kui tegeliku keskkonna kirjeldamiseks.

---

<sup>23</sup> MTO on RFK hindamismeetodid välja töötanud erinevates kultuurides kasutatavuse põhimõttel. Neid kontrollitakse usaldusväarsuse ja valiidsuse osas. Hindamismeetodeid esitatakse kolmel kujul: lühiversioon skriinimise/üksikjuhtude tarbeks; versioon hooldajatele igapäevaseks kasutamiseks ja pikk versioon detailseteks uurimiseesmärkideks. Kõiki neid saab MTO kaudu.

<sup>24</sup> Seosed elukvaliteediga: on oluline, et elukvaliteedi ja vaegurluse tarindite vahel on kontseptuaalne ühilduvus. Ent elukvaliteet iseloomustab seda, kuidas inimesed oma tervisehäiret või selle tagajärge tunnetavad – see on subjektiivse heaolu tarind. Teiselt poolt peegeldavad tervis ehäire/vaegurluse tarindid indiviidi objektiivseid ja väliseid tunnuseid.

## LISA 9

### Soovitavad RFK andmete nõuded optimaalse ja minimaalse tervishoiualase infosüsteemi või uuringute jaoks

Organismi funktsioonid	Peatükk	Kood	Klassifikatsiooni jaotisrühm või jaotis ja struktuurid
Nägemine	2	b210-b220	Nägemine ja sellega seotud funktsioonid
Kuulmine	2	b230-b240	Kuulmis- ja tasakaalufunktsioonid
Kõne	3	b310-b340	Hääle- ja kõnefunktsioonid
Seedimine	5	b510-b535	Seedesüsteemiga seotud funktsioonid
Eritised	6	b610-b630	Uriinitekke ja urineerimisfunktsioonid
Viljakus	6	b640-b670	Genitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid
Seksuaalne aktiivsus	6	b640	Seksuaalfunktsioonid
Nahk ja moondumine	8	b810-b830	Naha funktsioonid
Hingamine	4	b440-b460	Hingamissüsteemi funktsioonid
Valu*	2	b280	Valuaisting
Afekt*	1	b152-b180	Spetsiifilised vaimsed funktsioonid
Uni	1	b134	Üldised vaimsed funktsioonid
Energia/vitaalsus	1	b130	Üldised vaimsed funktsioonid
Tunnetus*	1	b140, b144, b164	Tähelepanu-, mälu- ja kõrgemad kognitiivsed funktsioonid
Tegutsemine ja osalus	3	d310-d345	Suhtlemine – sõnumite vastuvõtmine ja edastamine
Liikuvus*	4	d450-d465	Käimine ja liikumine
Käteosavus	4	d430-d445	Esemete kandmine, liigutamine ja käsitsemine
Enesehooldus*	5	d510-d570	Enesehooldus
Tavategevused*	6 ja 8		Kodused toimingud; peamised elualad
Inimsuhted	7	d730-d770	Spetsiifilised inimestevahelised suhted
Sotsiaalne ühistegevus	9	d910-d930	Ühendustes osalemine, seltskonna- ja kodanikuelu

\* Minimaalne vajalik tegevus